

Pedagogisch Didactisch Getuigschrift

&

Noordelijke MBO-instellingen

Studiewijzer
PDG opleiding najaar 2019
Groepen 3471(GN) en 3472(Lwd)

Inhoudsopgave

Welkom	3
1. Inleiding	4
- Doelgroep	
- PDG-getuigschrift	
- Wat heeft deze opleiding je te bieden?	
2. Docentschap 21ste eeuw	5
- Samen opleiden	
- Onderwijsvisie NHLStenden Hogeschool/ECNO en mbo-opleidingen	
- Youtube filmpje over onze PDG-opleiding	
3. Opzet van het programma	6
- Opzet van het programma	
- Professionele identiteit als docent	
- Beroepsproducten en beoordeling	
- Afstuderen	
- Rollen en verantwoordelijkheden	
- Opleidingsoverleg	
4. Basisprincipes van het programma	12
5. Kwalificatie eisen mbo-docent	16
6. Beroepsproducten	17
- A. Plan van aanpak	
- B. In beeld	
- C. Aan de slag	
- D. Twee of drie keer 'Naar keuze'	
- E. De diepte in	
- F. In digitale vorm	
7. Afronding PDG-traject	27
- Eindverslag / eindproduct	
- Eindpresentatie	
- Beoordeling	
- Diplomerings	
8. Kwaliteitszorg	28
- Studiebelasting	
9. Literatuur	29

Bijlagen

- A. Beoordelingscriteria PDG - 30
- B. Checklist - 43
- C. Checklist zichtbaarheid beoordelingscriteria en verplichte literatuur - 54
- D. Beoordelingsformulieren beroepsproducten - 61
- E. Beoordelingsschema Ontwikkelingsplan tot mbo docent - 72
- F. I, II en III Beoordelingsschema onderzoek Onderzoeksplan
Praktijkonderzoek, vakdidactisch ontwerp of participatief onderzoek in de school - 74
- G. I, II en III Beoordelingsformulier Praktijkonderzoek, vakdidactisch ontwerp of
participatief onderzoek in de school - 79
- H. Beoordelingsformulier Eindverslag/presentatie PDG - 91
- I. Beoordelingsschema ICT & didactiekportfolio - 93
- J. Verkenningfase; aandachtspunten bij de tripartiete gesprekken - 95
- K. Overeenkomst werkpleklers - 100
- L. Literatuurlijst (aanbevolen) - 105

Welkom

Beste Deelnemer,

Welkom bij de PDG-opleiding (Pedagogisch Didactisch Getuigschrift) van noordelijke mbo-instellingen en NHL Stenden Hogeschool. Samen gaan we aan de slag met het beroep van docent in het mbo. In de opleiding gaan we op zoek naar verbindingen tussen je eigen praktijk, theoretische concepten en kennis en kunde van anderen.

Met als doel je te laten groeien in het mooie beroep van docent in het mbo, zodat jij weer mbo'ers kan opleiden met focus op vakmanschap in de 21ste eeuw.

Bijgaande link laat zien hoe belangrijk mbo'ers zijn voor onze maatschappij!

[Waar zouden we zijn zonder goed beroepsonderwijs](#)

**VAN
GELUKKIGE
LERAREN**

**LEER JE
DE MOOISTE
DINGEN**

Loesje

utsch@loesje.nl www.loesje.nl

Wij wensen jullie een fijne opleidingstijd toe.

Namens NHLStenden Hogeschool:

Ella ten Barge, Karlina Malfliet, Aldert van der Werk, Annemarie Drost, Marijke Westerhof
Matt Huntjens, Lisanne van Balen, Jet van Eldik, Erik Spakman, Diesje Zwart.

En namens jouw mbo-instelling:

ROC Alfa-college	ROC Drenthe College	Cibab
ROC Friesland College	ROC Friese Poort	Landstede
ROC Noorderpoort	Nordwin College	
Onderwijsgroep Noord	ROC Menso Alting	
Deltion College	ROC Kop van Noord-Holland	
ROC Nova College	AOC Zone College	

Contactgegevens:

NHL Stenden Hogeschool
Postbus 804
9700 AV GRONINGEN
T 058 2512900

M aldert.werk@nhl.nl

T 06 1461 5891

M ella.ten.barge@nhl.nl

T 06 4429 1718

M l.van.balen@nhl.nl

T 06 4234 2314

Secretariaat: Marthy Veen

E m.e.veen@nhl.nl

1. Inleiding

Voor je ligt de studiewijzer voor de PDG-opleiding van de gezamenlijke mbo-instellingen en de NHL Stenden Hogeschool/ECNO. De Studiewijzer biedt informatie en houvast om de 8 maanden tot twee jaar durende PDG-opleiding betekenisvol te doorlopen. De studiewijzer is tevens beschikbaar op www.ecno-pdg.nl

Doelgroep

Het PDG-traject is bedoeld voor professionals met enkele jaren beroepservaring, in een voor het mbo relevant beroep, die onderwijs willen gaan verzorgen op een mbo-opleiding. Het PDG traject is bedoeld voor mensen die een hbo of wo-opleiding hebben afgerond, of aantoonbaar beschikken over het hbo-werk- en denkniveau en daarnaast gedurende de opleiding voor minimaal 0,4 FTE werkzaam zijn als docent in het mbo. Dit kan geregeld zijn via een arbeidsovereenkomst met een mbo-instelling of een overeenkomst werkplekleren. (zie bijlage K)

PDG-getuigschrift

Het opleidingstraject stelt je in de gelegenheid om het PDG-getuigschrift te behalen. Het PDG-getuigschrift is bachelor niveau en voldoet aan de Dublin descriptoren niveau 6 ([Dublin descriptoren](#)) en aan de onderwijs- en examenregeling van de NHL Stenden Hogeschool.

Het PDG-getuigschrift is landelijk erkend en wordt uitgegeven door een examencommissie van de Tweedegraads Lerarenopleiding van de NHLStenden Hogeschool. Met het PDG-getuigschrift ben je benoembaar als mbo-docent op alle mbo-scholen in Nederland.

Wat heeft deze opleiding je te bieden?

De opleiding is vormgegeven rondom de docent die werkt of gaat werken op een mbo-opleiding en kent de volgende uitgangspunten:

- **Praktijkgericht:** je werkt in het traject vanuit reële situaties die je in de eigen mbo-praktijk tegenkomt;
- **Normatieve professionaliteit:** Elk professioneel handelen heeft ook een morele kant. In de opleiding gaan we samen op zoek naar waarden en normen die voor jou en de context waarin je werkt belangrijk zijn;
- **Taken mbo-docent:** het PDG-traject is gericht op de wettelijke taken waaraan een mbo-docent moet voldoen (zie ook [kwalificatiedossier-mbo-docent](#));
- **Beroepsproducten:** je werkt toe naar het aantonen van je bekwaamheidseisen. Je kunt die vormgeven in een aantal beroepsproducten waarin je de niveau-eisen verbindt met je persoonlijk en professioneel leren;
- **Aandacht:** In de opleiding hebben we aandacht voor je persoonlijke en professionele groei;
- **Duurzaamheid:** door met elkaar en van elkaar te leren werk je niet alleen aan je eigen professionalisering, maar draag je indirect bij aan de schoolontwikkeling van de mbo-instellingen en de PDG-opleiding en daarmee tevens de ontwikkeling van het mbo-onderwijs in het Noorden;
- **21st Century Skills:** wat moeten jongeren nu leren om optimaal voorbereid te zijn op de samenleving in de 21ste eeuw? Tijdens de opleiding komen deze vaardigheden en hoe jij hiermee om gaat aan bod. Je kunt hierbij denken aan: "Hoe verhoud ik mij tot de nieuwe technologieën en ict toepassingen in het mbo onderwijs en hoe breng ik deze nieuwe technologieën over aan mijn studenten, zodat deze technologie betekenis krijgt in de al maar veranderende wereld van het beroepsonderwijs".

2. Docentschap in de 21ste eeuw

De kunst van het docentschap in de 21ste eeuw is bewegen in de ruimte tussen kennis, kunde en waarden.

“Vroeger was het onderwijs vooral gericht op het aanleren van kennis en kunde waarbij de docent de meester is, de allesweter. Nu wordt van de docent gevraagd dat hij reflexief is en in staat is om te duiden welke betekenis hij geeft aan zijn waarneming en af te stemmen op de betekenis die anderen geven. Hij is zich bewust van zijn eigen waarden en normen en beseft dat ‘kennis is macht’ niet meer allesbepalend is. Juist in deze tijd van internet, waar kennis gedeeld wordt, heeft hij in te zetten op het delen van kennis. Van hem wordt naast zijn eigen vakmanschap ook verwacht dat hij in staat is om samen met anderen te delen en op zoek durven te gaan.” Barge ten, E., januari 2015, p 36.

Samen opleiden

Verschillende mbo-instellingen in Noord-Nederland en de NHL Stenden Hogeschool hebben een jarenlange traditie om in gezamenlijkheid te zorgen voor gekwalificeerde onderwijsprofessionals in het mbo-onderwijs. Uniek hierbij is dat noordelijke mbo-instellingen gezamenlijk met de NHL Stenden Hogeschool de PDG-opleiding vormgeven, vanuit een gedeelde onderwijsvisie. Als deelnemer krijg je hierdoor de kans om met medewerkers van andere mbo-instellingen in contact te komen en te leren van elkaars kennis en kunde.

Onderwijsvisie NHLStenden Hogeschool/ECNO en mbo-opleidingen

Onderwijs voor zij-instromers in het mbo leidt op tot professionele mbo-docenten die in nauwe samenspraak met het beroepenveld beroepsonderwijs verzorgen voor aankomende beroepsbeoefenaars. Dat gebeurt vanuit de eigen werkplek door van en met elkaar te leren op basis van belangrijke waarden als aandacht, duurzaamheid, normatieve professionaliteit en vertrouwen. De opleiding sluit aan bij de beginsituatie van de (toekomstige) docent en de basisbegrippen voor inspirerend en motiverend onderwijs waarin kennis, kunde en subject/menswording een centrale plaats innemen.

Youtube filmpje over onze PDG-opleiding

De samenwerking tussen NHL Stenden Hogeschool en de noordelijke mbo-opleidingen heeft geleid tot onderstaand film over de PDG-opleiding.

[Opleiden in de school mbo](#)

[Film PDG](#)

3. Opzet van het programma

In dit hoofdstuk bespreken we de opzet van het PDG-programma, de rollen en verantwoordelijkheid van betrokkenen bij de PDG-opleiding en de beoordeling en de eisen voor het afstuderen. Daarbij komen een aantal uitgangspunten aan bod zoals,

- Tripartiet opleiden
- Taken van de mbo docent
- Opzet programma

Tripartiet opleiden

Het PDG-traject van NHL Stenden Hogeschool wordt tripartiet vormgegeven. De drie partijen binnen een PDG-traject zijn:

1. PDG'ers.

PDG'ers komen als zij- instromer in het mbo om zich verder te ontwikkelen als mbo docent. Zij nemen een rijkdom aan kennis en ervaring mee.

2. mbo instelling.

De werkplek van de PDG'er vormt een leeromgeving van waaruit een (startende) mbo docent leerervaringen opdoet en gebruik kan maken van de kennis en expertise die daar is.

3. NHL Stenden Hogeschool.

NHL Stenden kent een lange traditie in het PDG om door gezamenlijk op te leiden met het mbo-werkveld zoveel mogelijk aan te sluiten bij de praktijk van de PDG'er en de context waarin hij/zij werkt. NHL Stenden Hogeschool heeft de verantwoordelijkheid om een programma samen te stellen dat aansluit bij de kaders die landelijk zijn gesteld.

Op verschillende momenten in het opleidingstraject vinden er tripartiete overlegmomenten plaats. Verderop in dit hoofdstuk lees je hier meer over.

De wet (WEB) biedt de mogelijkheid om docenten tijdelijk te benoemen als zij-instromer. Om een zij-instromer te benoemen moet de werkgever in het mbo een geschiktheidsverklaring afgeven. Gaat het om een zij-instromer die ook niet beschikt over een pedagogisch didactisch getuigschrift, dan mag de docent twee jaar worden benoemd waarna de werkgever mag besluiten om – met redenen omkleed en eventueel met nader te stellen voorwaarden door de werkgever – de benoeming met nog eens twee jaar te verlengen. Tijdens de tijdelijke benoeming zal de docent er voor moeten zorgen dat hij wel volledig gaat voldoen aan de bekwaamheidseisen door het behalen van een (verkorte) eerste- of tweedegraads lerarenopleiding of het pedagogisch-didactisch getuigschrift (PDG).

Het raamwerk is de uitwerking van deze wet:

Wettelijke eisen:

1. De kandidaat is werkzaam als docent in het mbo (minimaal 0,4 fte) en verricht docenttaken.
2. De deelnemer behaalt binnen 2 jaar zijn diploma (max met 2 jaar te verlengen door werkgever).

Indien er voor afronding van het pdg traject het dienstverband wordt beëindigd, dienen er tripartiet afspraken te worden gemaakt ten aanzien van de afronding van de opleiding.

Taken van de mbo docent

Mbo is beroepsonderwijs. Docenten in het mbo werken vanuit de context van het beroep en de sector waarvoor zij hun studenten opleiden. Zij moeten kennis hebben van de sector waarvoor zij studenten opleiden. Vakdocenten in het beroepsonderwijs moeten weten waar innovaties in de sector voorkomen, hoe die ontstaan en hoe die gevolgd of gestimuleerd kunnen worden. Zij moeten de historie van de ontwikkelingen in de sector, nationaal en internationaal, kennen en erover kunnen lesgeven, zodat zij hun studenten breder naar hun toekomstig beroep kunnen laten kijken. Dat doen zij niet als eenling, maar als lid van het onderwijsteam, waarin wordt samengewerkt, afgestemd en kennis en ervaringen worden gedeeld." (uit: [kwalificatiedossier docent mbo 2015](#))

In het kwalificatiedossier docent mbo staan de taken en vaardigheden omschreven die een docent mbo in huis moet hebben. Tijdens het PDG traject moet je de taken van de mbo docent zodanig vorm en inhoud kunnen geven, zodat je kunt laten zien dat je een startbekwaam mbo docent bent op alle taken binnen een mbo opleiding.

In het PDG- traject vormt het kwalificatiedossier "docent mbo" de basis voor de beoordeling. De zes taken van de docent mbo zijn:

- 1. De docent draagt er zorg voor dat hij professional is en blijft.**
- 2. De docent ontwikkelt een onderwijsprogramma.**
- 3. De docent voert een onderwijsprogramma uit.**
- 4. De docent begeleidt de studenten tijdens de leerloopbaan.**
- 5. De docent is actief betrokken bij de beroepspraktijkvorming.**
- 6. De docent construeert, hanteert en evalueert beoordelingsinstrumenten.**

Opzet van het programma (werkwijze)

Het PDG-programma voorziet in een aanbod van bijeenkomsten die verspreid plaatsvinden over 2 opleidingsjaren. In het eerste jaar worden 18 bijeenkomsten van een dag georganiseerd op een locatie van NHL Stenden, daarnaast verzorgen de mbo instellingen 6 intervisiemomenten en eventueel themabijeenkomsten. In het tweede jaar worden er 10 bijeenkomsten georganiseerd van een dagdeel door NHL Stenden waarbij je verdiepende thematieken krijgt aangereikt, 6 intervisie momenten en eventueel themabijeenkomsten verzorgd door de mbo instelling waar je werkt. Naast thema's kan je op de opleidingsdag begeleiding krijgen bij de uitwerking van je ontwikkelingsplan en beroepsproducten.

Het programma is zo vormgegeven dat vanuit de uitgangspunten van het PDG traject en in aansluiting op jouw kennis, ervaring en professionele waarden een passende leerroute ontstaat. Passend bij de criteria van de opleiding, de mogelijkheden en wensen van jou en je werkcontext. De opleiding start daarom ook met een verkenningsfase.

Verkenningsfase

In de verkenningsfase onderzoek je tripartiet welke weg je verwacht te kiezen richting het eind assessment van het PDG traject als startbekwaam docent mbo. De verkenningsfase is het eerste blok van de opleiding waarin je een startgesprek organiseert, de formele toelatingsdocumenten aanlevert en aan verslaglegging doet van het startgesprek en van de verkenningsfase. (zie bijlage J) Deze verslaglegging vormt het eerste hoofdstuk van je ontwikkelingsplan tot mbo docent.

Thema van de dag

Per opleidingsdag staat een thema centraal waar je op verschillende manieren mee aan de slag gaat. De thema's zijn in het eerste jaar verdeeld over een zevental blokken, namelijk:

1. Verkenningsfase:
2. 6 rollen van een docent
3. Leerprocessen
4. Onderwijs voorbereiding en afsluiting
5. Differentiatie en de rol van SLB/LOB
6. Werken aan beroepspraktijkvorming
7. Samenwerken in een team

Een overzicht van de verschillende blokken vind je in het rooster op de website www.ecno-pdg.nl voor de PDG groep waar jij inzit.

In het eerste jaar ziet een opleidingsdag er doorgaans als volgt uit:

- Gezamenlijke start
- COL
- Werkplaats
- Lunch
- 2 leerroutes
- Gezamenlijke afsluiting

Community of Learning (COL)

In de COL ga je in gesprek over het thema van de dag en hoe jij dit koppelt aan je eigen werkcontext en je eigen attitude. Het leren van en met elkaar staat centraal in een COL. Tijdens de COL formuleer je je eigen leervragen rond het thema.

Werkplaats

Gedurende de PDG-opleiding werk je je eigen ontwikkelingsplan uit in verschillende beroepsproducten. Je laat in deze producten zien vanuit welke waarden en normen je vormgeeft aan je docentschap, welke bronnen je gebruikt om te reflecteren op je handelen en hoe dit zich verhoudt met de criteria van een start bekwaam mbo docent. Tijdens de werkplaats krijg je vaardigheden

aangeboden met behulp waarvan je de beroepsproducten kan vormgeven. Bijvoorbeeld hoe zoek je literatuur en hoe verwerk je deze volgens APA normen? Hoe kan je leren van eigen beeldopnames? Hoe zorg je ervoor dat je feedback krijgt en van wie? Hoe stel ik een leervraag en vertaal ik deze naar leerdoelen? Hoe maak ik de koppeling naar mijn werkcontext? In de werkplaats krijg en geef je peerfeedback waardoor je ook hier weer samen en met elkaar leert.

Twee werkwijzen om kennis te verwerken; masterclasses/workshops en zelfsturende opdrachten(middagdeel)

Je kan kiezen uit twee werkwijzen: de werkwijze waarbij je workshops krijgt aangeboden waarin gewerkt wordt aan het vinden van antwoorden op eigen leervragen en de werkwijze waarbij je zelfsturend werkt aan de uitwerking van leervragen. Elke training kun je een keuze maken hoe jij aan je kennisbasis werkt.

Verskillende ontwikkelingsstijlen

Om als mbo docent te kunnen werken in de complexe dynamische onderwijspraktijk van het mbo is het nodig om te blijven groeien tijdens en na het behalen van het PDG diploma. Naast de kennis en kunde van didactische en pedagogische concepten en inzichten is het doen van onderzoek en het hebben van een onderzoekende houding nodig om te blijven groeien. Hierdoor ontwikkel jij je tot een kritische, reflecterende professional die de zes taken van de mbo docent beheerst (Kwalificatiedossier Mbo docent, 2015).

Het ontwikkelen van een onderzoekende houding vraagt om vaardigheden als opmerkzaamheid, nieuwsgierigheid, daarnaast moet je bedachtzaam en kritisch zijn (Herik, 2018).

De onderstaande link betreft een zelfscan die iets zegt over de mate waarin de docent gemotiveerd is, vertrouwen heeft en in een veelheid aan beroepssituaties toont:

- 1 opmerkzaam te zijn;
- 2 nieuwsgierig te zijn;
- 3 bedachtzaam te zijn;
- 4 kritisch te zijn.

Zelfscan onderzoekende houding:

http://profileringolo.weebly.com/uploads/1/0/4/2/10425711/zelfscan_onderzoekende_houding.pdf

De zij-instromer in het mbo die deelneemt aan het PDG traject heeft qua leerroute de mogelijkheid om via meerdere wegen zijn studie te volgen. Immers iedereen heeft eigen leervoorkeuren en leerbehoeftes met daarin zijn eigen ontwikkelingsvragen. Om een duidelijk beeld te krijgen van de verschillende routes zijn hieronder drie verschillende routes omschreven die verschillende paden volgen, de PDG-deelnemer kan zich in een van deze routes herkennen.

Route A:

Is de deelnemer die de zes taken van de mbo docent wil ontwikkelen door middel van een vaste route. Hij volgt de workshops die aangeboden worden, werkt en leert in de praktijk en in de leergroep/werkplaats verbindt hij/zij de theorie aan de praktijk. Hierbij ontwikkelt de docent een onderzoekende houding die hem in staat stelt aan te tonen dat hij een kritische, reflectieve professional is. Dit bewijst hij door middel van het vorm geven aan de beroepsproducten. Hierbij worden de aan te tonen taken uitgewerkt in vaste beroepsproducten waar de deelnemer zijn eigen leervragen aan toe kan voegen:

- **Ontwikkelingsplan tot mbo docent:** hierin laat hij zien wat zijn of haar drijfveren zijn, waar hij de focus wil leggen en hoe hij handelen verbindt aan bronnen (literatuur en andere publicaties) en praktijkdeskundigen.
- **Op pad:** hier beschrijft hij zijn eigen handelen als mbo docent tijdens een excursie.
- **In beeld:** hierbij analyseert hij beelden van zijn handelen als mbo docent.
- **Aan de slag:** hierbij ontwikkelt hij samen met mede studenten een workshop en voert deze uit voor collega's uit het mbo werkveld.
- **Toetsen en beoordelen:** hierbij laat hij zien toetsen en beoordelingen te kunnen ontwikkelen en uitvoeren.
- **De diepte in:** hierbij laat hij zien een onderzoekende houding te hebben ontwikkeld door middel van het uitvoeren van een praktijkonderzoek, vakdidactisch ontwerp onderzoek of participatief onderzoek.
- **ICT didactiek portfolio:** hierbij laat hij zien welke visie op ICT didactiek hij heeft en hoe hij ICT didactiek toepast in zijn lessen.

Route B:

Is de deelnemer die de zes taken van de mbo docent wil ontwikkelen door middel van een semi-vaste route. Hij volgt de workshops die aangeboden worden of de zelfsturende opdrachten daar waar ze zijn kennis en ervaring verrijken, hij werkt en leert in de praktijk en in de leergroep/werkplaats verbindt hij de theorie aan de praktijk. Hij laat zien een onderzoekende houding te ontwikkelen die hem in staat stelt aan te tonen dat hij een kritische, reflectieve professional is, door middel van deels vaste en keuze beroepsproducten. Hij toont zich opmerkzaam, nieuwsgierig, bedachtzaam en kritisch. Hierbij kan hij kiezen voor voorgeschreven opdrachten of hij kiest voor zelf geformuleerde opdrachten waarbij de eigen leervragen uit de praktijk centraal staan.

- **Ontwikkelingsplan tot mbo docent:** hierin laat hij zien wat zijn of haar drijfveren zijn, waar hij de focus wil leggen en hoe hij handelen verbindt aan bronnen (literatuur en andere publicaties) en praktijkdeskundigen.
- **In beeld:** hierbij analyseert hij beelden van zijn handelen als mbo docent.
- **Aan de slag:** hierbij ontwikkelt hij samen met mede studenten een workshop en voert deze uit.
- **Keuze 2 en 3:** hierbij laat hij aan de hand van een zelf ontworpen praktijkopdracht zien dat hij de taken van de mbo docent beheerst.
- **De diepte in:** hierbij laat hij zien een onderzoekende houding te hebben door middel van het uitvoeren van een praktijkonderzoek, vakdidactisch ontwerp onderzoek of participatief onderzoek.
- **ICT didactiek portfolio:** hierbij laat hij zien welke visie op ICT didactiek hij heeft en hoe hij ICT didactiek toepast in zijn lessen.

Route C:

Is de deelnemer die de zes taken van de mbo docent wil ontwikkelen door middel van een vrije route, met uitzondering van het beroepsproduct "aan de slag". Hij volgt de workshops die aangeboden worden of de zelfsturende opdrachten daar waar ze zijn kennis en ervaring verrijken, hij werkt en leert in de praktijk en in de leergroep/werkplaats verbindt hij de theorie aan de praktijk.

Hij toont zich een kritische, reflectieve professional die zijn eigen handelen als docent onderzoekt en aan de hand van individuele leervragen zijn ontwikkeling weergeeft in beroepsproducten. Hierbij laat hij zien vaardig te zijn in de onderzoekende houding en toont zich opmerkzaam, nieuwsgierig, bedachtzaam en kritisch. Hij toont zijn ontwikkeling aan door middel van vrije keuze beroepsproducten, hierbij staan eigen leervragen uit de praktijk centraal:

- **Ontwikkelingsplan tot mbo docent vanuit een onderzoekende werkwijze:** hierin laat hij zien wat zijn of haar drijfveren zijn, waar hij de focus wil leggen en hoe hij handelen verbindt aan bronnen (literatuur en andere publicaties) en praktijkdeskundigen.
- **De beroepsproducten genoemd bij A integreer je binnen jouw onderzoek tot mbo docent:** Je toont aan dat je een reflectieve docent bent die de 6 taken van de mbo docent beheerst. Je laat dit zien door je onderwijsactiviteiten in beeld te brengen en dat je een onderzoekende houding hebt. Je kunt hierbij gebruik maken van het methodische handelen zoals aangereikt in het doen van praktijkonderzoek, vakdidactisch ontwerp onderzoek of participatief onderzoek. Daarnaast laat je zien dat ICT vaardig bent, zie hiervoor het beroepsproduct "ict en didactiek portfolio".

Begeleiding bij professionele en persoonlijke ontwikkeling

Tijdens je opleiding hebben de volgende mensen een rol en verantwoordelijkheid in jouw leerproces.

- **Jijzelf als cursist/toekomstige docent**
Het slagen van een opleiding valt of staat met je eigen motivatie.
Als cursist ben je zelfverantwoordelijk voor je leerproces. Zonder praktijkvoorbeelden die er voor jou toe doen heeft een opleiding onvoldoende persoonlijke waarde. In deze opleiding ben je dan ook regisseur van je eigen leerproces. Wat heb je nodig? Wat wil je leren? En wat zijn je verwachtingen van een goed docentschap?
- **De NHL Stenden trainers/begeleiders**
De trainers/begeleiders zijn verantwoordelijk voor het aanbieden van inhoudelijke en didactische vaardigheden, die je op wettelijke basis nodig hebt om docent te kunnen zijn/worden.
Er zijn meerdere trainers/begeleiders per PDG-opleiding. Zij verzorgen de thema's en begeleiden de leergroepen uitgaande van de praktijkbehoefte van de cursisten en door de inhoudelijke eisen daaraan te verbinden.
- **De interne coach/docent begeleider/ werkplekbegeleiders/ direct leidinggevende**
Iedere cursist heeft een coach/begeleider op de stage- of werkplek. Deze coach/begeleider ondersteunt je bij het bij het vormgeven van jouw leerproces, daarnaast is de interne coach ook je sparringpartner bij het vormgeven van je beroepsproducten. In het begin van het traject bespreek je met de coach/begeleider je coaching behoefte. Wat wil je leren om een betere docent te worden? Waar heb je hulp bij nodig? Wat zijn de wederzijdse verwachtingen? Het is belangrijk dat je een goede klik hebt met een coach/begeleider. We raden je aan hiervoor zelf iemand voor te dragen en dit te bespreken met je leidinggevende.
- **Intervisie deelnemers**
Er is niet altijd één antwoord op vraagstukken die je in de praktijk tegen komt. Daarom dagen we je uit om binnen je eigen mbo-opleiding of met een aantal cursisten binnen de PDG-opleiding een intervisiegroep samen te stellen. Door vraagstukken met elkaar te bespreken leer je vanuit verschillende invalshoeken te kijken. Deze praktijkadviezen en tips zijn waardevol voor je eigen leerproces.
- **Examinatoren PDG**
Examinatoren van het PDG beoordelen objectief aan het eind van je traject hoe je je hebt ontwikkeld als docent mbo en geven hierbij een waardering van wat ze hierbij waarnemen. Een examinator PDG is of werkzaam op de NHL Stenden Hogeschool of op een mbo-instelling.

- **De NHL Stenden PDA-/PDG-coördinatoren**

Voor de groepen in Groningen is dit Ella te Barge (Ella.ten.Barge@nhl.nl), voor de groepen in Leeuwarden Aldert van der Werk (aldert.werk@nhl.nl) en voor de groepen in Zwolle Lianne van Balen (L.van.balen@nhl.nl). Je kunt bij hen terecht met vragen en opmerkingen over de studie.

Beroepsproducten en beoordeling

Tijdens de PDG-opleiding worden afhankelijk van welke route jij hebt gekozen een aantal beroepsproducten uitgewerkt: *Ontwikkelingsplan*, *'In beeld'*, *'Aan de slag'*, *Twee of drie 'keuze producten'*, *'De diepte in'* en *'In digitale vorm'*. Bij route C worden *integratief alle taken van de mbo docent zichtbaar gemaakt, behalve het beroepsproduct "aan de slag"*.

In hoofdstuk 6 worden deze beroepsproducten afzonderlijk uitgewerkt.

Het is aan de student om vanuit de praktijk inhoudelijke thema's te kiezen aan de hand waarvan je deze beroepsproducten gaat uitwerken.

Door middel van het maken van beroepsproducten maak je beoordelingscriteria zichtbaar en toon je aan welke docent jij bent/wilt worden in de context van je eigen werkplek. De producten worden beoordeeld aan de hand van de beoordelingsformulieren en schema's behorende bij de afzonderlijke producten (weergegeven in de bijlagen). De beoordelingscriteria zijn verbonden aan de landelijke kaders die gelden voor een PDG-traject.

De planning en wijze voor de uitvoering van deze beroepsproducten bepaal je in overleg met de school (praktijk) waar je werkzaam bent en de NHL Stenden studieloopbaanbegeleider.

Afstuderen

De opleiding wordt afgesloten met een eindverslag, eindpresentatie, beoordeling en diplomering. Circa 5 maal per jaar heb je de mogelijkheid om een eindgesprek te houden. Je geeft je hiervoor op bij het secretariaat van de PDG. (zie ook hoofdstuk 6)

Voortgang en bezoek onderwijsactiviteit

Gedurende de opleiding zal er op verschillende momenten overleg zijn om jouw voortgang zichtbaar te maken. Zo is er een startgesprek en vinden er diverse voortgangsgesprekken plaats, waarbij je in gesprek gaat met de begeleider van de NHL Stenden Hogeschool en je coach om terug te blikken en vooruit te blikken. Indien mogelijk wordt het voortgangsgesprek gekoppeld aan een bezoek van de onderwijsactiviteit op jouw werkplek.

Basisprincipes voor het programma

In de PDG-opleiding werken we vanuit de volgende basisprincipes, zoals:

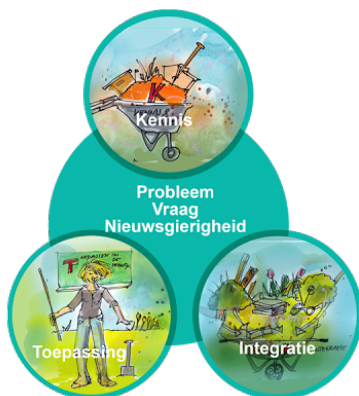
21st Century Skills

21e-eeuwse vaardigheden, of 21st Century Skills, zijn competenties die leerlingen nodig hebben om succesvol deel te nemen in de maatschappij van de toekomst. Kennisnet heeft de 21st Century Skills in een model gezet. (Bron: www.kennisnet.nl)

KIT- model

Het KIT-model wordt gebruikt in opleidingen om verschillende niveaus van kennisbeheersing te onderscheiden:

K staat voor **kennis en kunde**. Je krijgt de inhoudelijke informatie aangereikt. Door deze in de beroepsproducten toe te passen kan de informatie inslijten.

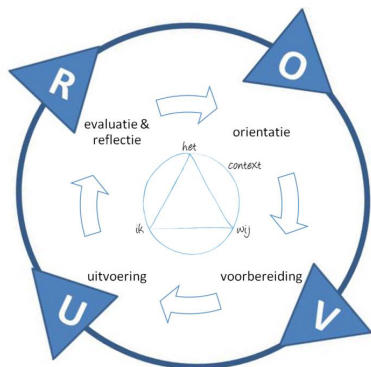
I staat voor **integratie**, waarbij het gaat om de transfer van kennis en kunde in handelen waarbij handelen betekent: in gang zetten, te werk gaan. Handelen omvat een veelheid aan uitingen gebaseerd op intenties, motieven, vaardigheden en kennis. Handelen vindt altijd plaats in concrete sociale contexten.

T staat voor **toepassen in je eigen praktijk**.

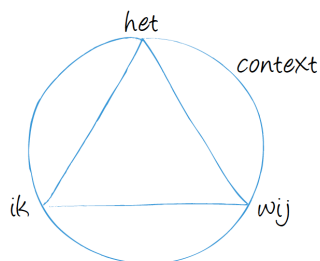
Tijdens groepsbijeenkomsten op de NHL Stenden Hogeschool wordt met name gewerkt aan kennis en integratie, op de werkplek aan integratie en toepassen.

Model Oriënteren, voorbereiden, uitvoeren en reflecteren (OVUR)

Het OVUR-model is een algemeen model voor methodisch werken. Bij opdrachten werk je systematisch in vier fasen: oriëntatie, de voorbereiding, de uitvoering en de reflectie.

TGI-model

Het TGI (Thema Gecentreerde Interactie) wordt gebruikt om de verbinding tussen 'ik, de ander en het' in de context te maken.

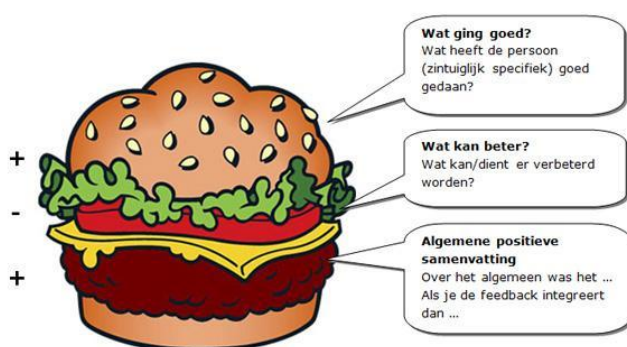
In een onderwijspraktijk heb je te maken met jezelf (ik), een ander of anderen (wij, ander) en iets (het) in een bepaalde context. Bijvoorbeeld: Ik ben bezig (ik) om mijn klassenmanagement (het) op orde te krijgen binnen mijn lessen (context) aan studenten niveau 3 (ander).

Vragen hierbij zijn: wat betekent iets voor mij en voor de ander(en), binnen deze context? Wat maakt dat ik deze keuze maak? Wat betekent dat voor een volgende keer? Welke inzichten/ kennis kan ik verbinden aan deze context?

Feedback sandwich model

Feedback is bedoeld om de ander te laten groeien en heeft een positieve intentie. Er wordt een vergelijking gemaakt tussen de huidige situatie en de gewenste situatie. Korte, specifieke feedback is veel effectiever en krachtiger dan lange algemene feedback. Het gaat over feitelijk gedrag, zonder te oordelen, zodat de ontvanger het concreet kan gebruiken. Feedback heeft alleen zin wanneer de ontvanger feedback wil/kan ontvangen.

Negatieve feedback (alleen noemen wat niet goed is) is meestal niet acceptabel voor ons onderbewuste. Verbeteringen die als het beleg op een sandwich zijn geplaatst tussen twee positieve statements in, zijn wel acceptabel voor ons onderbewuste en kunnen zodoende goed worden omgezet in (nieuw) gedrag.

Het geven van feedback is het meest effectief als deze binnen 5 minuten gegeven wordt. Binnen 5 minuten kan ons onderbewuste de feedback direct opnemen en verwerken.

En feedback in de vorm van Peer beoordelingen

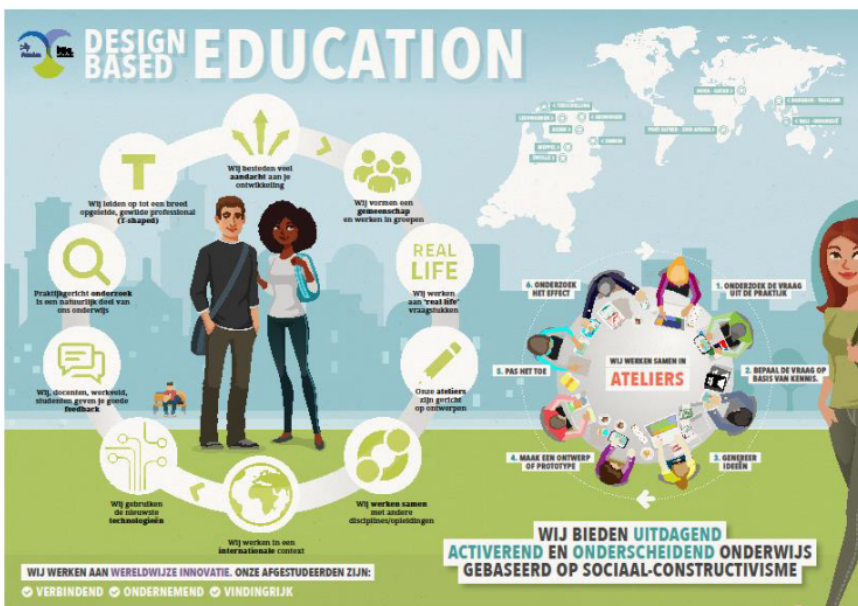
Peer beoordeling is een overkoepelende naam voor 'peer review' en 'peer evaluatie'. Peer review wordt gebruikt voor werkvormen waarbij studenten elkaars (schrijf-) producten of presentaties beoordelen. Peer evaluatie gebruiken we voor onderwijssituaties waarin studenten elkaars bijdrage aan teamwerk beoordelen.

Deze manier van beoordelen is bedoeld om vorm te geven aan het leren. Belangrijk is dat een moment wordt gekozen waarop er (bij een schrijfpdracht) een tussenproduct ligt dat voldoende 'af' is om te kunnen worden beoordeeld, én dat studenten nog tijd hebben om de beoordeling en de feedback te verwerken.

Uit © Stichting SURF Maart 2009 ISBN 978-90-78887-13-3

Model Design Based Education

De NHL Stenden Hogeschool werkt aan de implementatie van een nieuw onderwijsconcept onder de noemer Design Based Education. Een onderzoekende houding en een op de praktijkgerichte innovatie- en ontwerpcyclus staan hierin centraal.

4. Kwalificatie eisen mbo-docent

Er liggen wettelijke kwalificatiecriteria aan het mbo-docentschap ten grondslag, die in verschillende kaderstukken zijn vastgesteld. In dit hoofdstuk besteden we aandacht aan de kaders die voor het PDG-opleiding gelden.

- In het kwalificatiedossier van de docent mbo (zie ook [kwalificatiedossier-mbo-docent](#)) worden de zes taken van een mbo-docent beschreven:

1. De docent draagt er zorg voor dat hij professional is en blijft.
2. De docent ontwikkelt een onderwijsprogramma.
3. De docent voert een onderwijsprogramma uit.
4. De docent begeleidt de studenten tijdens de leerloopbaan.
5. De docent is actief betrokken bij de beroepspraktijkvorming.
6. De docent construeert, hanteert en evalueert beoordelingsinstrumenten.

Daarnaast moeten (PDG) docenten voldoen aan:

- Generieke Kennisbasis + addendum [Generieke Kennisbasis en Addendum GKB](#)
- Bekwaamheidseisen: <https://www.onderwijscooperatie.nl/wp-content/uploads/sites/2/2017/10/Bekwaamheidseisen-ingangs datum-1-augustus-2017.pdf>
- Raamwerk PDG + kwaliteitskader: hierin vind je afspraken over toelating en afronding van het PDG-traject. [Raamwerk PDG en kwaliteitskader](#)
- Kennisbasis ICT en didactiek <http://kennisbasisict.iminor.nl/>

Het PDG-traject is zo opgezet dat alle kaders gedekt zijn in de onderdelen.

5. Beroepsproducten

Het PDG-traject leidt je op tot een professioneel mbo-docent die beroepsonderwijs verzorgt voor aankomende beroepsbeoefenaars, in nauwe samenspraak met het beroepenveld.

In de beroepsproducten laat je zien vanuit welke waarden en normen je onderwijs verzorgt en dat je aan kwalificatie-eisen van een mbo-docent voldoet. Je maakt zichtbaar hoe je je hebt ontwikkeld ten aanzien van de taken van een mbo-docent, die staan beschreven in het kwalificatiedossier mbo-docent. Het kwalificatiedossier mbo-docent is een van de landelijke kaders waar het PDG-traject aan moet voldoen.

Binnen het PDG wordt gebruik gemaakt van beoordelingscriteria PDG (zie bijlage A). Deze criteria zijn gebaseerd op alle landelijk vastgestelde kaders voor het PDG en hebben betrekking op kennis, vaardigheid, attitude en je eigen professionele waarden (zie Informatie/Doelen en Kaders op de website).

De beoordelingscriteria PDG maak je zichtbaar in beroepsproducten, op een manier die past bij jouw professionele waarden als docent en die passend is in de context waarin je werkt (zie bijlage A). Je bepaalt daarbij zelf op welke criteria in een bepaald beroepsproduct je beoordeeld wilt worden. Van de beoordelingscriteria is een matrix beschikbaar die je kan helpen bij het plannen en zichtbaar maken van de verschillende criteria (zie bijlage B).

Tijdens de opleiding krijg je informatie over de beroepsproducten en krijg je de gelegenheid om zelf keuzes te maken ten aanzien van de uitvoering van de route en onderstaande beroepsproducten.

Overzicht beroepsproducten

De Beroepsproducten zijn:

- A. *Ontwikkelingsplan tot mbo docent*
Aan de hand van een plan maak je duidelijk wat je wilt leren bij het uitvoeren van de overige beroepsproducten en wanneer je deze wilt gaan uitvoeren. Daarbij onderbouw je je keuze met literatuur en feedback van je coach en andere betrokkenen en maak je verbinding met het beoordelingsschema.
- B. *'In beeld'*
Je brengt je eigen lesgeven in beeld. Dit kan je doen middels beeldopnames of observaties in jouw lespraktijk.
- C. *'Aan de slag'*
Je verzorgt een workshop (op een gezamenlijk georganiseerde PDG-workshopmiddag) met een goed gedocumenteerde voorbereiding.
- D. *'Naar keuze'*
Je maakt twee of drie producten naar eigen keuze, waarbij je de criteria die je nog niet hebt aangetoond in de andere producten, een plek geeft. Je geeft deze producten zelf een passende titel, zoals bijvoorbeeld: "Op pad in de BPV" of "Toetsen en beoordelen".
- E. *'De diepte in'*
Je doet een praktijkonderzoek naar iets dat voor je eigen lesgeven of voor de school relevant is.
- F. *'In digitale vorm'*
Je verzamelt bewijzen van je ICT-geletterdheid in een digitaal ICT-didactiek portfolio.

Je werkt de beroepsproducten uit vanuit je eigen leerbehoefte in je eigen werkpraktijk. De uitingsvorm van het product mag je vrij kiezen, kies minimaal twee verschillende verschijningsvormen:

- Een schriftelijk verslag
- Een praktijkassessment
- Een video-opname
- Een gesprek
- Een werkvorm of spel
- Een lessenreeks
- De uitwerking van een project
- Enz.

Volgorde uitwerking beroepsproducten of integratieve aanpak (route c)

Wanneer je met de uitvoering van de beroepsproducten aan de slag wilt, is de eerste stap het maken van het beroepsproduct "Ontwikkelingsplan tot mbo docent". Het beroepsproduct "Aan de Slag" kun je tweemaal per jaar uitvoeren tijdens het MBO Event in november of in mei. Zwolle doet niet mee aan het mbo- event en zoekt bij deze opdracht op een andere manier de aansluiting bij de praktijk van de school. De overige beroepsproducten voer je uit volgens je eigen planning. Bij route C maak je integratief de taken van de mbo docent zichtbaar volgens jouw plan. Het maken van een ontwikkelingsplan is het vertrekpunt bij elke route (A; B of C).

Looptijd

Bij de start van de PDG-opleiding start je direct met het maken van het ontwikkelingsplan. Deze is uiterlijk voor de start van het tweede jaar afgerond. De beroepsproducten moeten zijn afgerond voordat met het afstuderen kan worden begonnen, dus uiterlijk binnen twee jaar na het starten van de opleiding. Mochten er bijzonderheden zijn dan gaan we in gesprek met betrokkenen.

Anders dan beschreven

Wil je om welke reden dan ook op een andere manier laten zien of een andere looptijd afspreken dan staat beschreven, bespreek dit met je werkgever en opleider NHL Stenden. Daarbij is steeds de vraag wat is passend voor jou, je werkgever en NHL Stenden Hogeschool.

Beschrijving van de verschillende beroepsproducten

In de navolgende paragrafen volgt een uitgebreide beschrijving van de verschillende beroepsproducten. Voor route C maak je zelf de taken van de mbo docent zichtbaar in resultaat, vaardigheid en kunde.

Rapportage Vorm van de beroepsproducten 'in beeld / aan de slag / naar eigen keuze'

Per beroepsproduct geef je inzicht in wat je hebt geleerd met betrekking tot je leerdoel en hoe in het proces het product tot stand is gekomen en welke keuzes je hierbij hebt gemaakt. Je kan kiezen voor bijvoorbeeld een schriftelijk verslag, een praktijkassessment, een video of een website. Het is hierbij aan jou om aan te tonen dat je jouw handelen binnen de gekozen criteria zijn gekoppeld aan de (verplichte) literatuur en/of andere bronnen en dat je zichtbaar maakt hoe je aan jouw leerdoel hebt gewerkt.

De omvang van de schriftelijke rapportage behorend bij een beroepsproduct beslaat maximaal 7.500 woorden, de omvang van een rapportage in de vorm van een filmopname beslaat maximaal 30 minuten beeldmateriaal. Indien een schriftelijk verslag aanvullend is op een andere vorm van rapportage, kan volstaan worden met de onderdelen die in de gekozen rapportage nog niet zichtbaar zijn. Andere vormen zijn ook mogelijk. Belangrijk is dat je steeds je eigen handelen verbindt aan de mbo taken en aan verantwoorde bronnen.

Alle vormen van reportage bevatten minimaal de volgende elementen:

Administratieve gegevens

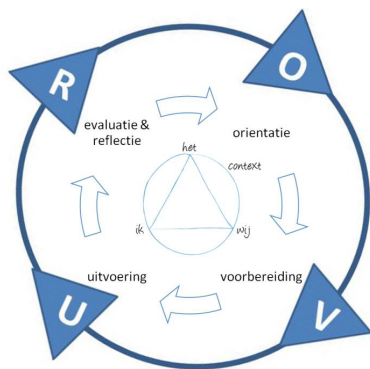
Schriftelijk: een omslag/voorblad/homepage met minimaal de volgende informatie: soort beroepsproduct, titel, deelnemer, datum, naam opleiding, naam begeleiders, beoordelaars.

Beeld: beginbeeld of opname van jouw wijze waarop je ook deze gegevens meeneemt.

Inhoud

Binnen de uitwerking van de beroepsproducten moeten de volgende inhoud worden verantwoord:

- Je eigen professionele ontwikkeling bijvoorbeeld aan de hand van eigen leerdoelen waaraan je hebt gewerkt.
- Gekozen beoordelingscriteria verbonden met de verplichte literatuur.
- Gekozen beoordelingscriteria verbonden met verschillende bronnen, waaronder niet-verplichte literatuur.
- Beschrijving van de context waarin het beroepsproduct is uitgevoerd. De context moet levensecht zijn *EN*
- Procesbeschrijving verbinden aan de context waarin je laat zien hoe je te werk bent gegaan tijdens de volgende fasen: oriëntatie, voorbereiding, uitvoering en evaluatie en reflectie. Model van de context en de procesbeschrijving vind je hieronder terug:

- Een uitingsvorm van het uiteindelijke uitgevoerde beroepsproduct dat je hebt gemaakt. Bijvoorbeeld een gemaakt spel, een nieuw KD, een beschrijving of een fotocollage.

Bronvermelding

Vergeet niet in de rapportages je gebruikte bronnen te vermelden volgens de APA-richtlijnen:

- Beknopte handleiding bronvermelding - APA richtlijnen.
Link naar [MijnNHLStenden](#), je kunt hier inloggen met je NHLStenden-inloggegevens
- Refworks - Handig programma om je literatuur en referenties bij te houden
Link naar [MijnNHLStenden](#), je kunt hier inloggen met je NHLStenden-inloggegevens
- APA-bronvermelding

Wijze van aanleveren:

Documenten die ter beoordeling worden aangeboden krijgen de volgende naam: groepsnummer-naam product-achternaam en voorletter.

Bijvoorbeeld:

2333-in beeld-BoomK

A. Beroepsproduct Ontwikkelingsplan tot mbo docent

Het eerste beroepsproduct dat je uitvoert is het Ontwikkelingsplan. Het ontwikkelingsplan sluit aan bij je eigen ontwikkelingsproces als mbo-docent in relatie tot de criteria van het beoordelingsschema en de mogelijkheden die zich voordoen binnen je eigen werkcontext. Misschien staan er in het teamplan activiteiten die je kan oppakken en kan verbinden met je PDG-opleiding. Houdt daarbij rekening dat je ontwikkeling op de zes taken van de mbo-docent (kwalificatiedossier mbo-docent) worden aangetoond.

Je beschrijft in het plan van aanpak de context van je werkplek en wat je wilt leren.

De onderwijskundige Vygotsky spreekt over de drie ontwikkelzones namelijk:

- De comfort zone: dit is de zone waarin je handelingen uitvoert dit voor je vertrouwd zijn om te doen.
- De zone van naaste ontwikkeling: dit is de zone waarin je voor jouw nieuwe en andere stappen zet
- De paniek zone: dit is een zone waarin je verlamt, verkramp en niet meer in staat bent om je te ontwikkelen

In het zoeken naar leerdoelen voor je PDG-traject willen we graag dat je doelen zoekt die in jouw zone van naaste ontwikkeling zit. Deze beschrijf je in jouw ontwikkelingsplan. Tevens beschrijf je hoe de context eruitziet waarbinnen je een bepaald beroepsproduct wilt gaan uitvoeren aan de hand van het TGI-model.

Voorbeeld van een beroepsproduct uit de eigen werkomgeving

Je opleiding wil al jaren een excursie organiseren voor tweedejaars studenten van de niveau 3 opleiding Logistiek. Ze vragen jou als één van de docenten van deze groep dit te gaan doen. Voor jezelf bepaal je als leerdoel dat je in een andere omgeving dan de school sociale veiligheid voor de studenten wilt creëren en staat hierbij bij stil door na te gaan hoe verhoudt mij als professional mee? Wat wil ik ontwikkelen en welke bronnen kan ik hierbij gebruiken? De criteria die je in dit product gaat aantonen zijn hier grotendeels op afgestemd, en ook de literatuur is daar waar mogelijk passend bij deze leervraag. Je kiest voor een weblog als rapportagevorm, dus in je ontwikkelingsplan neem je op dat je wilt leren hoe je een weblog gaat maken.

Per beroepsproduct bepaal je zelf welke beoordelingscriteria en welke literatuur en/of andere bronnen je wilt verbinden aan dat beroepsproduct. Alle beoordelingscriteria moeten minimaal één keer in een beroepsproduct zichtbaar worden gemaakt en in elk product besteed je in ieder geval aandacht aan taak 1, de mbo docent is en blijft professional. Optioneel zie je in bijlage B enkele suggesties staan, welke beoordelingscriteria je aan een bepaald beroepsproduct zou kunnen verbinden.

Je ontwikkelingsplan tot mbo docent

Je ontwikkelingsplan tot mbo docent bestaat uit de volgende onderdelen:

- Korte beschrijving van de context
- De leerdoelen die je wilt realiseren
- Afhankelijk van jouw gekozen route beschrijf je:
 - Leerdoel
 - Koppeling tussen de beoordelingscriteria, literatuur en de uitvoering van de verschillende beroepsproducten en voor zover mogelijk de leervraag
 - Wie betrek je bij jouw leren
 - Oriëntatie en deels de voorbereiding (de O en V van het OVUR model) per beroepsproduct
 - de wijze waarop je gaat aantonen dat je de criteria hebt aangetoond. Je kan kiezen voor bijv. een praktijkassessment, een verslag, een video of een website.
- Ingevulde matrix beoordelingscriteria (zie bijlage B).
- Concept bronnenlijst

Beoordeling

Een NHL Stenden-begeleider beoordeelt je ontwikkelingsplan tot mbo docent volgens het beoordelingsschema in bijlage E.

B. Beroepsproduct “In beeld”

Je brengt je eigen lesgeven in beeld met authentieke beeldopnames van (een) onderwijssituatie(s). Je maakt een samenhangend product over je oriëntatie, voorbereiding, uitvoering, persoonlijke reflectie na uitvoering en nabespreking met je coach of iemand anders van je werkplek.

Met het product 'In beeld' laat je jouw ontwikkeling zien als docent, welke kennis je hierbij toepast in de praktijk en welke waarden je als professional belangrijk vindt.

Hiermee toon je het volgende aan:

- Je kunt op een verantwoorde wijze (een) onderwijsactiviteit(en) voorbereiden tot een samenhangend geheel.
- Je houdt rekening met verschillen tussen studenten in niveau, zelfbeeld, cultuur, belangstelling, leerstijl en voorkennis
- Je legt een relatie met de beroepspraktijk.
- Je kunt je persoonlijke en professionele ontwikkeling waarneembaar maken in dit product.

Maak een keuze welke beoordelingscriteria je met dit product wilt ontwikkelen en aantonen, voor zover mogelijk passend bij je leerdoel voor dit product. Maak hierbij een verbinding met (verplichte) literatuur en/ of andere bronnen.

Beoordeling

Je levert bijlage D aan met de door jou geselecteerde beoordelingscriteria, eventueel aangevuld met normen en waarden die eigen aan jou zijn en die je in je gedrag als docent wilt laten zien, zie rubriek attitude in het beoordelingsformulier. De NHL Stenden-begeleider geeft je feedback en beoordeelt je beroepsproduct volgens het beoordelingsformulier (zie bijlage D).

C. Beroepsproduct “ Aan de slag”

Je verzorgt met twee tot vier collega studenten een workshop op het mbo event dat twee keer per jaar wordt georganiseerd. Op dit mbo event worden kennis en inzichten op interactieve wijze gedeeld met betrokkenen uit het mbo-onderwijs, docenten in opleiding en andere geïnteresseerden..

Het mbo event vindt twee maal per schooljaar gehouden, namelijk in november en mei. Voor de exacte data kun je de website raadplegen.

Tot uiterlijk twee maanden voor een Event kun je je workshop aanmelden bij een van de PDG-trainers. Je bent samen met je groepsleden verantwoordelijk voor het werven van publiek. We gaan ervan uit dat je per persoon zorgt voor minimaal 3 deelnemers. Gezamenlijk zijn we verantwoordelijke voor de organisatie en de inhoud van het MBO Event. Tijdens de PDG-bijeenkomsten en via de COL op de website krijg je informatie om er een inspirerende middag van te kunnen maken.

Met dit product laat je onder andere zien dat je kunt samenwerken en dat je in een kort tijdsbestek doel- en doelgroepgericht anderen iets kunt leren. De wereld van het mbo staat niet stil.

Hiermee toon je het volgende aan:

- Je kunt samenwerken met collega's, ook uit andere mbo-instellingen.
- Je kunt in een kort tijdsbestek doel- en doelgroepgericht anderen iets leren.
- Je hebt zicht op ontwikkelingen en innovaties in het werkveld en/of onderwijs.
- Je kunt verschillende rollen vervullen.
- Je toont organisatorische vaardigheden.
- Je kunt je persoonlijke en professionele ontwikkeling waarneembaar maken in dit product.

Deelnemers aan de PDG-opleiding in Zwolle voeren de workshop niet uit tijdens het MBO Event, maar tijdens de lesdagen aan de eigen groep.

Beoordeling

Maak een keuze welke beoordelingscriteria je met dit product wilt ontwikkelen en aantonen. Maak hierbij een verbinding met (verplichte) literatuur en/of andere bronnen. Je levert bijlage D aan met de door jou geselecteerde beoordelingscriteria. De NHL Stenden-begeleider beoordeelt je beroepsproduct en geeft aan of dit beroepsproduct voldaan is of vraag, om nog een slag te maken en licht dit toe in het beoordelingsformulier. (zie bijlage D).

D. Beroepsproducten “Naar Keuze”

In de twee of drie producten kies je onderdelen uit jouw praktijk die je gaat gebruiken om criteria aan te tonen en daarmee een volledig beeld te creëren van wie jij bent als professionele docent. Laat hier ook de taken zien van de mbo docent die nog niet in de andere beroepsproducten aan bod zijn geweest. Denk hierbij een excursie die je voor de studenten organiseert, je deelname aan de Examencommissie, het ontwikkelen van een nieuwe onderwijsvorm, vernieuwing van het KD, etc. Je maakt dus gebruik van jouw specifieke praktijk om een passend beroepsproduct te maken. Je geeft de beroepsproducten zelf een passende naam bij de inhoud van het product.

Overleg vooraf met je opleider/coach/leidinggevende en je NHL Stenden opleider over de uitvoerbaarheid en geschiktheid van jouw plannen.

Maak een keuze welke beoordelingscriteria je met dit product wilt ontwikkelen en aantonen, voor zover mogelijk passend bij je leerdoel voor dit product. Maak hierbij een verbinding met (verplichte) literatuur en/of andere bronnen.

Beoordeling

Je levert bijlage D aan met de door jou geselecteerde beoordelingscriteria, eventueel aangevuld met normen en waarden die eigen aan jou zijn en die je in je gedrag als docent wilt laten zien, zie rubriek attitude in het beoordelingsformulier. De NHL Stenden-begeleider geeft je feedback en beoordeelt je beroepsproduct volgens het beoordelingsformulier (zie bijlage D).

E. Onderzoek in de school: “De diepte in”

Inleiding

Als competente docent mbo ben je in staat bent om kritisch naar je eigen beroepspraktijk en handelen te kijken, dat je open staat voor andere gezichtspunten en bereid bent om te experimenteren. Dat is gedrag van een leraar die het beste wil voor de studenten, collega's en zichzelf. Deze zienswijze past bij Europese en landelijke richtlijnen voor hbo-onderwijs in het algemeen en lerarenopleidingen in het bijzonder. Naast dagelijkse werkzaamheden moet een hbo-afgestudeerde leraar in staat zijn om een bijdrage te leveren aan verbeteringen in de schoolpraktijk. Van een docent wordt gevraagd om samen met collega's bij te dragen aan vernieuwingen in de school. Dit beroepsproduct leert je om een onderzoek in school op te zetten en uit te voeren.

Vormen van onderzoek

Tijdens PDG-bijeenkomsten van het eerste jaar wordt aandacht besteed aan het doen van onderzoek. Naast de bijeenkomsten zijn er diverse bronnen met uitleg over de verschillende vormen onderzoek.

In de PDG-opleiding kan je kiezen uit drie vormen van onderzoek:

- **Praktijkonderzoek**

Eigen onderwijspraktijk op systematische wijze onder de loep nemen, in interactie met de omgeving. In praktijkonderzoek leg je verbanden tussen de theorie en praktijk om in ontwikkeling te blijven. Praktijkonderzoek is verbonden aan de primaire processen van de onderwijspraktijk.

- **Didactisch ontwerp onderzoek**

Het is mogelijk de keuze te maken voor een vakdidactisch ontwerpgericht onderzoek, zoals dat wordt uitgevoerd door studenten van de tweedegraads lerarenopleiding. Dit is aan te bevelen wanneer je (op termijn) een tweedegraads bevoegdheid zou willen halen. Je doorloopt dan een ontwerpcyclus op basis van een eigen probleemanalyse dat resulteert ontwerpcriteria. Op basis van deze ontwerpcriteria ga je een (vak)didactisch ontwerp maken, uitvoeren en evalueren.

Onderzoeken die volgens deze opzet worden uitgevoerd zijn te combineren met bijvoorbeeld het beroepsproduct "In Beeld" of een beroepsproduct naar keuze.

- **Participatief (actie)onderzoek**

Participatief onderzoek is empirisch onderzoek waarin betrokken (stakeholders) bij het onderwerp deelnemen als medeonderzoekers. Hierdoor ontstaat een gemêleerd gezelschap die allen met hun eigen verwachtingen en belangen aan het onderzoek deelnemen.

De onderzoeker werkt actief en gelijkwaardig samen met de deelnemers en heeft oog voor de verwachtingen en belangen van de deelnemers. Alle deelnemers beschikken door het actieonderzoek over meer inzicht in hun handelen en doen kennis op en worden zich bewust van de mogelijkheden om anders te handelen. Het participatief (actie)onderzoek heeft een eigen manier van beoordelen, zie beoordelingsformulier (informatie volgt)

Verplichte literatuur bij participatief onderzoek: Migchelbrink, (2016) *De kern van participatief actieonderzoek*.

Onderzoeksontwerp (participatief) actieonderzoek

De volgende onderwerpen of elementen moeten in jouw onderzoeksvoorstel actieonderzoek aan de orde komen:

1. Beknopte probleem- of uitgangssituatie, eventueel diagnose
2. De argumentatie voor je actieonderzoek
 - Onderbouwing keuze voor actieonderzoek
 - Welk soort kennis wordt gezocht?
3. Het doel van je actieonderzoek
4. De globale vraagstelling
5. Betrokkenen bij het actieonderzoek
 - Wie zijn bij het AO betrokken?
 - Waarom zijn zij erbij betrokken?
 - De rol van de betrokkenen?
 - De rol van de onderzoeker?
6. De meervoudige processen in actieonderzoek

- Het handelingsproces?
 - Het samenwerkings- en participatieproces?
 - Het reflectie- en leerproces?
 - Het onderzoeksproces?
 - Het veranderingsproces. Geef een korte beschrijving hoe jullie je dat voorstellen en wie wat doet in deze processen.
7. De fasering van het actieonderzoek.
Beschrijf de stappen of fasen die je volgt, geef daarbij ook de relatie aan tussen deze stappen.
8. De voorlopige uitwerking van het onderzoeksproces
Denk daarbij aan dataverzamelingstechnieken en databronnen en werkvormen van ervaringsgerichte methoden en technieken.
9. Validiteit, betrouwbaarheid en bruikbaarheid.
Wat doe je daarvoor/daaraan, hoe borg je dat?

Stappenplan onderzoek algemeen

- In de eerste fase inventariseer je mogelijke onderwerpen in je eigen werkcontext.
- In samenspraak met je werkplek, studiegenoten en begeleider scherp je je probleemstelling aan.
- Vanuit de probleemstelling maak je de keuze voor een passende onderzoeksmethode.
- Je beschrijft in je onderzoeksplan hoe je het onderzoek gaat aanpakken in jouw werkcontext op basis van de gekozen methode.
- Je bespreekt je onderzoeksplan op je werkplek en met je studiegenoten en begeleider en stelt desgewenst bij, vervolgens lever je het onderzoeksplan ter beoordeling in bij je beoordelaar.
- Na goedkeuring van het onderzoeksplan start je met de data verzameling.
- Je verwerkt de onderzoeksgegevens op navolgbare wijze en trekt daaruit conclusies.
- Je kunt de conclusies en wat je met deze kennis wilt doen bespreken op je werkplek in bijzijn van je begeleider.
- Tenslotte lever je het onderzoeksverslag inclusief aanbevelingen en evaluatie ter beoordeling in bij de beoordelaar.

Onderzoeksbegeleider

Een opleider van de NHL Stenden Hogeschool is je onderzoeksbegeleider. Hij of zij gaat in op het proces van het doen van onderzoek en de producten die je levert. De begeleider geeft feedback op conceptversies van je onderzoeksplan en onderzoek.

Beoordeling

De beoordelaar is iemand anders dan je begeleider. De beoordelaar van het onderzoeksplan is dezelfde als die van het onderzoek. Na akkoord van de begeleider kun je het plan/onderzoek ter beoordeling indienen.

Beoordeling onderzoeksplan

De beoordelaar beoordeelt het onderzoeksplan aan de hand van het beoordelingsschema. (zie bijlage F). De beoordelaar focust daarbij op de vraag of het onderzoek op deze manier kan worden uitgevoerd. Bij een goedkeuring kan de beoordelaar suggesties voor aanpassing van het plan geven, die de student in overweging kan nemen. Bij een afkeuring dient de beoordelaar de keuze voor afkeuring toe te lichten onder de kopjes toelichting.

Beoordeling onderzoek

De beoordelaar leest het rapport en komt tot een oordeel op basis van de indicatoren in het beoordelingsschema. (zie bijlage G). Hij of zij geeft aan welke indicatoren wel en niet zijn voldaan. De indicatoren in de kolom voldoende moeten allemaal zijn behaald om tot een voldoende te komen. Bij een onvoldoende geeft de beoordelaar aan waarom hij/zij tot dit oordeel is gekomen onder argumentatie en/of opmerkingen.

Het eindoordeel wordt beoordeeld met een 'onvoldoende' als één of meer van de onderdelen als 'onvoldoende' is beoordeeld, met een 'uitstekend' als er zes of zeven keer 'goed' is gescoord, met een 'goed' als er vier of vijf keer 'goed' is gescoord en een 'voldoende' in de overige gevallen.

Bij een onvoldoende resultaat neem je het oordeel en het commentaar door met je begeleider en probeert tot een voldoende product te komen.

Koppeling met beoordelingscriteria PDG

Binnen het PDG-traject is het praktijkonderzoek een beroepsproduct. Voor de beoordeling van een beroepsproduct wordt steeds een variant van het formulier beoordelingsformulieren beroepsproducten (zie bijlage D) gebruikt. De nadere invulling van de variant is afhankelijk van je eigen selectie van de beoordelingscriteria. (zie bijlage B).

Maak inzichtelijk aan welke beoordelingscriteria je hebt gewerkt in het praktijkonderzoek en maak hier een reflectie van. In de reflectie maak je waarneembaar hoe het praktijkonderzoek heeft bijgedragen aan je eigen persoonlijke en professionele ontwikkeling in verbinding met de beoordelingscriteria die je hebt gekozen. Je NHL Stenden-begeleider beoordeelt de koppeling met de beoordelingscriteria PDG. (zie bijlage D).

Leerdoelen

Door het doen van onderzoek kan de student:

- een probleem of ambitie in of met de eigen schoolomgeving identificeren;
- dit praktijkprobleem zodanig richten dat je het in of met de eigen schoolomgeving in co-creatie kunt onderzoeken;
- een onderzoeksplan uitwerken volgens een gekozen methode;
- gegevens in de schoolpraktijk verzamelen en analyseren ter beantwoording van de onderzoeksvraag (= concluderen);
- over een onderzoek rapporteren voor de eigen beroepsgroep;
- door een onderzoekende houding vorm geven aan de eigen persoonlijke en professionele ontwikkeling.

Handige links bij het doen van praktijkonderzoek

- [Onderzoekende leraar in de school](#) – video
- <https://mbo-today.nl/praktijkgericht-onderzoek-levert-resultaten-op/>
- <https://www.youtube.com/watch?v=qrExFW4TQo>
-

- **Online colleges Praktijkonderzoek**

De onderstaande korte kennisclips staan per fase van het onderzoek volgens het boek Praktijkonderzoek in de School. Hierin wordt kort aangegeven wat je in deze fase doet en wat dat oplevert voor je Plan van Aanpak en/of eindrapport.

De clips worden gaandeweg aangevuld tot iedere fase in het onderzoek is besproken:

- Oriëntatiefase
- Richtfase
- Planfase
- Verzamelfase
- Analyse- en conclusiefase

- **Format Plan van aanpak en onderzoeksrapport**

<https://drive.google.com/file/d/0B6kaWVQ2aBiXTIVIR1qSDMtZWc/view>

Verplichte bronnen voor het praktijkonderzoek

De opleidingsliteratuur maakt deel uit van je bronnen

Aanbevolen bronnen voor het onderzoek

- Baarda, D. B. (2014). *Dit is onderzoek!: handleiding voor kwantitatief en kwalitatief onderzoek*. Groningen: Noordhoff Uitgevers.
- Baarda, D. B., & Goede, M. D. (2006). *Basisboek: handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwantitatief onderzoek*. Groningen: Wolters-Noordhoff.
- Baarda, D. B., Fischer, T., Goede, M. D. & Peters, V. (2013) *Basisboek kwalitatief onderzoek*. Groningen: Noordhoff Uitgevers.
- Boeije, H. (2005). *Analyseren in kwalitatief onderzoek*. Denken en doen. Amsterdam: Boom.
- Wester, F. & Peters, V. (2004). *Kwalitatieve analyse, uitgangspunten en procedures*. Bussum: Coutinho.
- Cyrilla van der Donk en Bas van Lanen. *Praktijkonderzoek in de school*. Coutinho
- Petra Ponte, (2012) *Onderwijs en onderzoek van eigen makelij, Onderzoek met en door leraren*. Boom Lemma, Amsterdam.

Referenties

- HBO-raad (2011) *Generieke kennisbasis tweedegraads lerarenopleidingen*. (LINK) Den Haag: HBO-raad.
- Stichting Beroepskwaliteit Leraren (2006): *Waar wij voor staan. De onderwijsagenda van de beroepsgroep*. Den Haag: SBL.

F. Beroepsproduct In digitale vorm

Je verzamelt bewijzen van je ICT-geletterdheid in een digitaal ICT-didactiekportfolio aan de hand van een eigen gemaakte website. Met het ICT-didactiekportfolio laat je kennis, vaardigheden en attitude zien ten aanzien van het gebruik van ICT in jouw mbo onderwijs.

Op deze site (<http://kennisbasisict.iminor.nl/>) vind je de kennis, vaardigheden en attitude die je dient aan te tonen. Daarnaast vind je ook informatie over op welke manier je je lesmaterialen kunt maken en beoordelen met behulp van ICT. De landelijke kennisbasis ICT voor leraren staat nader uitgewerkt, met allerlei suggesties en ondersteuning erbij.

In het eerste jaar van de PDG-opleiding wordt in de planning van de bijeenkomst aandacht geschonken aan het ICT-portfolio (zie studiewijzer).

Je werkt zelfstandig aan het ICT-portfolio en kan gebruik maken van ondersteuningsmomenten in het *Experience Centre* op NHL Stenden Hogeschool in Leeuwarden en in Groningen.

Beoordeling digitaal ICT- didactiekportfolio

Het digitaal ICT-didactiekportfolio wordt beoordeeld door een docent van de NHL Stenden Hogeschool.

Wanneer je je portfolio hebt ingeleverd ter beoordeling krijg je een interviewer aangewezen, met wie je een afspraak regelt voor een interview. Tijdens het interview wordt je digitaal ICT-didactiekportfolio beoordeeld. Ook dit beoordelingsformulier vind je op de website en in bijlage I.

Koppeling met beoordelingscriteria PDG

Binnen het PDG-traject is het ICT-didactiekportfolio het beroepsproduct in digitale vorm. Voor de beoordeling van een beroepsproduct wordt steeds een variant van het 'Beoordelingsformulier beroepsproducten', bijlage D gebruikt. De nadere invulling van de variant is afhankelijk van je eigen selectie van de beoordelingscriteria, zie bijlage B.

Maak inzichtelijk aan welke beoordelingscriteria je hebt gewerkt in het beroepsproduct 'In digitale vorm' en maak hier een reflectie van.

In het reflectieverslag van maximaal 2 A4 maak je waarneembaar hoe dit beroepsproduct heeft bijgedragen aan je eigen persoonlijke en professionele ontwikkeling in verbinding met de beoordelingscriteria die je hebt gekozen. Je NHLStenden-begeleider beoordeelt de koppeling met de beoordelingscriteria PDG, zie bijlage D.

7. Afronding PDG Traject

Als al je beroepsproducten beoordeeld zijn met een voldoende geef je je op voor de afronding van het PDG-traject bij het secretariaat (m.e.veen@nhl.nl).

De afronding bestaat uit twee onderdelen namelijk een eindproduct en een eindgesprek welke summatief beoordeeld worden.

Eindproduct

In verslag of andere vorm laat jij zien wie jij bent als docent met het TGI model als onderlegger:

- 1 Persoonlijke ontwikkeling en professionele identiteit: *terugblik op je onderwijsbiografie en je ontwikkelplan: waar kwam je vandaan, waar sta je nu en waar wil je naartoe, vanuit welke onderwijsvisie werk je?* (IK)
- 2 Samen met de ander: *hoe werk ik als docent met groepen, als collega in teams, welke effecten heb ik op studenten, collega's en het mbo-werkveld, hoe leer ik zelf in groepen en teams, wie zijn betrokken bij mijn leren?* (WIJ)
- 3 De taken van de mbo docent: *wat hebben de opbrengsten uit de bijeenkomsten van de opleiding en je eigen beroepsproducten je geleerd ten aanzien van de zes taken van de mbo docent? Maak een verbinding met minimaal twee inspiratiebronnen/modellen uit de onderwijskundige literatuur en licht deze toe met praktijkvoorbeelden* (HET)

Bronnenlijst (volgens APA-norm)

Het eindproduct wordt beoordeeld door twee onafhankelijke assessoren: een vanuit de NHL Stenden Hogeschool en werkveldassessor uit het mbo, die door de examencommissie aangewezen zijn als examinator. Na bestudering van het product krijg je eventueel feedback. Wanneer je product aan de eisen voldoet en als zodanig is beoordeeld door de assessoren, kan je deelnemen aan het eindgesprek.

Eindgesprek

Je begint het eindgesprek met het kort presenteren van jouw product waarin je gesprekspartners meeneemt in jouw visie op mbo, wie je bent als docent, hoe je je ontwikkelt en welk effect je hebt op relevante betrokkenen in het mbo-werkveld. Bij het gesprek kun je collega's en je leidinggevende meenemen. Ook mag je publiek uitnodigen bestaande uit mensen uit je persoonlijke kring die belangrijk voor je zijn.

Je eindgesprek duurt inclusief je presentatie 45 minuten. Tijdens het eindgesprek vindt er een dialoog plaats over jouw visie op het mbo-onderwijs en wie je bent als docent. Je laat hierbij zien hoe je je ontwikkelt en welk effect je hebt op studenten, collega's en werkveld. Jouw presentatie is een inleiding op deze dialoog. Na het gesprek gaan de twee examinatoren in beraad en ontvang je vervolgens de beoordeling en bijbehorende feedback.

Beoordeling eindproduct

In het eindproduct word je beoordeeld op je ontwikkeling ten opzichte van alle taken van een mbo docent, zie bijlage H.

Diplomerings

Wanneer het eindgesprek ook met een voldoende is afgerond, wordt het examendossier voorgelegd aan de examencommissie en aan deze commissie wordt gevraagd om het getuigschrift te ondertekenen. Wanneer dit is gedaan krijg je het welverdiende getuigschrift. Per jaar zijn er vier momenten waarop het getuigschrift wordt uitgereikt.

8 Kwaliteitszorg

Evaluatie

Tweemaal per jaar wordt de opleiding mondeling met deelnemers en opleiders geëvalueerd. Aan het eind van de opleiding volgt een evaluatie over de totale opleiding.

Bezwaar en beroep

Beroep tegen een beoordeling is mogelijk bij de examencommissie. Indien een deelnemer meent dat een beoordeling strijdig is met de bepalingen in de studiegids, de redelijkheid of billijkheid, dan kan hij/zij binnen 14 dagen na de uitslag van de beoordeling van een eindproduct schriftelijk bezwaar aantekenen bij de voorzitter van de examencommissie. Een exemplaar van het PDG-reglement kunt u opvragen bij het secretariaat.

Klachten of complimenten

Heb je als deelnemer een klacht, verbeterpunt of compliment laat het ons weten via ecno@nhl.nl. Over de vorderingen word je uiteraard op de hoogte gehouden. Met input van deelnemers kunnen wij werken aan een waardevolle opleiding.

Studiebelasting

De totale studiebelasting beslaat **1680 uur (60 EC)**.

De studiebelasting is gebaseerd op:

- **Contacttijd (200 uur)**. Dit betreft de vaste lesdagen. In totaal circa 28 lesdagen.
- **Werkplekieren (840 uur)**. Hierbij gaat het om de toepassing en integratie van het geleerde in je eigen werksituatie, dus de tijd die je op je reguliere werkplek besteedt aan je eigen leerproces. Denk aan lesvoorbereiding, het verzorgen van lessen, het evalueren van lessen, het maken en afnemen van toetsen en werkstukken, het afstemmen met collega's etc. Als deelnemer aan het PDG-traject ben je op deze manier tijdens je werk bewust bezig met het toepassen van de theorie die in de opleiding behandeld wordt en het uitproberen van verschillende didactische en pedagogische handelingen. Er wordt praktijk coaching en intervisie georganiseerd.
- **Zelfstudie (640 uur)**. Dit kan variëren op basis van ervaring, al aanwezige kennis, leerstijl e.d.

Hieronder valt het lezen van literatuur, het maken van individuele opdrachten, het in leergroepen uitvoeren van opdrachten, het voorbereiden van de lesdagen, werken aan actie-onderzoek, SVIB en het maken van opnames, samenstellen en bijhouden van een portfolio.

9 Literatuur

Tijdens de opleiding maak je gebruik van diverse kennisbronnen als websites, filmopnames, artikelen en boeken. Deze bronnen verbind je aan je leerdoelen waarin je zowel kennis, kunde en attitude meeneemt.

De volgende literatuur is verplicht:

- *Handboek voor Leraren*, tweede herziene druk 2016. Walter Geerts en René van Kralingen. ISBN 978 90 469 0417 6.
- *De vijf rollen van de leraar*. Martie Slooter. ISBN 978-90-6508-616-7.
- *Lessen in orde in het mbo*, 2015. Peter Teitler. ISBN 978 90 469 0492 3.
- Werkboek *Veerkracht in je werk*. Mieke Voogd en Ella ten Barge (2014). Groningen: NHL Stenden Hogeschool/ECNO en Coachkwadraat.
NB Het werkboek wordt uitgereikt tijdens de 1e bijeenkomst.
Een PDF-versie is te downloaden:
http://www.coachkwadraat.nl/wp-content/uploads/2015/04/VeerkrachtInJeWerk_def.pdf

Voor onderzoek:

Wanneer je kiest voor praktijkonderzoek:

- *Praktijkonderzoek in de school*, tweede herziene druk 2012. Cyrilla van der Donk en Bas van Lanen. ISBN 978 90 469 03000 1.

Wanneer je kiest voor vakdidactisch ontwerp

- *Praktijkonderzoek in de school*, tweede herziene druk 2012. Cyrilla van der Donk en Bas van Lanen. ISBN 978 90 469 03000 1.

Wanneer je kiest voor participatief onderzoek

- *De kern van participatief actieonderzoek* (2016). Ferdie Migchelbrink. ISBN 978 90 885 0612 3.

Naast de verplichte literatuur is er een lijst met *aanbevolen* literatuur (Bijlage L) waaruit een keuze gemaakt moet worden. Daarnaast worden er bij elk thema nog ongeveer 20 pagina's aan artikelen e.d. opgegeven.

Met betrekking tot de literatuur is 2000 pagina's de richtlijn voor het gehele PDG.

Op bladzijde 19 staat vermeld hoe je omgaat met bronvermelding.

BIJLAGE A

BEOORDELINGSCRITEIA PDG

In diverse kaders die voor de PDG gelden staan beschreven waaraan een mbo-docent moet voldoen. In de PDG-opleiding van de NHL Stenden Hogeschool samen met 9 noordelijke mbo-instellingen zijn deze kaders samengevat in de beoordelingscriteria PDG.

Deze beoordelingscriteria worden in deze bijlage beschreven, waarbij de bekwaamheidseisen van de onderwijscoöperatie (ingangdatum 1-8-2017) en de 6 taken uit het kwalificatiedossier van de docent als leidraad worden genomen. In bijlage B worden deze bekwaamheidseisen met de bijbehorende beoordelingscriteria schematisch en de beroepsproducten weergegeven. In bijlage C worden de beoordelingscriteria gekoppeld aan de verplichte literatuur.

DE ZES TAKEN VAN DE LERAAR

De definities van de bekwaamheidseisen komen uit de wet *Beroepen in het Onderwijs* (wet BiO) herijking bekwaamheidseisen van juni 2014 (kenmerk OC.14.06.27). Op de site van de Rijksoverheid wordt doorverwezen naar de Onderwijscoöperatie [Link: Bekwaamheidseisen](#). De zes taken van de leraar staan beschreven op de site van de MBO-Raad [Link: het kwalificatiedossier van de docent MBO](#)

De in dit kwalificatiedossier onderscheiden zes taken zijn:

1. De docent draagt er zorg voor dat hij professional is en blijft.
2. De docent ontwikkelt een onderwijsprogramma.
3. De docent voert een onderwijsprogramma uit.
4. De docent begeleidt de studenten tijdens de leerloopbaan.
5. De docent is actief betrokken bij de beroepspraktijkvorming.
6. De docent construeert, hanteert en evalueert beoordelingsinstrumenten.

De nieuwe bekwaamheidseisen vragen van de hedendaagse docent om vakinhoudelijk, vakdidactisch en pedagogisch bekwaam te zijn. Naast kennis en vaardigheden vraagt dit ook om attitudes. De overheid refereert hier impliciet wel naar, maar beschrijft die niet nader (behalve als het nemen van de verantwoordelijkheid voor het in de onderwijstaak genoemde aspect.) Toch is het vaak juist de houding die bepaalt of een docent met succes zijn kennis en vaardigheden inzet.

De deelnemers aan het PDG-traject kunnen zelf formuleren om welke attitudes het per taak gaat.

Bronnen:

- *Kwalificatiedossier*
- *Bekwaamheidseisen Onderwijscoöperatie*

Taak 1 De docent draagt er zorg voor dat hij professional is en blijft

Hij laat dat zien doordat:

- 1.1 De docent bijdraagt aan de onderwijsontwikkeling, innovatie en kwaliteitszorg vanuit een onderzoekende houding
Resultaat: De docent denkt als teamlid mee hoe instellingsbeleid, wettelijke kaders en actuele vak- en beroepsinhoudelijke ontwikkelingen kunnen worden vertaald naar het onderwijs (= professionele ruimte van de docent).
- 1.2 De docent zich bewust is van zijn eigen beperkingen, werkt planmatig aan zijn eigen vakinhoudelijke ontwikkeling in relatie tot het beroepenveld en in afstemming tot het team. **Resultaten:**
- De docent maakt jaarlijks concrete afspraken met zijn leidinggevende over zijn persoonlijke ontwikkeling, in afstemming met het teamontwikkelingsplan, voert die afspraken uit, checkt en stelt bij (PDCA).
 - De docent maakt keuzes op basis van reflectie op en (systematisch) onderzoek naar eigen handelen en in afstemming in het team.
 - De docent staat open voor andere ideeën en werkwijzen en probeert die van tijd tot tijd uit.
 - De docent houdt zijn ontwikkeling, leerrendement, bij in een bekwaamheidsdossier volgens de richtlijnen van de school.
- 1.3 De docent de ontwikkelingen rondom taal en rekenen bijhoudt in de context van het beroep.
Resultaat: De docent de ontwikkelingen op taal- en rekengebied in een of meerdere beroepsproducten zichtbaar maakt, bijvoorbeeld door een toets te maken waarin rekening gehouden wordt met het taal- en rekenniveau van de student (2f/3f).
- 1.4 De docent werkt samen met andere docenten in opleiding (intervisie)
Resultaten:
- De docent ontvangt en geeft feedback en forward van en aan leraren in opleiding rekening houdend met het ontwikkelingsplan en de taken van de leraar.
 - De docent in opleiding maakt zijn eigen leren zichtbaar in verbinding met anderen, door het samen verzorgen van een workshop voor of in het werkveld.
- 1.5 De docent samenwerkt met onderwijsondersteuners, zoals instructeurs en onderwijsassistenten) op basis van het onderwijsprogramma en neemt verantwoordelijkheid voor het leerproces. **Resultaten:**
- De docent is (mede) verantwoordelijk voor een duidelijke taaktoedeling aan een instructeur of ondersteuner en is eindverantwoordelijk voor het onderwijs.
 - De docent werkt samen met onderwijsondersteuners vanuit kwaliteitscriteria en wettelijke kaders.

Hierin laat hij zien dat hij kennis en kunde van de taak heeft door:

Vakinhoudelijk:

- de voor het mbo relevante wet- en regelgeving te kennen, met name over de uitvoering van zijn werk als mbo-docent (kwalificatiedossiers, WEB en aanvullende regelgeving en het Professioneel Statuut);
- de actuele maatschappelijke ontwikkelingen rond het mbo te volgen;
- de beroepsidentiteit van de mbo-docent te kennen en te weten hoe hij zich verder wil
- professionaliseren (kan zijn eigen leervragen formuleren en zijn leerresultaat aantonen);
- doelstellings-, contracterings-, functionerings-, pop- en beoordelingsgesprekken te voeren om de inhoud van eigen taakuitvoering en de professionele ontwikkeling mee te bepalen;
- een relevant netwerk in het beroepenveld op te bouwen en te onderhouden om zijn beroepskennis op peil te houden;
- binnen zijn school en team een relevant netwerk op te bouwen en te onderhouden gericht op samenwerking, afstemming en leren van elkaar;
- vanuit zijn opdracht een bijdrage te leveren aan kwaliteitsbewustzijn en kwaliteitsverbetering in het team (PDCA) of ander kwaliteitssysteem passend bij het onderwijs.
- vernieuwingen in zijn onderwijs te initiëren en daarin ondernemerschap tonen;

Vakdidactisch:

- de ontwikkelingen en innovaties in het werkveld van de deelnemers bij te houden en die ook vertalen naar zijn eigen beroepsinhoudelijke ontwikkeling;
- op de hoogte te zijn van de diverse vormen van formeel en informeel leren, theoretisch leren en leren vanuit de praktijk; hij kent zijn voorkeuren daarbinnen;
- de methodieken om met en van collega's te leren binnen en buiten de school te beheersen;
- de methodieken te beheersen om samen met nieuwe collega's te systematisch te leren.
- de diverse vormen van (co)coaching, super- en intervisie te hanteren;
- feedback te geven en te ontvangen over de eigen professionele ontwikkeling en die van anderen;
- te werken met digitale portfolio-ontwikkeling inclusief beoordelingscriteria;
- methodieken te hanteren om te leren van zijn eigen ervaringen vanuit een onderzoekende houding;
- een bijdrage te leveren aan de teamontwikkeling en effectief overleggen;
- bijdragen aan pedagogisch-didactische evaluaties in zijn school en deze in afstemming met zijn collega's gebruiken bij de onderwijsontwikkeling in zijn school.

Pedagogisch:

- zich theoretisch en praktisch te hebben verdiept in de pedagogiek van het type onderwijs en het deel van het curriculum waarin hij werkzaam is.
- Het pedagogisch handelen kan afstemmen met anderen die vanuit hun professionele verantwoordelijkheid bij de leerling betrokken zijn, zoals begeleiders van het leren op de werkplek en (indien de leerling nog niet volwassen is) ouders.
- vernieuwingen in zijn onderwijs te initiëren en daarin ondernemerschap tonen;
- groepsprocessen kan sturen en begeleiden.
- in staat te zijn tot kritische reflectie op zichzelf in de pedagogische relatie...

Taak 2 De docent ontwikkelt een onderwijsprogramma

Hij laat dat zien doordat:

2.1 De docent (een onderdeel van) het onderwijsprogramma ontwikkelt, op basis van de wettelijke kaders, in samenspraak met het onderwijsteam en binnen de beleidskaders van de school.

Resultaten:

- Een vanuit de wettelijke kaders vormgegeven onderwijsprogramma met leerinhouden, gerelateerd aan de eindkwalificaties.
- Een onderwijsprogramma waarin de onderwijsvisie van de school herkenbaar is uitgewerkt.
- Een door het team gedragen onderwijsprogramma, waarin zichtbaar is wie wat doet, wie waarvoor verantwoordelijk is en hoe onderlinge afstemming plaatsvindt.
- Een onderwijsprogramma, waarin ruimte is voor actualisering aan de hand van ontwikkelingen in het beroepenveld.
- Een programma met structurele aandacht voor en gekoppeld aan de ontwikkeling van beroeps-, loopbaan- en burgerschapscompetenties.
- Een programma, waarin vakonderwijs, vakgericht taal- en rekenonderwijs, en/of moderne vreemde talen in het programma op zo'n manier verwerkt zijn, dat er een natuurlijke eenheid ontstaat in het beroepsgericht opleiden.

2.2 De docent vanuit zijn individuele opdracht, in afstemming met het team, leer-arrangementen ontwerpt vanuit het beroepsprofiel van de toekomstige beroepsbeoefenaar in een daartoe passende (krachtige, beroeps-contextrijke) leeromgeving en daarbij actuele kennis en ervaring uit de hele breedte van het werkveld gebruikt en de daarbij benodigde algemene kennis beschrijft.

Resultaten:

- Leerarrangementen in het perspectief van het beroepsprofiel van de toekomstige beroepsbeoefenaar.
- Leerarrangementen waarin theorie en praktijk met elkaar verbonden worden (theoretische leren en werkpleklernen).
- Leeractiviteiten (lessen, trainingen, workshops) waarbij de studenten:
 - theoretische concepten in concrete taken toepassen;
 - specifieke (beroeps)ervaringen koppelen aan theoretische concepten;
 - kennis, vaardigheden en attitudes aan beroepstaken verbinden;
 - een relatie leren zien tussen het detail en het grotere geheel.

2.3 De docent het ontwikkelde programma van tijd tot tijd bijstelt, op basis van de gestelde doelen, feedbackinstrumenten, ervaringen en resultaten.

Resultaat: Een onderwijsprogramma dat structureel is ingebed in een PDCA-cyclus of ander kwaliteitssysteem om de effectiviteit van het onderwijs in kaart te brengen en om desgewenst (didactische) keuzes te heroverwegen ter verbetering van de leeropbrengst van de studenten.

Hierin laat hij zien dat hij kennis en kunde van de taak heeft door:

Vakinhoudelijk:

- de wettelijke kaders waarbinnen hij werkt, het instellingsbeleid en de teamafspraken te kennen;
- de gevraagde leerstof (kennis en vaardigheden) te beheersen en de theoretische en praktische achtergronden daarvan te kennen, met name gericht op de doelsituatie;
- actuele kennis van de beroepen waarvoor hij opleidt te hebben en verband te leggen tussen de leerstof en de desbetreffende kwalificatiedossiers;
- het onderwijsprogramma te actualiseren op basis van innovaties in het beroepenveld;
- samen met collega's de wettelijke kaders (het kwalificatiedossier) te vertalen naar een onderwijsprogramma, rekening houdend met het instellingsbeleid en de teamafspraken;
- de opbouw van het curriculum, de samenhang met andere programmaonderdelen en met wat bij collega's in het beroepenveld geleerd wordt te overzien;
- samen te werken met collega's in het team, zodat voor Studenten een samenhangend curriculum ontstaat;
- een netwerk van collega's uit het beroepenveld en in de beroepskolom in te zetten bij de (door)ontwikkeling van het onderwijsprogramma;

- specifieke taal- en rekenaspecten binnen het eigen vakgebied te identificeren;
- in overleg met collega's de didactiek voor beroepsgerelateerde taal- en rekenaspecten af te stemmen op de doelgroep;
- op hoofdlijnen de inhoud van de andere leereenheden binnen de opleiding te kennen;
- te weten hoe het onderwijsprogramma aansluit op vmbo en hbo (doorlopende leerlijnen);

Vakdidactisch:

- vertrouwd te zijn met de verschillende onderwijs- en leertheorieën en deze te kunnen vertalen naar de praktijk; In de context van het beroepsgerichte onderwijs houdt dit onder andere in dat hij zich verdiept in de theoretische en praktische aspecten van leren op de werkplek.
- Doelen kunnen stellen, leerstof kunnen selecteren en ordenen, verschillende methodes kennen (onder meer methodes ten behoeve van beroepsgericht onderwijs) en criteria waarmee hij de bruikbaarheid van de methodes voor zijn leerlingen kan vaststellen. Hij kent verschillende manieren om binnen een methode te differentiëren en recht te doen aan verschillen tussen leerlingen. Hij kan de methode aanvullen en verrijken.
- te weten hoe een leerplan in elkaar zit en de criteria te kennen waaraan een goed leerplan moet voldoen (onder meer in het kader van beroepsgericht onderwijs).
- verschillende didactische leer- en werkvormen te kennen (onder meer ten behoeve van het beroepsgerichte onderwijs) en de psychologische achtergrond daarvan. Hij kent criteria waarmee de bruikbaarheid daarvan voor zijn leerlingen kan worden vastgesteld
- een op de doelgroep afgestemd gevarieerd onderwijsprogramma samen te stellen, bestaande uit individueel onderwijs en groepsactiviteiten, lessen binnen en buiten de school, theorie en werk-plekleren;
- te weten dat studenten de leerstof verschillend kunnen interpreteren en het onderwijs hierop af te stemmen;
- maatwerk te leveren op studentniveau voor inhoud en begeleidingsvorm;
- de studenten duidelijk te maken wat de relevantie is van de leerstof voor de beroepspraktijk;
- vraagstukken en innovaties uit de regio te vertalen naar uitvoerbare projecten voor individuele of groepen studenten;
- in specifieke situaties door te verwijzen naar specialisten (bijvoorbeeld taal en rekenen, passend onderwijs);
- op de hoogte te zijn van de belangrijkste literatuur rond loopbaanbegeleiding en deze kennis systematisch toe te passen, in aansluiting op de instellingsvisie;
- op de hoogte te zijn van de belangrijkste theorieën rond begeleiding (modellering, guiding, scaffolding, coaching, monitoring);
- digitale leermiddelen in te zetten om de kwaliteit van het onderwijsprogramma te verbeteren, aansluitend op de leerstijlen van studenten.
- de mogelijkheden en beperkingen van digitale leermiddelen te kennen.
- De inhoud en de didactische aanpak van zijn onderwijs uitleggen en verantwoorden.
- Kritisch reflecteren op zijn eigen pedagogisch-didactisch handelen

Pedagogisch:

- kennis te hebben van ontwikkelingstheorieën en de gedragswetenschappelijke theorie die voor zijn onderwijspraktijk relevant zijn (bijvoorbeeld elementen uit de sociale psychologie en de communicatietheorie) en die te kunnen betrekken op zijn pedagogisch handelen. In de context van het beroepsgerichte onderwijs houdt dit onder andere in dat de docent zich verdiept in de theoretische en praktische aspecten van het leren functioneren in een beroep en de ontwikkeling van beroepsidentiteit.
- kennis te hebben van agogische en pedagogische theorieën en methodieken, die voor zijn onderwijspraktijk relevant zijn en die te kunnen betrekken op zijn pedagogisch handelen.

Taak 3 De docent voert een onderwijsprogramma uit

Hij laat dat zien doordat:

- 3.1 De docent de beroepspraktijkervaringen benut als leerervaringen en verbindt deze aan kennis, vaardigheden en houdingen die in schoolse situaties worden geleerd. De docent stimuleert dat de student deze kennis, vaardigheden en houdingen toepast in de praktijk. **Resultaten:**

- Een integrale onderwijspraktijk waarbij de vakken dienend zijn aan het beroep waarvoor wordt opgeleid, waarbij studenten voortdurend worden uitgenodigd hun beroepservaringen te verbinden met het leren in de school en het in school geleerde met de praktijk te verbinden.
 - Een onderwijspraktijk, waarbij een integrale manier van begeleiding wordt gepraktiseerd: begeleiding naar een beroepsidentiteit die parallel loopt met persoonlijke begeleiding en begeleiding bij de (studie)loopbaan-stappen
- 3.2 De docent het onderwijsprogramma op verschillende manieren aanbiedt (waaronder bijvoorbeeld afstandsleren of blended learning); zie hiervoor ook de kennisbasis ict.
- Resultaten:**
- Een uitvoeringspraktijk met mogelijkheden voor flexibilisering en maatwerk naar doel, doelgroep, werkstijlen, vorm en context.
 - Een uitvoeringspraktijk waarin – afhankelijk van doel en doelgroep – een balans gevonden is tussen theoretisch, methodisch en praktisch leren, waarbij de hiervoor benodigde kennis expliciet is gemaakt.
- 3.3 De docent – conform teamafspraken – werkvormen kiest die passen bij doel, doelgroep, werkstijlen van studenten en context van de leeractiviteit.
- Resultaat:**
Een uitvoeringspraktijk waarin de docent kan signaleren welke student een aangepaste aanpak nodig heeft, ondersteuning kan vragen of kan doorverwijzen naar specialisten.
- 3.5 De docent de taal- en rekenaspecten in zijn onderwijs herkent, deficiënties bij zijn studenten kan signaleren en zo nodig experts kan inschakelen.
- Resultaat:**
De docent weet wat zijn collega taal of rekenen kan bijdragen en maakt daar efficiënt gebruik van.
- 3.4 De docent houdt rekening met verschillen tussen studenten en voorziet in een gerichte aanpak bij leerstoornissen of weet daarbij ondersteuning te vragen.
- Resultaat:** Een evenwichtig aanbod van verschillende leeractiviteiten (theorielessen, trainingen en workshops), met theoretische, praktische en integrale opdrachten.
- 3.6 De docent de studenten begeleidt bij het uitvoeren van de leeractiviteiten, op basis van team- en instellingsafspraken.
- Resultaten:**
- Een onlosmakelijk met de onderwijsuitvoering verbonden set van resultaatgerichte begeleidingshandelingen, bestaande uit:
 - observeren van studenten tijdens hun leeractiviteiten;
 - handelen en interventies afstemmen op het leerproces (leren leren, leren attribueren, leren reguleren) en leerresultaten van de studenten;
 - met de student registreren van de voortgang;
 - met collega's de voortgang en gewenste interventies en communicatie bespreken.
 - Het leerproces evalueren om vast te stellen of het tot de gewenste resultaten leidt.
- 3.7 De docent de uitvoering van het programma evalueert en de effectiviteit van de ingezette activiteiten en begeleidingsvormen met de direct betrokkenen (in samenwerking met het team) en trekt daaruit lessen voor verbetering.
- Resultaten:**
- Een kwaliteitscyclus waarin leeractiviteiten worden geëvalueerd (ook door studenten) en bijgesteld. Richtinggevend bij de evaluatie zijn:
 - leerbaarheid;
 - verbetering van de leerresultaten;
 - relevantie voor de beroepspraktijk;
 - performance docenten.
 - Een jaarlijkse evaluatie in relatie tot het instrumentarium voor kwaliteitszorg en rendementsgegevens. (bijvoorbeeld inzicht in de voortijdig schoolverlaters)

Hierin laat hij zien dat hij kennis en kunde van de taak heeft door:

Vakinhoudelijk:

- een samenhangend geheel weet te maken van de diverse delen van het onderwijsprogramma (theorielessen, trainingen, workshops en integrale opdrachten), rekening houdend met verschillen tussen studenten en met taal- en rekenaspecten in de context van het beroep;
- de stof beheerst (kennis en vaardigheden) en de theoretische en praktische achtergronden daarvan te kennen, met name gericht op de (actuele) doelsituatie;
- een netwerk op te bouwen, gericht op een adequate en wat de beroepscontext betreft actuele onderwijspraktijk;
- actuele kennis van de beroepen waarvoor wordt opgeleid te hebben door de ontwikkelingen in het werkveld nauwlettend te volgen;
- de relevante literatuur rond de didactiek van het beroeps onderwijs te kennen en die methodieken systematisch toe te passen, aansluitend bij de instellingsvisie;
- het leren in en van de authentieke beroepspraktijk concreet vorm te geven, rekening houdend met vragen uit en innovaties in land en regio;
- te werken vanuit een holistische benadering, vanuit de beroepspraktijk;
- aspecten van taal- en rekengericht vakonderwijs, beroepsgericht taal- en rekenonderwijs te identificeren en toe te passen;
- in authentieke (beroeps)situaties functioneel gebruik van taal en rekenen te herkennen en te bevorderen;

Vakdidactisch:

- zich theoretisch en praktisch te hebben verdiept in de vakdidactiek ten behoeve van het type onderwijs en het deel van het curriculum waarin hij werkzaam is. In de context van het beroepsgerichte onderwijs houdt dit in dat hij zich verdiept heeft in didactiek ten behoeve van beroepsgericht onderwijs, de vormgeving en begeleiding van het leren op de werkplek en op de samenwerking met het beroepenveld en met praktijkbegeleiders bij het begeleiden van dit leren.
- De leerlingen met gerichte activiteiten de leerstof te laten verwerken, daarbij variatie aanbrengen en bij instructie en verwerking en een gerichte inzet van loopbaan oriëntatie en begeleiding, differentiëren naar niveau en kenmerken van zijn leerlingen.
- De leerstof aan zijn leerlingen begrijpelijk en aansprekend uit te leggen, voordoen hoe ermee gewerkt moet worden en daarbij inspelen op de taalbeheersing en taalontwikkeling van zijn leerlingen
- Samenhangende lessen uit te werken met passende werkvormen, materialen en media, afgestemd op het niveau en de kenmerken van zijn leerlingen. In de context van het beroepsgerichte onderwijs houdt dit in dat hij onderwijs kan vormgeven gericht op de beroepspraktijk.
- de leerdoelen af te stemmen op het programma van zijn teamgenoten om voor de studenten een samenhangend geheel te maken;
- uitvoering te geven aan proces- en taakgerichte begeleiding in verschillende leercontexten;
- Een adequaat klassenmanagement realiseren en leiding en begeleiding geven aan groepen leerlingen buiten de context van klas of les.
- de studenten duidelijk kunnen maken wat de relevantie is van de leerstof voor de beroepspraktijk;
- te weten dat studenten de leerstof op verschillende manieren kunnen interpreteren en zijn onderwijs daarop af te kunnen stemmen;
- de theorie rond begeleiding (modelling, guiding, scaffolding, coaching, monitoring) te kennen.
- studenten te ondersteunen bij het integreren van kennis, vaardigheden en attitudes in het beroepsgericht handelen;
- bij te dragen aan taal- en rekenontwikkeling en aan de verwerving van taal- en rekenvaardigheid in beroepsgerichte situaties;
- verschillende soorten leren tot stand te brengen, zowel in een schoolse als in een niet-schoolse setting (werkplekleren);
- bij te dragen aan de inrichting van een competentiegerichte leeromgeving;
- ondernemend handelen bij studenten te stimuleren, zowel in de betekenis van intrapreneurship als entrepreneurship;
- een verscheidenheid aan vraag-, coachings- en gesprekstechnieken te hanteren (responsief reageren, vragend helpen);

- Leerproblemen signaleren en indien nodig met hulp van collega's oplossingen zoeken of doorverwijzen.
- Doelmatig gebruik te maken van beschikbare digitale leermaterialen en –middelen

Pedagogisch:

- vertrouwen te wekken bij zijn leerlingen en een veilig pedagogisch klimaat te scheppen.
- ruimte te scheppen voor leren, inclusief het maken van vergissingen en fouten.
- groepsprocessen te sturen en begeleiden.
- Om te gaan met heterogene groepen, rekening houdend met verschillen in niveau, zelfbeeld, cultuur, belangstelling, leerstijl en voorkennis;
- oog te hebben voor de sociaal-emotionele en morele ontwikkeling van zijn leerlingen en daar recht aan te doen. In de context van het beroepsgerichte onderwijs gaat het hier ook om de begeleiding van de leerling bij het ontwikkelen van beroepsidentiteit
- op de hoogte te zijn van (leer)stoornissen (dyslexie, ADHD) en van lichamelijke handicaps bij het leren, en het schoolbeleid hieromtrent te kennen;
- het zelfvertrouwen van leerlingen te stimuleren, hen aan te moedigen en te motiveren (onder meer in het kader van loopbaanoriëntatie en –begeleiding).
- zijn onderwijs en zijn pedagogische omgang met zijn leerlingen uit te leggen en te verantwoorden.
- Samen te werken met collega's en samenwerkingspartners (intern en extern);
- planmatig te werken (product- en procesgericht);
- bij te dragen aan kwaliteitszorg en innovatie;
- in samenspraak met het team doelen te stellen in een kwaliteitscyclus;
- verschillende rollen in een team te vervullen;
- ondersteuning te vragen of door te verwijzen bij (een vermoeden van) (leer)stoornissen;
- administratieve taken (studievoortgang, verzuim) uit te voeren conform instellingsafspraken.

Taak 4 De docent begeleidt de studenten tijdens de leerbaan

Hij laat dat zien doordat:

- 4.1 De docent de student begeleidt in de ontwikkeling van zijn beroepsidentiteit en loopbaan-competenties: wat wil ik, wat kan ik, wat doe ik en wat maak ik waar? De student leert zelf richting te geven aan zijn reflectie op kwaliteiten en motieven, werkexploratie, loopbaansturing en netwerken (ook in een vervolgopleiding).
- Resultaat:**
Een met het team afgestemd doorlopend en samenhangend begeleidingsproces, waarin de student zich ontwikkelt tot een zelfsturend persoon, waarbij hij functioneert als burger en als (aspirant) werknemer. Hierbij werkt hij aan zijn beroepsprofiel, eventuele doorstroom naar het hoger onderwijs en het verwerven van loopbaancompetenties.
- 4.2 De docent de student ondersteunt en stimuleert bij het reflecteren op zijn studievoortgang, beroeps- en loopbaanvaardigheden en zijn beroepsidentiteit.
- Resultaat:**
Een met het team afgestemd begeleidingsproces met vaste gespreksmomenten, waarbij de student kritisch naar zichzelf leert kijken en zijn mogelijkheden leert kennen in directe relatie tot zijn (nabije) toekomst in onderwijs en/of werkveld.
- 4.3 De docent de student begeleidt in keuzes wat waar (school of praktijk) wanneer geleerd wordt (in afnemende sturing).
- Resultaat:** Een met het team afgestemd begeleidingsproces waarin de student stap-voor-stap de samenhang leert zien tussen wat hij waar kan leren.
- 4.4 De docent met de student gedurende het leerproces de voortgang in beeld brengt en de student ondersteunt in het opbouwen van een portfolio.
- Resultaat:**
Een met het team afgestemde systematiek voor het vastleggen van de studievoortgang. De student, de loopbaanbegeleider en examinatoren/assessoren kunnen deze systematiek gebruiken.

4.5 De docent contacten onderhoudt met alle functionarissen (binnen en buiten de school) die bij het leerproces van de student een rol spelen (inclusief netwerken).

Resultaat: Een systeem waarin de contacten met anderen worden vastgelegd: wie communiceert met wie over het leerproces van studenten en hoe wordt er teruggekoppeld?

4.6 De docent verzuim signaleert en andere factoren die de studievoortgang belemmeren en zo nodig actie onderneemt.

Resultaat: Een systeem waarin informatie over factoren die de studievoortgang belemmeren wordt vastgelegd. Het systeem kan ook gebruikt worden voor de verzuimregistratie.

Hierin laat hij zien dat hij kennis en kunde van de taak heeft door:

Vakinhoudelijk:

- de actuele literatuur/bronnen rond loopbaanbegeleiding te kennen en methodieken systematisch toe te passen, aansluitend bij de instellingsvisie;
- de opbouw van het onderwijsprogramma te kennen en studenten de samenhang in het programma duidelijk te kunnen maken;
- actuele kennis van de beroepen waarvoor wordt opgeleid te hebben;
- actuele theorieën over het ontwikkelen van zelfsturend leren te kennen;
- verschillende coachings- en gesprekstechnieken te hanteren en actief te luisteren:
 - samenvatten/parafraseren;
 - open en gesloten vragen stellen;
 - feedback geven en ontvangen;
 - confronteren en andere eenvoudige gespreksinterventies toepassen;
 - uitleggen, adviseren, informeren;
- zijn mening te geven, te oordelen, op te leggen;
- te werken met portfolio-ontwikkeling inclusief beoordelingscriteria;

Vakdidactisch:

- uitvoering te geven aan proces- en taakgerichte begeleiding in verschillende leercontexten;
- studenten met het stellen van de juiste vragen uit te dagen kritisch na te denken over opgedane ervaringen, en daarbij de zoektocht tot het ontdekken van talenten en ambities te stimuleren en te begeleiden;
- studenten te leren inzien wat de relevantie is van de leerstof voor de beroepspraktijk en de samenhang van de leerstof met de beroepspraktijk.
- Advies vragen aan collega's of andere deskundigen; hij weet wanneer en hoe hij advies kan geven. (Hierbij kan de leraar gebruik maken van methodieken voor professionele consultatie en leren zoals supervisie en intervisie.)

Pedagogisch:

- verwachtingen duidelijk te maken en eisen te stellen aan leerlingen.
- Te weten dat studenten op verschillende manieren leren en kan zijn onderwijs daarop af te stemmen;
- zijn onderwijs en zijn pedagogische omgang met zijn leerlingen uit te leggen en te verantwoorden.
- oog te hebben voor de sociaal-emotionele en morele ontwikkeling van zijn leerlingen en daar recht aan te doen. In de context van het beroepsgerichte onderwijs gaat het hier ook om de begeleiding van de leerling bij het ontwikkelen van beroepsidentiteit
- te weten hoe hij zicht kan krijgen op de leefwereld van zijn leerlingen en hun sociaal-culturele achtergrond. De docent weet hoe hij daarmee rekening kan houden in zijn onderwijs.
- het zelfvertrouwen van leerlingen te kunnen stimuleren, hen aan te moedigen en te motiveren (onder meer in het kader van loopbaanoriëntatie en –begeleiding).
- kennis te hebben van veelvoorkomende ontwikkelings- en gedragsproblemen en -stoornissen.
- ontwikkelings-, gedragsproblemen en -stoornissen te kunnen signaleren en indien nodig met hulp van collega's oplossingen te zoeken of door te verwijzen.
- Samen te werken en af te stemmen in een heterogeen team;

- bewust verschillende rollen in een team te vervullen;

Taak 5 De docent is actief betrokken bij de beroepspraktijkvorming

Hij laat dat zien doordat:

5.1 De docent met studenten de beroepspraktijkvorming voorbereidt.

Resultaten:

- Een met het team afgestemd onderwijsprogramma voor 'solliciteren', kennismaken met en gedragsregels in het leerbedrijf.
- De student is in grote lijnen op de hoogte van wat hij in het leerbedrijf kan leren, wat hij van zijn begeleider kan verwachten en hoe hij in het bedrijf zijn leerresultaten kan bijhouden.

5.2 De docent studenten begeleidt bij de beroepspraktijkvorming in en buiten de school.

Resultaten:

- Een bijdrage aan de praktijk van de beroepspraktijkvorming waarin helder is wat in en buiten school geleerd kan worden en hoe dit met het team en de praktijkopleider is afgestemd.
- Een bijdrage aan de praktijk van de beroepspraktijkvorming met opdrachten die op basis van actuele kennis van het beroepenveld ontworpen zijn. De opdrachten zijn afgestemd met het team en met de praktijkopleider. Hierbinnen kan specifieke aandacht zijn voor het functioneel gebruik van taal en rekenen in de context van het beroep.
- Een met de praktijkopleider afgestemde begeleiding (binnen teamafspraken).

5.3 De docent via praktijkbezoeken zijn kennis van het beroepenveld onderhoudt.

Resultaat:

Een manier van werken waarbij docenten voortdurend de ontwikkelingen in het beroep volgen en waarbij zij inzichten met het team delen.

Hierin laat hij zien dat hij kennis en kunde van de taak heeft door:

Vakinhoudelijk:

- actuele kennis van de (ontwikkelingen in) beroepen waarvoor wordt opgeleid te hebben;
- de relevante literatuur over werkplekleren te kennen en deze methodieken systematisch toe te passen, aansluitend bij de visie van zijn school;
- vragen uit de regio en innovaties te matchen met leervragen van studenten;
- bij te dragen aan een werkbaar evenwicht tussen de belangen van de student, de school en het bedrijf;

Vakdidactisch:

- studenten te leren reflecteren op het opbouwen van regulatievaardigheden voor verder leren in opleiding of beroep;
- uitvoering te geven aan proces- en taakgerichte begeleiding in verschillende leercontexten;
- studenten te leren inzien wat de relevantie is van de leerstof voor de beroepspraktijk en de samenhang van de leerstof met de beroepspraktijk.
- verschillende coachings- en gesprekstechnieken in te zetten en actief te luisteren (samenvatten/ parafraseren, open en gesloten vragen stellen, feedback geven en ontvangen, confronteren e.a. eenvoudige gespreksinterventies, uitleggen, adviseren, informeren);

Pedagogisch:

- de theorie te kennen rond de diverse vormen van begeleiding.
- samen te werken in een heterogeen team, in en buiten de school;
- verschillende rollen in het team te vervullen;

Taak 6 De docent construeert, hanteert en evalueert beoordelingsinstrumenten

Hij laat dat zien doordat:

- 6.1 De docent bereidt de student voor op zijn ontwikkelingsgerichte toetsing (formatief) en examinering (summatief), op basis van de team- en instellingsafspraken.
- Resultaten:**
- De student weet hoe hij beoordeeld wordt en hoe hij zich daarop moet voorbereiden. Onderwijs en examinering sluiten op elkaar aan.
 - De student weet welke beoordelingen ontwikkelingsgericht en welke kwalificerend zijn.
- 6.2 De docent zorgt voor een passende organisatie van de ontwikkelingsgerichte toetsing en examinering, op basis van de team- en instellingsafspraken.
- Resultaten:**
- De student voert de ontwikkelingsgerichte toets of het examen uit onder de juiste afdnamecondities.
 - De student weet wat hij kan verwachten.
 - De beoordeling is correct en leidt tot verdere ontwikkeling of tot een valide en betrouwbaar examenresultaat.

Hierin laat hij zien dat hij kennis en kunde van de taak heeft door:

Vakinhoudelijk:

- actuele basiskennis van de wet- en regelgeving rond examinering te hebben;
- basiskennis van examineren te hebben;
- kennis van kwalificerend beoordelen te hebben;
- basiskennis van ontwikkelingsgerichte toetsvormen te hebben;
- in samenspraak met collega's en werkveld tot een integrale beoordeling te komen.

Vakdidactisch:

- verschillende doelen van evalueren en toetsen te kennen. Hij kent verschillende, bij deze doelen passende vormen van observeren, toetsen en examineren. Hij kan toetsen ontwikkelen, toets-resultaten beoordelen, analyseren en interpreteren en de kwaliteit van toetsen en examens beoordelen. Hij kan bruikbare en betrouwbare voortgangsinformatie verzamelen en analyseren en op grond daarvan zijn onderwijs waar nodig bijstellen
- ontwikkelingsgerichte toetsen te construeren, af te nemen en te evalueren;
- studenten te laten reflecteren op het opbouwen van zelfregulatievaardigheden voor verder leren in opleiding of beroep;
- te werken met portfolio-ontwikkeling;
- examens te construeren, af te nemen en te evalueren;
- De voortgang volgen, de resultaten toetsen, analyseren en beoordelen.

Pedagogisch:

- de relevante literatuur rond examineren en beoordelen te kennen en te weten welke methodieken in zijn school worden toegepast;
- het onderscheid tussen ontwikkelingsgerichte toetsing en examinering te kennen.

Bronnen:

- *Kwalificatiedossier*
- *Bekwaamheidseisen Onderwijscoöperatie*

**DUBLIN DESCRIPTOREN
(conform NVAO-net)**

Kwalificaties Bachelor

Kennis en inzicht

Heeft aantoonbare kennis en inzicht van een vakgebied, waarbij wordt voortgebouwd op het niveau bereikt in het voortgezet onderwijs en dit wordt overtroffen; functioneert doorgaans op een niveau waarop met ondersteuning van gespecialiseerde handboeken, enige aspecten voorkomen waarvoor kennis van de laatste ontwikkelingen in het vakgebied vereist is.

Toepassen kennis en inzicht

Is in staat om zijn/haar kennis en inzicht op dusdanige wijze toe te passen, dat dit een professionele benadering van zijn/haar werk of beroep laat zien, en beschikt verder over competenties voor het opstellen en verdiepen van argumentaties en voor het oplossen van problemen op het vakgebied.

Oordeelsvorming

Is in staat om relevante gegevens te verzamelen en interpreteren (meestal op het vakgebied) met het doel een oordeel te vormen dat mede gebaseerd is op het afwegen van relevante sociaalmaatschappelijke, wetenschappelijke of ethische aspecten.

Communicatie

Is in staat om informatie, ideeën en oplossingen over te brengen op publiek bestaande uit specialisten of niet-specialisten.

Leervaardigheden

Bezit de leervaardigheden die noodzakelijk zijn om een vervolgstudie die een hoog niveau van autonomie veronderstelt aan te gaan.

BIJLAGE B

CHECKLIST

Op de volgende bladzijden vind je een schema waarin de in bijlage A genoemde criteria gerubriceerd zijn naar competentie.

Het is de bedoeling dat je in de kolommen met de beroepsproducten kruisjes gaat zetten die aangeven in welke van de volgende beroepsproducten je welke beoordelingscriteria wilt gaan laten zien:

- In beeld
- Aan de slag
- De diepte in
- In digitale vorm
- Naar keuze;
- Op pad in de BVE
- Toetsen en beoordelen
-

Een criterium kan in verschillende beroepsproducten terugkomen. Ook kan het zijn dat je gedurende de uitwerking van de beroepsproducten er wijzigingen aanbrengt. Per beroepsproduct lever je steeds een ingevulde bijlage B aan.

Optioneel zie je enkele suggesties staan, welke beoordelingscriteria je waar zou kunnen verbinden. Je kan er ook voor kiezen om geheel naar eigen keuze de beoordelingscriteria in te delen.

Checklist Zichtbaarheid Kwalificatie-eisen binnen beroepsproducten
(Wanneer je route c volgt maak je in jouw route de taken zichtbaar)
 (versie voorjaar 2019)

CHECKLIST ZICHTBAARHEID KWALIFICATIE-EISEN BINNEN BEROEPSPRODUCTEN	In welk(e) beroepsproduct(en) pas je deze kennis en vaardigheden toe?							Hoe wordt dat zichtbaar?
	Aan de Slag	In beeld	ICT- en didactiek	de diepte in	Keuze: ... Op pad	Keuze: Toetsing	Keuze... ...	
Taak 1: De docent draagt er zorg voor dat hij professional is en blijft								
<p>1.1 De docent draagt bij aan de onderwijsontwikkeling, innovatie en kwaliteitszorg vanuit een onderzoekende houding. Resultaat: De docent denkt als teamlid mee hoe instellingsbeleid, wettelijke kaders en actuele vak- en beroepsinhoudelijke ontwikkelingen kunnen worden vertaald naar het onderwijs (= professionele ruimte van de docent).</p>								
<p>1.2 De docent is zich bewust van zijn eigen beperkingen, werkt planmatig aan zijn eigen vakinhoudelijke) ontwikkeling in relatie tot het beroepenveld en in afstemming met het team. Resultaten:</p> <ul style="list-style-type: none"> De docent maakt jaarlijks concrete afspraken met zijn leidinggevende over zijn persoonlijke ontwikkeling, in afstemming met het teamontwikkelingsplan, voert die afspraken uit, checkt en stelt bij (PDCA). De docent maakt keuzes op basis van reflectie op en (systematisch) onderzoek naar eigen handelen en in afstemming met het team. De docent staat open voor andere ideeën en werkwijzen en probeert die van tijd tot tijd uit. De docent houdt zijn ontwikkeling, leerrendement, bij in een bekwaamheidsdossier volgens de richtlijnen van zijn of haar school. 								

<p>1.3 De docent houdt de ontwikkelingen rondom taal en rekenen bij in de context van het beroep.</p> <p>Resultaat: De docent vertaalt de ontwikkelingen op taal- en rekengebied in een of meerdere beroepsproducten, waarin hij of zij bijvoorbeeld een toets maakt waarin rekening wordt gehouden het taal- of rekenniveau van de student(2F/3F)</p>								
<p>1.4 De docent werkt samen met andere docenten in opleiding.</p> <p>Resultaten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De docent ontvangt en geeft feedback en forward van en aan leraren in opleiding, rekening houdend met het ontwikkelplan en de taken van de mbo docent • De docent in opleiding maakt zijn eigen leren zichtbaar in verbinding met anderen, bijvoorbeeld door het samen verzorgen van een workshop voor of in het werkveld. 								
<p>1.5 De docent werkt samen met onderwijsondersteuners, zoals instructeurs en onderwijsassistenten op basis van het onderwijsprogramma en neemt verantwoordelijkheid voor het leerproces.</p> <p>Resultaten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De docent is (mede) verantwoordelijk voor een duidelijke taaktoedeling aan een instructeur of ondersteuner en is eindverantwoordelijk voor het onderwijs. • De docent werkt samen met onderwijsondersteuners vanuit kwaliteitscriteria en wettelijke kaders. 								

CHECKLIST ZICHTBAARHEID KWALIFICATIE-EISEN BINNEN BEROEPSPRODUCTEN		In welk(e) beroepsproduct(en) pas je deze kennis en vaardigheden toe?						Hoe wordt dat zichtbaar?	
Taak 2: De docent ontwikkelt een onderwijsprogramma		Aan de Slag	In beeld	ICT- en didactiek	de diepte in	Keuze: ... Op pad	Keuze: Toetsing	Keuze:	
<p>2.1 De docent ontwikkelt (een onderdeel van) het onderwijsprogramma, op basis van de wettelijke kaders, in samenspraak met het onderwijsteam en binnen de beleidskaders van de school.</p> <p>Resultaten:</p> <ul style="list-style-type: none"> Een vanuit de wettelijke kaders vormgegeven onderwijsprogramma met leerinhouden, gerelateerd aan de eindkwalificaties. Een onderwijsprogramma waarin de onderwijsvisie van de school herkenbaar is uitgewerkt. Een door het team gedragen onderwijsprogramma, waarin zichtbaar is wie wat doet, wie waarvoor verantwoordelijk is en hoe onderlinge afstemming plaatsvindt. Een onderwijsprogramma, waarin ruimte is voor actualisering aan de hand van ontwikkelingen in het beroepenveld. Een programma met structurele aandacht voor en gekoppeld aan de ontwikkeling van beroeps-, loopbaan- en burgerschapscompetenties. Een programma, waarin vakonderwijs, vakgericht taal- en rekenonderwijs, en/of moderne vreemde talen in het programma op zo'n manier verwerkt zijn, dat er een natuurlijke eenheid ontstaat in het beroepsgericht opleiden. 									
<p>2.2 De docent ontwerpt vanuit zijn individuele opdracht, in afstemming met het team, leerarrangementen vanuit het beroepsprofiel van de toekomstige beroepsbeoefenaar in een daartoe passende (krachtige, beroeps-contextrijke) leeromgeving en daarbij actuele kennis en ervaring uit de hele breedte van het werkveld gebruikt en de daarbij benodigde algemene kennis beschrijft.</p> <p>Resultaten:</p> <ul style="list-style-type: none"> Leerarrangementen in het perspectief van het beroepsprofiel van de toekomstige beroepsbeoefenaar. 									

<ul style="list-style-type: none"> • Leerarrangementen waarin theorie en praktijk met elkaar verbonden worden (theoretische leren en werkpleklernen). • Leeractiviteiten (lessen, trainingen, workshops) waarbij de studenten: <ul style="list-style-type: none"> - theoretische concepten in concrete taken toepassen; - specifieke (beroeps)ervaringen koppelen aan theoretische concepten; - kennis, vaardigheden en attitudes aan beroepstaken verbinden; - een relatie leren zien tussen het detail en het grotere geheel. 								
<p>2.3 De docent stelt het ontwikkelde programma van tijd tot tijd bij, op basis van de gestelde doelen, feedback-instrumenten, ervaringen en resultaten.</p> <p>Resultaat: Een onderwijsprogramma dat structureel is ingebed in een PDCA-cyclus of ander passend kwaliteitssysteem om de effectiviteit van het onderwijs in kaart te brengen en om desgewenst (didactische) keuzes te heroverwegen ter verbetering van de leeropbrengst van de studenten.</p>								

CHECKLIST ZICHTBAARHEID KWALIFICATIE-EISEN BINNEN BEROEPSPRODUCTEN	In welk(e) beroepsproduct(en) pas je deze kennis en vaardigheden toe?							Hoe wordt dat zichtbaar?
	Aan de Slag	In beeld	ICT- en didactiek	de diepte in	Keuze: ... Op pad	Keuze: Toetsing	Keuze:	
Taak 3: De docent voert een onderwijsprogramma uit								
<p>3.1 De docent benut de beroepspraktijkervaringen als leerervaringen en verbindt deze aan kennis, vaardigheden en houdingen die in schoolse situaties worden geleerd. De docent stimuleert dat de student deze kennis, vaardigheden en houdingen toepast in de praktijk.</p> <p>Resultaten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een integrale onderwijspraktijk waarbij de vakken dienend zijn aan het beroep waarvoor wordt opgeleid, waarbij studenten voortdurend worden uitgenodigd 								

<p>hun beroepservaringen te verbinden met het leren in de school en het in school geleerde met de praktijk te verbinden.</p> <ul style="list-style-type: none"> Een onderwijspraktijk, waarbij een integrale manier van begeleiding wordt gepraktiseerd: begeleiding naar een beroepsidentiteit die parallel loopt met persoonlijke begeleiding en begeleiding bij de (studie)loopbaan-stappen 								
<p>3.2 De docent biedt het onderwijsprogramma op verschillende manieren aan (waaronder bijvoorbeeld afstandsleren of blended learning).</p> <p>Resultaten:</p> <ul style="list-style-type: none"> Een uitvoeringspraktijk met mogelijkheden voor flexibilisering en maatwerk naar doel, doelgroep, werkstijlen, vorm en context. Een uitvoeringspraktijk waarin – afhankelijk van doel en doelgroep – een balans gevonden is tussen theoretisch, methodisch en praktisch leren, waarbij de hiervoor benodigde kennis expliciet is gemaakt. 								
<p>3.3 De docent kiest – conform teamafspraken – werkvormen die passen bij doel, doelgroep, werkstijlen van studenten en context van de leeractiviteit.</p> <p>Resultaat:</p> <p>Een uitvoeringspraktijk waarin de docent kan signaleren welke student een aangepaste aanpak nodig heeft, ondersteuning kan vragen of kan doorverwijzen naar specialisten.</p>								
<p>3.4 De docent houdt rekening houdt met verschillen tussen studenten en voorziet in een gerichte aanpak bij leerstoornissen of weet daarbij ondersteuning te vragen.</p> <p>Resultaat: Een evenwichtig aanbod van verschillende leeractiviteiten (theorielessen, trainingen en workshops), met theoretische, praktische en integrale opdrachten.</p>								
<p>3.5 De docent herkent de taal- en rekenaspecten in zijn onderwijs, deficiënties bij zijn studenten kan signaleren en zo nodig experts kan inschakelen.</p> <p>Resultaat: De docent weet wat zijn collega taal of rekenen kan bijdragen en maakt daar efficiënt gebruik van.</p>								
<p>3.6 De docent begeleidt de studenten bij het uitvoeren van de leeractiviteiten, op basis van team- en instellingsafspraken.</p>								

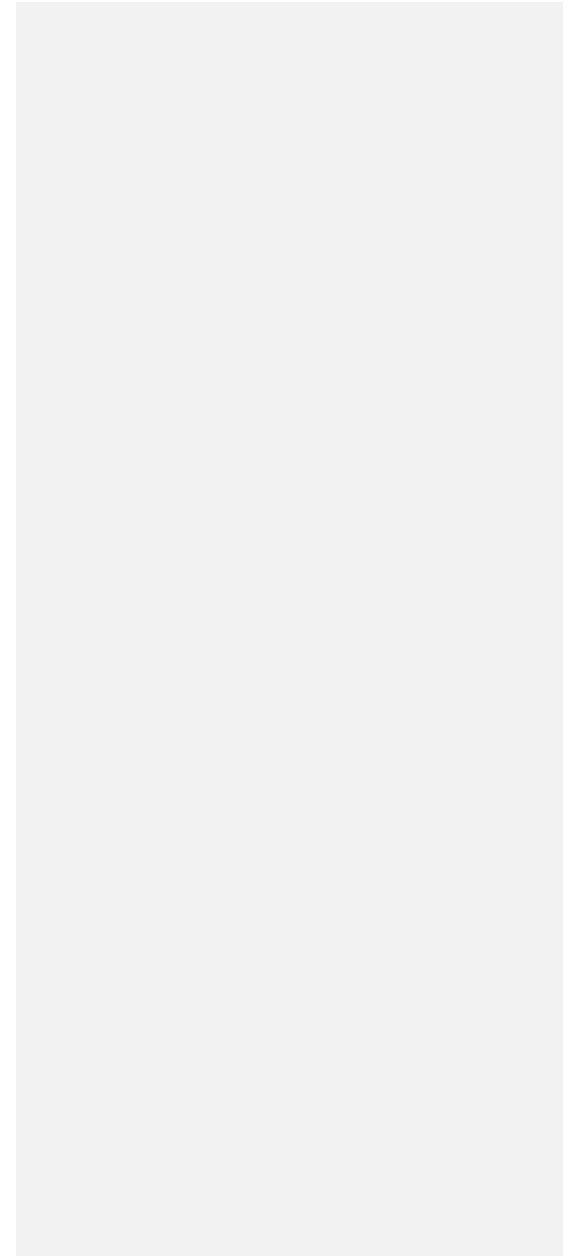
Resultaten: <ul style="list-style-type: none"> Een onlosmakelijk met de onderwijsuitvoering verbonden set van resultaatgerichte begeleidingshandelingen, bestaande uit: <ul style="list-style-type: none"> - observeren van studenten tijdens hun leeractiviteiten; - handelen en interventies afstemmen op het leerproces (leren leren, leren attribueren, leren reguleren) en leerresultaten van de studenten; - met de student registreren van de voortgang; - met collega's de voortgang en gewenste interventies en communicatie bespreken. Het leerproces evalueren om vast te stellen of het tot de gewenste resultaten leidt. 								
3.7 De docent evalueert de uitvoering van het programma en de effectiviteit van de ingezette activiteiten en begeleidingsvormen met de direct betrokkenen (in samenwerking met het team) en trekt daaruit lessen voor verbetering. <p>Resultaten:</p> <ul style="list-style-type: none"> Een kwaliteitscyclus waarin leeractiviteiten worden geëvalueerd (ook door studenten) en bijgesteld. Richtinggevend bij de evaluatie zijn: <ul style="list-style-type: none"> - leerbaarheid; - verbetering van de leerresultaten; - relevantie voor de beroepspraktijk; - performance docenten. Een jaarlijkse evaluatie in relatie tot het instrumentarium voor kwaliteitszorg en rendementsgegevens. 								

CHECKLIST ZICHTBAARHEID KWALIFICATIE-EISEN BINNEN BEROEPSPRODUCTEN	In welk(e) beroepsproduct(en) pas je deze kennis en vaardigheden toe?						Hoe wordt dat zichtbaar
Taak 4: De docent begeleidt de studenten tijdens de leerbaan	Aan de Slag	In beeld	ICT- en didactiek	de diepte in	Keuze: ... Op pad	Keuze: Toetsing	Keuze:
4.1 De docent begeleidt de student in de ontwikkeling van zijn beroepsidentiteit en loopbaan-competenties: wat wil ik, wat kan ik, wat doe ik en wat maak ik waar? De							

<p>student leert zelf richting te geven aan zijn reflectie op kwaliteiten en motieven, werkexploratie, loopbaan-sturing en netwerken (ook in een vervolgopleiding).</p> <p>Resultaat: Een met het team afgestemd doorlopend en samenhangend begeleidingsproces, waarin de student zich ontwikkelt tot een zelfsturend persoon, waarbij hij functioneert als burger en als (aspirant) werknemer. Hierbij werkt hij aan zijn beroepsprofiel, eventuele doorstroom naar het hoger onderwijs en het verwerven van loopbaancompetenties.</p>									
<p>4.2 De docent ondersteunt de student en stimuleert bij het reflecteren op zijn studievoortgang, beroeps- en loopbaanvaardigheden en zijn beroepsidentiteit.</p> <p>Resultaat: Een met het team afgestemd begeleidingsproces met vaste gespreksmomenten, waarbij de student kritisch naar zichzelf leert kijken en zijn mogelijkheden leert kennen in directe relatie tot zijn (nabije) toekomst in onderwijs en/of werkveld.</p>									
<p>4.3 De docent begeleidt de student in keuzes wat waar (school of praktijk) wanneer geleerd wordt (in afnemende sturing).</p> <p>Resultaat: Een met het team afgestemd begeleidingsproces waarin de student stap-voor-stap de samenhang leert zien tussen wat hij waar kan leren.</p>									
<p>4.4 De docent brengt met de student gedurende het leerproces de voortgang in beeld brengt en ondersteunt de student in het opbouwen van een portfolio.</p> <p>Resultaat: Een met het team afgestemde systematiek voor het vastleggen van de studievoortgang. De student, de loopbaanbegeleider en examinatoren/ assessoren kunnen deze systematiek gebruiken.</p>									
<p>4.5 De docent onderhoudt contacten met alle functionarissen (binnen en buiten de school) die bij het leerproces van de student een rol spelen (inclusief netwerken).</p> <p>Resultaat: Een systeem waarin de contacten met anderen worden vastgelegd: wie communiceert met wie over het leerproces van studenten en hoe wordt er teruggekoppeld?</p>									
<p>4.6 De docent signaleert verzuim en andere factoren die de studievoortgang belemmeren en onderneemt zo nodig actie onderneemt.</p>									

Resultaat: Een systeem waarin informatie over factoren die de studievoortgang belemmeren wordt vastgelegd. Het systeem kan ook gebruikt worden voor de verzuimregistratie.								
--	--	--	--	--	--	--	--	--

CHECKLIST ZICHTBAARHEID KWALIFICATIE-EISEN BINNEN BEROEPSPRODUCTEN	In welk(e) beroepsproduct(en) pas je deze kennis en vaardigheden toe?							Hoe wordt dat zichtbaar?
	Aan de Slag	In beeld	ICT- en didactiek	de diepte in	Keuze: ... Op pad	Keuze: Toetsing	Keuze:	
Taak 5: De docent is actief betrokken bij de beroepspraktijkvorming								
5.1 De docent bereidt met studenten de beroepspraktijkvorming voor Resultaten: <ul style="list-style-type: none"> Een met het team afgestemd onderwijsprogramma voor ‘solliciteren’, kennismaken met en gedragsregels in het leerbedrijf. De student is in grote lijnen op de hoogte van wat hij in het leerbedrijf kan leren, wat hij van zijn begeleider kan verwachten en hoe hij in het bedrijf zijn leerresultaten kan bijhouden. 								
5.2 De docent begeleidt studenten bij de beroepspraktijkvorming in en buiten de school. Resultaten: <ul style="list-style-type: none"> Een bijdrage aan de praktijk van de beroepspraktijkvorming waarin helder is wat in en buiten school geleerd kan worden en hoe dit met het team en de praktijkopleider is afgestemd. Een bijdrage aan de praktijk van de beroepspraktijkvorming met opdrachten die op basis van actuele kennis van het beroepenveld ontworpen zijn. De opdrachten zijn afgestemd met het team en met de praktijkopleider. Hierbinnen kan specifieke aandacht zijn voor het functioneel gebruik van taal en rekenen in de context van het beroep. Een met de praktijkopleider afgestemde begeleiding (binnen teamafspraken). 								
5.3 De docent onderhoudt via praktijkbezoeken zijn kennis van het beroepenveld. Resultaat: Een manier van werken waarbij docenten voortdurend de ontwikkelingen in het beroep volgen en waarbij zij inzichten met het team delen.								

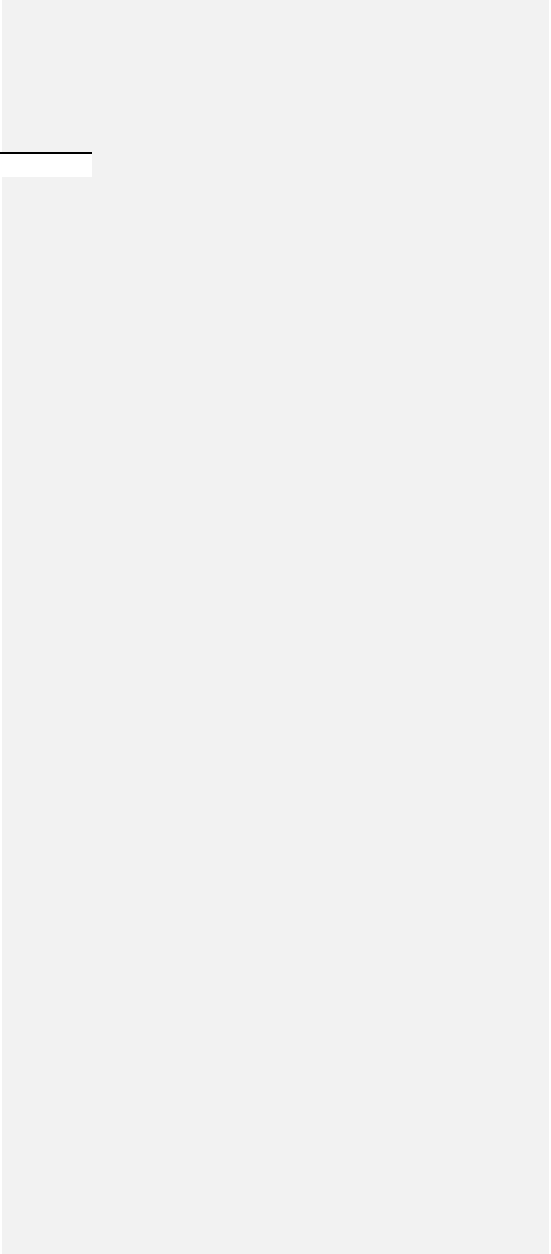
CHECKLIST ZICHTBAARHEID KWALIFICATIE-EISEN BINNEN BEROEPSPRODUCTEN	In welk(e) beroepsproduct(en) pas je deze kennis en vaardigheden toe?							Hoe wordt dat zichtbaar?
	Aan de Slag	In beeld	ICT- en didactiek	de diepte in	Keuze: ... Op pad	Keuze: Toetsing	Keuze:	
Taak 6: De docent construeert, hanteert en evalueert beoordelingsinstrumenten								
<p>6.1 De docent bereidt de student voor op zijn ontwikkelingsgerichte toetsing en examinering, op basis van de team- en instellingsafspraken.</p> <p>Resultaten:</p> <ul style="list-style-type: none"> De student weet hoe hij beoordeeld wordt en hoe hij zich daarop moet voorbereiden. Onderwijs en examinering sluiten op elkaar aan. De student weet welke beoordelingen ontwikkelingsgericht en welke kwalificerend zijn. 								
<p>6.2 De docent zorgt voor een passende organisatie van de ontwikkelingsgerichte toetsing en examinering, op basis van de team- en instellingsafspraken.</p> <p>Resultaten:</p> <ul style="list-style-type: none"> De student voert de ontwikkelingsgerichte toets of het examen uit onder de juiste afnamecondities. De student weet wat hij kan verwachten. De beoordeling is correct en leidt tot verdere ontwikkeling of tot een valide en betrouwbaar examenresultaat. 								

BIJLAGE C

CHECKLIST ZICHTBAARHEID BEOORDELINGSCRITEIA EN VERPLICHTE LITERATUUR

CHECKLIST		Bronnen:							
ZICHTBAARHEID CRITERIA en verplichte literatuur		Veerkracht in je werk (Vk)	Handboek voor leraren (Hvl)	Lessen in orde, 1 ^e druk 2009, 3 ^e oplage Weg????	Lessen in orde, 2 ^{de} druk 2013 (Lio)	Praktijkonderzoek (Pind)	5 rollen van de leraar (5 rvl)	Andere bronnen	Eigen bronnen
Taak 1: De docent draagt er zorg voor dat hij professional is en blijft									
1.1	De docent bijdraagt aan de onderwijsontwikkeling, innovatie en kwaliteitszorg vanuit een onderzoekende houding.	Hfdst 4	Hfdst 13.1		Hfdst 4			Kwalificatie-dossier docent mbo s-bb toezichtskader mbo onderwijs inspectie	
1.2	De docent zich bewust is van zijn eigen beperkingen, werkt planmatig aan zijn eigen (vakinhoudelijke) ontwikkeling in relatie tot het beroepenveld en in afstemming tot het team.	Hfdst 2, 3	Hfdst 11, 13.3, 13.4		Hfdst 11, 12		Hfdst. 1, 4		
1.3	De docent houdt de ontwikkelingen rondom taal en rekenen bij in de context van het beroep.		Hfdst 13.4.3		Hfdst. 9			Steunpunt taal en rekenen	
1.4	De docent werkt samen met andere docenten in opleiding.	Hfdst 2, 3	Hfdst. 8.1-8.3		Hfdst. 9.4				
1.5	De docent werkt samen met onderwijsondersteuners, zoals instructeurs en onderwijsassistenten op basis van het onderwijsprogramma en neemt verantwoordelijkheid voor het leerproces				Hfdst. 9				

CHECKLIST								
ZICHTBAARHEID CRITERIA en verplichte literatuur				Bronnen:				
Taak 2: De docent ontwikkelt een onderwijsprogramma	Veerkracht in je werk (V _k)	Handboek voor leraren (H _{vl})	Lessen in orde, 1 ^e druk 2009, 3 ^e oplage Weg????	Lessen in orde, 2 ^{de} druk 2013 (Lio)	Praktijkonderzoek (Pind)	5 rollen van de leraar (5 r _{vl})	Andere bronnen	Eigen bronnen
2.1 De docent (een onderdeel van) het onderwijsprogramma ontwikkelt, op basis van de wettelijke kaders, in samenspraak met het onderwijsteam en binnen de beleidskaders van de school.	Hfdst 2.3	Hfdst 13.1 t/m 13.4			Hfdst 2.1 t/m 2.4	Hfdst 4.7	Beroepskwalificatie-dossier s-bb onderwijsinspectie website van het roc	
2.2 De docent vanuit zijn individuele opdracht, in afstemming met het team, leerarrangementen ontwerpt vanuit het beroepsprofiel van de toekomstige beroepsbeoefenaar in een daartoe passende (krachtige, beroeps-contextrijke) leeromgeving en daarbij actuele kennis en ervaring uit de hele breedte van het werkveld gebruikt en de daarbij benodigde algemene kennis beschrijft.	Hfdst 4.3, 4.4, 4.6, 4.7	Hfdst 3.1, 5.2			Hfdst 1.2.1, 1.5	Hfdst 4.7		
2.3 De docent het ontwikkelde programma van tijd tot tijd bijstelt, op basis van de gestelde doelen, feedbackinstrumenten, ervaringen en resultaten.	Hfdst 3.5	Hfdst 11.2, 11.4				Hfdst 4.4		

CHECKLIST								
ZICHTBAARHEID CRITERIA en verplichte literatuur				Bronnen:				
Taak 3: De docent voert een onderwijsprogramma uit	Veerkracht in je werk (Vk)	Handboek voor leraren (Hvl)	Lessen in orde, 1 ^e druk 2009, 3 ^e oplage Weg????	Lessen in orde, 2 ^{de} druk 2013 (Lio)	Praktijk-onderzoek (Pind)	5 rollen van de leraar (5 rvl)	Andere bronnen	Eigen bronnen
3.1 De docent de beroepspraktijkervaringen benut als leerervaringen en verbindt deze aan kennis, vaardigheden en houdingen die in schoolse situaties worden geleerd. De docent stimuleert dat de student deze kennis, vaardigheden en houdingen toepast in de praktijk.		Hfdst 13.2-13.4		Hfdst 3		Hfdst 3-4		
3.2 De docent biedt het onderwijsprogramma op verschillende manieren aan (waaronder bijvoorbeeld afstandleren of blended learning).		Hfdst. 3		Hfds. 4		Hfdst 1 -6		
3.3 De docent – conform teamafspraken – werkvormen kiest die passen bij doel, doelgroep, werkstijlen van studenten en context van de leeractiviteit		Hfdst. 3.6, 3,8		Hfdst 1.1.4, 5			SLO stichting leerplano ntwik-keling	
3.5 De docent de taal- en rekenaspecten in zijn onderwijs herkent, deficiënties bij zijn studenten kan signaleren en zo nodig experts kan inschakelen.		Hfdst 7.3 ,7.4					Steun-punt taal en rekenen	
3.6 De docent de studenten begeleidt bij het uitvoeren van de leeractiviteiten, op basis van team- en instellingsafspraken.	Hfdst 3	Hfdst 3, 4 Hfdst 6		Hfdst 7, 8 Hfdst 10		Hfds. 4 t/m 7		
3.7 De docent de uitvoering van het programma evalueert en de effectiviteit van de ingezette activiteiten en begeleidingsvormen met de direct betrokkenen (in samenwerking met het team) en trekt daaruit lessen voor verbetering		Hfdst 3, 5		Hfdst 9		Hfdst 6		

CHECKLIST								
ZICHTBAARHEID CRITERIA en verplichte literatuur				Bronnen:				
Taak 4: De docent begeleidt de studenten tijdens de leerbaan	Veerkracht in je werk (Vk)	Handboek voor leraren (Hvl)	Lessen in orde, 1 ^e druk 2009, 3 ^e oplage Weg????	Lessen in orde, 2 ^{de} druk 2013 (Lio)	Praktijk-onderzoek (Pind)	5 rollen van de leraar (5 rvl)	Andere bronnen	Eigen bronnen
4.1 De docent de student begeleidt in de ontwikkeling van zijn beroeps-identiteit en loopbaan-competenties: wat wil ik, wat kan ik, wat doe ik en wat maak ik waar? De student leert zelf richting te geven aan zijn reflectie op kwaliteiten en motieven, werkexploratie, loopbaan-sturing en netwerken (ook in een vervolgopleiding)	Hfdst 1, 3.6, 4.4	Hfdst 8.1, 8.2			Hfdst 3.2.2, 3.2.3, 3.2.5	Hfdst 1.1. t/m 1.4		
4.2 De docent de student ondersteunt en stimuleert bij het reflecteren op zijn studievoortgang, beroeps- en loopbaanvaardigheden en zijn beroeps-identiteit.	Hfdst 3.2 t/m 3.5	Hfdst 11.3, 11.4		Hfdst. 13	Hfdst 3.2.4	Hfdst 7.4		
4.3 De docent de student begeleidt in keuzes wat waar (school of praktijk) wanneer geleerd wordt (in afnemende sturing)					Hfdst 6.4.1 t/m 6.4.4	Hfdst 4.6		
4.4 De docent met de student gedurende het leerproces de voortgang in beeld brengt en de student ondersteunt in het opbouwen van een portfolio	Hfdst 4.7	Hfdst 13.3, 13.4			Hfdst 8.5	Bijlage 1 Pagina 124		
4.5 De docent contacten onderhoudt met alle functionarissen (binnen en buiten de school) die bij het leerproces van de student een rol spelen (inclusief netwerken).		Hfdst 7.1, 7.2, 7.4, 8.3			Hfdst 9.3			
4.6 De docent verzuim signaleert en andere factoren die de studievoortgang belemmeren en zo nodig actie onderneemt.	Hfdst 2.1, 2.2, 2.3	Hfdst. 8, 10.4, 10.5		Hfdst 20.1		Hfdst 5.1		

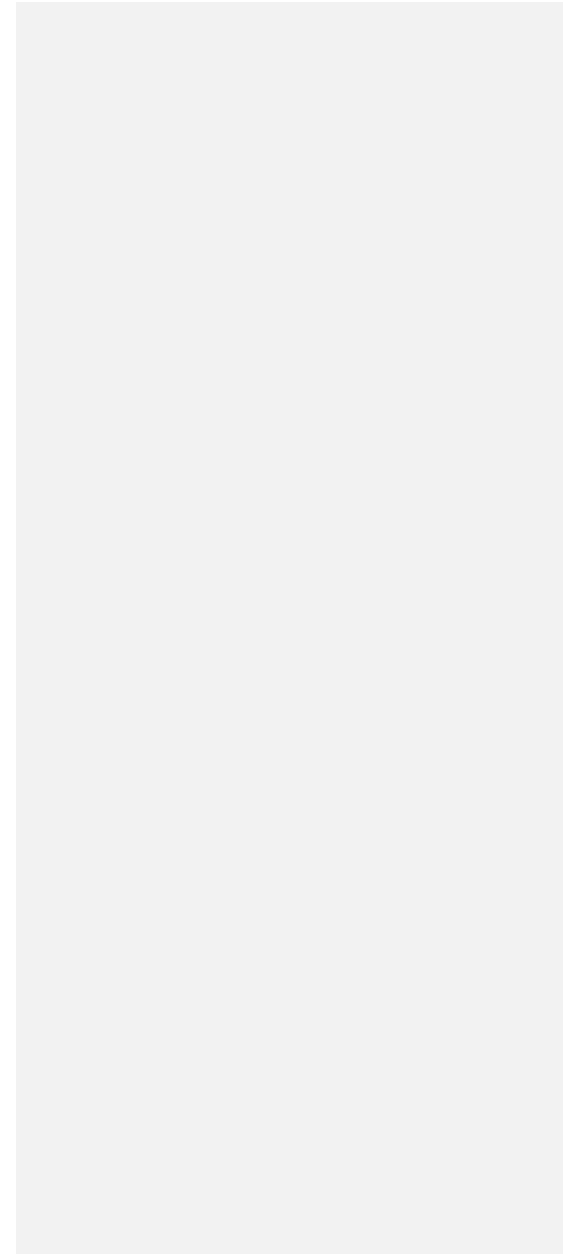
CHECKLIST								
ZICHTBAARHEID CRITERIA en verplichte literatuur				Bronnen:				
Taak 5: De docent is actief betrokken bij de beroepspraktijkvorming	Veerkracht in je werk (V _k)	Handboek voor leraren (H _{vl})	Lessen in orde, 1 ^e druk 2009, 3 ^e oplage Weg????	Lessen in orde, 2 ^{de} druk 2013 (Lio)	Praktijk-onderzoek (Pind)	5 rollen van de leraar (5 rvl)	Andere bronnen	Eigen bronnen
5.1 De docent met studenten de beroepspraktijkvorming voorbereidt.		Hfdst 13.2 t/m 13.4					s-bb	
5.2 De docent studenten begeleidt bij de beroepspraktijkvorming in en buiten de school.								
5.3 De docent via praktijkbezoeken zijn kennis van het beroepenveld onderhoudt.								

CHECKLIST								
ZICHTBAARHEID CRITERIA en verplichte literatuur				Bronnen:				
Taak 6: De docent construeert, hanteert en evalueert beoordelings-instrumenten	Veerkracht in je werk (V _k)	Handboek voor leraren (H _{vl})	Lessen in orde, 1 ^e druk 2009, 3 ^e oplage Weg????	Lessen in orde, 2 ^{de} druk 2013 (Lio)	Praktijk-onderzoek (Pind)	5 rollen van de leraar (5 rvl)	Andere bronnen	Eigen bronnen
6.1 De docent bereidt de student voor op zijn ontwikkelingsgerichte toetsing en examinering, op basis van de team- en instellingsafspraken.		Hfdst 9.1			Hfdst 1.3	Hfdst 4.2		
6.2 De docent zorgt voor een passende organisatie van de ontwikkelingsgerichte toetsing en examinering, op basis van de team- en instellingsafspraken.		Hfdst 5, 13.4			Hfdst 4.1 t/m 4.5, 7.3.1, 7.3.2	Hfdst 4.4		

Relevante websites:

<https://www.s-bb.nl/>

<https://www.slo.nl/>
<https://www.onderwijsinspectie.nl/onderwijssectoren/middelbaar-beroepsonderwijs>
<https://www.mboaad.nl/>
<https://www.schooldomein.nl/>
<https://didactiefonline.nl/>
<https://www.nro.nl/kennisrotonde/>
<https://wij-leren.nl/activerend-onderwijs.php>
<https://oabdekkers.nl/>
<https://mbo-today.nl/>
<https://ecbo.nl/>

**BEOORDELINGSFORMULIEREN
BEROEPSPRODUCTEN**

Bij de beroepsproducten wordt steeds een variant op onderstaand formulier gebruikt. De nadere invulling van de variant is afhankelijk van de geselecteerde criteria voor de beoordeling, zoals die door de deelnemer zelf is ingevuld.

BEOORDELINGSFORMULIER EINDPRODUCT PDG

Naam deelnemer:	ROC/AOC:	Eindproduct (aankruisen) <ul style="list-style-type: none"> • in beeld/lesgeven • aan de slag/workshop • diepte in/onderzoek • in digitale vorm /ict-didactiekportfolio • naar keuze
Beoordelaar:	Paraaf beoordelaar:	Datum:

Beoordeling van het eindproduct:

VOLDAAN **NOG NIET VOLDAAN**

Als er een criterium met 'nog niet voldaan' beoordeeld wordt, volgt er overleg tussen student en begeleider hoe dit criterium alsnog wordt aangetoond. Deelnemer maakt een verslag van deze afspraken en laat deze ondertekenen door begeleider.

Voorwaardelijke eisen	<i>Het eindproduct</i>	<i>ja</i>	<i>nee</i>	<i>Toelichting als er 'nee' aangekruist is</i>
(bij het niet voldoen aan deze voorwaarden kan het eindproduct niet beoordeeld worden)	<i>is authentiek</i>			
	<i>is tijdens het PDG-traject uitgevoerd of tijdens PDG-traject verder ontwikkeld</i>			
	<i>heeft een eigen passende vorm, voorzien van naam, datum, werkplek, PDG-begeleider</i>			
	<i>heeft een rapportage in schriftelijke, audiovisuele en/of digitale vorm volgens de richtlijnen</i>			
	<i>voldoet voor 90% aan de APA-norm wat betreft bronnenlijst en literatuurverwijzingen. Criterium: bronnen zijn herleidbaar</i>			

Taak 1 De docent draagt er zorg voor dat hij professional is en blijft

Geselecteerd voor beoordeling		INDICATOREN TAAK 1	BEOORDELING	
nee	ja		voldaan	nog niet voldaan
•	•	<p>Hij/zij:</p> <p>1.1 De docent draagt bij aan de onderwijsontwikkeling, innovatie en kwaliteitszorg vanuit een onderzoekende houding. Resultaat: De docent denkt als teamlid mee hoe instellingsbeleid, wettelijke kaders en actuele vak- en beroepsinhoudelijke ontwikkelingen kunnen worden vertaald naar het onderwijs(= professionele ruimte van de docent).</p>		
•	•	<p>1.2 De docent is zich bewust van zijn eigen beperkingen, werkt planmatig aan zijn eigen vakinhoudelijke ontwikkeling in relatie tot het beroepenveld en in afstemming met het team. Resultaten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De docent maakt jaarlijks concrete afspraken met zijn leidinggevende over zijn persoonlijke ontwikkeling, in afstemming met het teamontwikkelingsplan, voert die afspraken uit, checkt en stelt bij (PDCA). • De docent maakt keuzes op basis van reflectie op en (systematisch) onderzoek naar eigen handelen en in afstemming met het team. • De docent staat open voor andere ideeën en werkwijzen en probeert die van tijd tot tijd uit. • De docent houdt zijn ontwikkeling, leerrendement, bij in een bekwaamheidsdossier volgens de richtlijnen van zijn of haar school. 		
•	•	<p>1.3 De docent houdt de ontwikkelingen rondom taal en rekenen bij in de context van het beroep. Resultaat: De docent vertaalt de ontwikkelingen op taal- en rekengebied in een of meerdere beroepsproducten, waarin hij of zij bijvoorbeeld een toets maakt waarin rekening wordt gehouden het taal- of rekenniveau van de student(2F/3F)</p>		
•	•	<p>1.4 De docent werkt samen met andere docenten in opleiding. Resultaten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De docent ontvangt en geeft feedback en forward van en aan leraren in opleiding, rekening houdend met het ontwikkelplan en de taken van de mbo docent • De docent in opleiding maakt zijn eigen leren zichtbaar in verbinding met anderen, bijvoorbeeld door het samen verzorgen van een workshop voor of in het werkveld. 		
		•		
•	•	<p>1.5 De docent werkt samen met onderwijsondersteuners, zoals instructeurs en onderwijsassistenten op basis van het onderwijsprogramma en neemt verantwoordelijkheid voor het leerproces. Resultaten:</p>		

		<ul style="list-style-type: none"> • De docent is (mede) verantwoordelijk voor een duidelijke taaktoedeling aan een instructeur of ondersteuner en is eindverantwoordelijk voor het onderwijs. • De docent werkt samen met onderwijsondersteuners vanuit kwaliteitscriteria en wettelijke kaders. 		
<p><i>Toelichting op de gegeven beoordeling(en):</i></p> <p><i>Feedback op houding:</i></p> <p><i>Eventueel advies:</i></p>				

Taak 2 De docent ontwikkelt een onderwijsprogramma

Geselecteerd voor beoordeling		INDICATOREN TAAK 2	BEOORDELING	
nee	ja		voldaan	nog niet voldaan
•	•	<p>Hij/zij:</p> <p>2.1 De docent (een onderdeel van) het onderwijsprogramma ontwikkelt, op basis van de wettelijke kaders, in samenspraak met het onderwijsteam en binnen de beleidskaders van de school. Resultaten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een vanuit de wettelijke kaders vormgegeven onderwijsprogramma met leerinhouden, gerelateerd aan de eindkwalificaties. • Een onderwijsprogramma waarin de onderwijsvisie van de school herkenbaar is uitgewerkt. • Een door het team gedragen onderwijsprogramma, waarin zichtbaar is wie wat doet, wie waarvoor verantwoordelijk is en hoe onderlinge afstemming plaatsvindt. • Een onderwijsprogramma, waarin ruimte is voor actualisering aan de hand van ontwikkelingen in het beroepenveld. • Een programma met structurele aandacht voor taal- en rekengericht vakonderwijs, vakgericht taal- en rekenonderwijs en remediërend taal- en rekenonderwijs, in afstemming op de studenten en gekoppeld aan de ontwikkeling van beroeps-, loopbaan- en burgerschapscompetenties. • Een programma, waarin vakonderwijs, vakgericht taal- en rekenonderwijs, en moderne vreemde talen in het programma op zo'n manier verwerkt zijn, dat er een natuurlijke eenheid ontstaat in het beroepsgericht opleiden. 		
•	•	<p>2.2 De docent vanuit zijn individuele opdracht, in afstemming met het team, leer-arrangementen ontwerpt vanuit het beroepsprofiel van de toekomstige beroepsbeoefenaar in een daartoe passende (krachtige, beroeps-contextrijke) leeromgeving en daarbij actuele kennis en ervaring uit de hele breedte van het werkveld gebruikt en de daarbij benodigde algemene kennis beschrijft.</p> <p>Resultaten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Leerarrangementen in het perspectief van het beroepsprofiel van de toekomstige beroepsbeoefenaar. • Leerarrangementen waarin theorie en praktijk met elkaar verbonden worden (theoretische leren en werkpleklernen). • Leeractiviteiten (lessen, trainingen, workshops) waarbij de studenten: <ul style="list-style-type: none"> - theoretische concepten in concrete taken toepassen; - specifieke (beroeps)ervaringen koppelen aan theoretische concepten; - kennis, vaardigheden en attitudes aan beroepstaken verbinden; - een relatie leren zien tussen het detail en het grotere geheel 		

•	•	2.3 De docent stelt het ontwikkelde programma van tijd tot tijd bij, op basis van de gestelde doelen, feedback-instrumenten, ervaringen en resultaten. Resultaat: Een onderwijsprogramma dat structureel is ingebed in een PDCA-cyclus of ander passend kwaliteitssysteem om de effectiviteit van het onderwijs in kaart te brengen en om desgewenst (didactische) keuzes te heroverwegen ter verbetering van de leeropbrengst van de studenten.		
•	•	2.4 De docent beschikt over de digitale basisvaardigheden om ICT in het onderwijs effectief te kunnen inzetten in lessituaties én in de onderwijsorganisatie. Deze vaardigheden zijn gebaseerd op de digitale basisvaardigheden die voor de hele Nederlandse beroepsbevolking van toepassing zijn. Deze basisvaardigheden zijn voorwaardelijk om ICT effectief in te kunnen zetten in het leren, lesgeven en organiseren van onderwijs		

Toelichting op de gegeven beoordeling(en):

Feedback op houding:

Eventueel advies:

Taak 3 De docent voert een onderwijsprogramma uit

Geselecteerd voor beoordeling		INDICATOREN TAAK 3	BEOORDELING	
nee	ja		voldaan	nog niet voldaan
•	•	<p>3.1 De docent de beroepspraktijkervaringen benut als leerervaringen en verbindt deze aan kennis, vaardigheden en houdingen die in schoolse situaties worden geleerd. De docent stimuleert dat de student deze kennis, vaardigheden en houdingen toepast in de praktijk. Resultaten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een integrale onderwijspraktijk waarbij de vakken dienend zijn aan het beroep waarvoor wordt opgeleid, waarbij studenten voortdurend worden uitgenodigd hun beroepservaringen te verbinden met het leren in de school en het in school geleerde met de praktijk te verbinden. • Een onderwijspraktijk, waarbij een integrale manier van begeleiding wordt gepraktiseerd: begeleiding naar een beroepsidentiteit die parallel loopt met persoonlijke begeleiding en begeleiding bij de (studie)loopbaan-stappen 		
•	•	<p>3.2 De docent biedt het onderwijsprogramma op verschillende manieren aan (waaronder bijvoorbeeld afstandsleren of blended learning).</p> <p>Resultaten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een uitvoeringspraktijk met mogelijkheden voor flexibilisering en maatwerk naar doel, doelgroep, werkstijlen, vorm en context. • Een uitvoeringspraktijk waarin – afhankelijk van doel en doelgroep – een balans gevonden is tussen theoretisch, methodisch en praktisch leren, waarbij de hiervoor benodigde kennis expliciet is gemaakt. 		
		<p>3.4 De docent houdt rekening met verschillen tussen studenten en voorziet in een gerichte aanpak bij leerstoornissen of weet daarbij ondersteuning te vragen.</p> <p>Resultaat: Een evenwichtig aanbod van verschillende leeractiviteiten (theorielessen, trainingen en workshops), met theoretische, praktische en integrale opdrachten.</p>		
•	•	<p>3.3 De docent kiest – conform teamafspraken – werkvormen die passen bij doel, doelgroep, werkstijlen van studenten en context van de leeractiviteit.</p> <p>Resultaat:</p> <p>Een uitvoeringspraktijk waarin de docent kan signaleren welke student een aangepaste aanpak nodig heeft, ondersteuning kan vragen of kan doorverwijzen naar specialisten.</p>		
•	•	<p>3.5 De docent herkent de taal- en rekenaspecten in zijn onderwijs, deficiënties bij zijn studenten kan signaleren en zo nodig experts kan inschakelen.</p> <p>Resultaat: De docent weet wat zijn collega taal of rekenen kan bijdragen en maakt daar efficiënt gebruik van.</p>		
•	•	<p>3.6 De docent de studenten begeleidt bij het uitvoeren van de leeractiviteiten, op basis van team- en instellingsafspraken. Resultaten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een onlosmakelijk met de onderwijsuitvoering verbonden set van resultaatgerichte begeleidingshandelingen, bestaande uit: <ul style="list-style-type: none"> - observeren van studenten tijdens hun leeractiviteiten; - handelen en interventies afstemmen op het leerproces (leren leren, leren attribueren, leren reguleren) en leerresultaten van de studenten; - met de student registreren van de voortgang; 		

		<ul style="list-style-type: none"> - met collega's de voortgang en gewenste interventies en communicatie bespreken. • Het leerproces evalueren om vast te stellen of het tot de gewenste resultaten leidt. 		
•	•	<p>3.7 De docent evalueert de uitvoering van het programma en de effectiviteit van de ingezette activiteiten en begeleidingsvormen met de direct betrokkenen (in samenwerking met het team) en trekt daaruit lessen voor verbetering.</p> <p>Resultaten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een kwaliteitscyclus waarin leeractiviteiten worden geëvalueerd (ook door studenten) en bijgesteld. Richtinggevend bij de evaluatie zijn: <ul style="list-style-type: none"> - leerbaarheid; - verbetering van de leerresultaten; - relevantie voor de beroepspraktijk; - performance docenten. • Een jaarlijkse evaluatie in relatie tot het instrumentarium voor kwaliteitszorg en rendementsgegevens. 		
•	•	<p>3.8 Wij leven in een maatschappij waar technologie, en met name de ontwikkeling van het internet en sociale media, de wijze waarop wij met informatie omgaan, leren en samenwerken fundamenteel verandert. Voor het onderwijs ligt de taak om leerlingen hierop voor te bereiden. De docent is hierin rolmodel en begeleidt zijn leerlingen in het opdoen van kennis en vaardigheden om op een veilige manier gebruik te maken van de verworvenheden van het internet en om deze effectief in te zetten voor het eigen leren van de leerling.</p> <p>De docent is mediawijs en informatievaardig en beschikt over vaardigheden op het terrein van digitaal kennismanagement. De docent begeleidt leerlingen in het adequaat gebruik maken van digitale bronnen en communicatie.</p>		
•	•	<p>3.9 De docent maakt in onderwijssituaties die daarvoor geschikt zijn weloverwogen en doelmatig gebruik van ICT. Hierbij legt de docent verbinding tussen leerdoelen, didactische werkvormen en de inzet van ICT. De docent maakt keuzes ten aanzien van het type leerpraktijk, didactische strategie en de inrichting van de (digitale-) leeromgeving.</p>		
<p><i>Toelichting op de gegeven beoordeling(en):</i></p> <p><i>Feedback op houding:</i></p> <p><i>Eventueel advies:</i></p>				

Taak 4 De docent begeleidt de studenten tijdens de leerbaan

Geselecteerd voor beoordeling		INDICATOREN TAAK 4	BEOORDELING	
nee	ja		voldaan	nog niet voldaan
•	•	<p>4.1 De docent begeleidt de student in de ontwikkeling van zijn beroepsidentiteit en loopbaan-competenties: wat wil ik, wat kan ik, wat doe ik en wat maak ik waar? De student leert zelf richting te geven aan zijn reflectie op kwaliteiten en motieven, werkexploratie, loopbaan-sturing en netwerken (ook in een vervolgopleiding).</p> <p>Resultaat: Een met het team afgestemd doorlopend en samenhangend begeleidingsproces, waarin de student zich ontwikkelt tot een zelfsturend persoon, waarbij hij functioneert als burger en als (aspirant) werknemer. Hierbij werkt hij aan zijn beroepsprofiel, eventuele doorstroom naar het hoger onderwijs en het verwerven van loopbaancompetenties.</p>		
•	•	<p>4.2 De docent ondersteunt de student en stimuleert bij het reflecteren op zijn studievoortgang, beroeps- en loopbaanvaardigheden en zijn beroepsidentiteit.</p> <p>Resultaat: Een met het team afgestemd begeleidingsproces met vaste gespreksmomenten, waarbij de student kritisch naar zichzelf leert kijken en zijn mogelijkheden leert kennen in directe relatie tot zijn (nabije) toekomst in onderwijs en/of werkveld.</p>		
•	•	<p>4.3 De docent begeleidt de student in keuzes wat waar (school of praktijk) wanneer geleerd wordt (in afnemende sturing).</p> <p>Resultaat: Een met het team afgestemd begeleidingsproces waarin de student stap-voor-stap de samenhang leert zien tussen wat hij waar kan leren.</p>		
•	•	<p>4.4 De docent brengt met de student gedurende het leerproces de voortgang in beeld brengt en ondersteunt de student in het opbouwen van een portfolio.</p> <p>Resultaat: Een met het team afgestemde systematiek voor het vastleggen van de studievoortgang. De student, de loopbaanbegeleider en examinatoren/ assessoren kunnen deze systematiek gebruiken.</p>		
•	•	<p>4.5 De docent onderhoudt contacten met alle functionarissen (binnen en buiten de school) die bij het leerproces van de student een rol spelen (inclusief netwerken).</p> <p>Resultaat: Een systeem waarin de contacten met anderen worden vastgelegd: wie communiceert met wie over het leerproces van studenten en hoe wordt er teruggekoppeld?</p>		
•	•	<p>4.6 De docent signaleert verzuim en andere factoren die de studievoortgang belemmeren en onderneemt zo nodig actie onderneemt.</p> <p>Resultaat: Een systeem waarin informatie over factoren die de studievoortgang belemmeren wordt vastgelegd. Het systeem kan ook gebruikt worden voor de verzuimregistratie.</p>		

--	--	--	--	--

Toelichting op de gegeven beoordeling(en):

Feedback op houding:

Eventueel advies:

Taak 5 De docent is actief betrokken bij de beroepspraktijkvorming

Geselecteerd voor beoordeling		INDICATOREN TAAK 5	BEOORDELING	
nee	ja		voldaan	nog niet voldaan
•	•	5.1 De docent met studenten de beroepspraktijkvorming voorbereidt. Resultaten: <ul style="list-style-type: none"> • Een met het team afgestemd onderwijsprogramma voor 'solliciteren', kennismaken met en gedragsregels in het leerbedrijf. • De student is in grote lijnen op de hoogte van wat hij in het leerbedrijf kan leren, wat hij van zijn begeleider kan verwachten en hoe hij in het bedrijf zijn leerresultaten kan bijhouden. 		
•	•	5.2 De docent studenten begeleidt bij de beroepspraktijkvorming in en buiten de school. Resultaten: <ul style="list-style-type: none"> • Een bijdrage aan de praktijk van de beroepspraktijkvorming waarin helder is wat in en buiten school geleerd kan worden en hoe dit met het team en de praktijkopleider is afgestemd. • Een bijdrage aan de praktijk van de beroepspraktijkvorming met opdrachten die op basis van actuele kennis van het beroepenveld ontworpen zijn. De opdrachten zijn afgestemd met het team en met de praktijkopleider. Hierbinnen kan specifieke aandacht zijn voor het functioneel gebruik van taal en rekenen in de context van het beroep. • Een met de praktijkopleider afgestemde begeleiding (binnen teamafspraken). 		
•	•	5.3 De docent via praktijkbezoeken zijn kennis van het beroepenveld onderhoudt. Resultaat: Een manier van werken waarbij docenten voortdurend de ontwikkelingen in het beroep volgen en waarbij zij inzichten met het team delen.		
<p><i>Toelichting op de gegeven beoordeling(en):</i></p> <p><i>Feedback op houding:</i></p> <p><i>Eventueel advies:</i></p>				

Taak 6 De docent construeert, hanteert en evalueert beoordelingsinstrumenten

Geselecteerd voor beoordeling		INDICATOREN TAAK 6	BEOORDELING	
nee	ja		voldaan	nog niet voldaan
•	•	6.1 De docent bereidt de student voor op zijn ontwikkelingsgerichte toetsing en examinering, op basis van de team- en instellingsafspraken. Resultaten: <ul style="list-style-type: none"> • De student weet hoe hij beoordeeld wordt en hoe hij zich daarop moet voorbereiden. Onderwijs en examinering sluiten op elkaar aan. • De student weet welke beoordelingen ontwikkelingsgericht en welke kwalificerend zijn. 		
•	•	6.2 De docent zorgt voor een passende organisatie van de ontwikkelingsgerichte toetsing en examinering, op basis van de team- en instellingsafspraken. Resultaten: <ul style="list-style-type: none"> • De student voert de ontwikkelingsgerichte toets of het examen uit onder de juiste afdnamecondities. • De student weet wat hij kan verwachten. • De beoordeling is correct en leidt tot verdere ontwikkeling of tot een valide en betrouwbaar examenresultaat. 		
<p><i>Toelichting op de gegeven beoordeling(en):</i></p> <p><i>Feedback op houding:</i></p> <p><i>Eventueel advies:</i></p>				

BIJLAGE E Beoordelingschema "Ontwikkelingsplan tot mbo docent"

Met opmerkingen [ZD1]: Mooie aanpassingen. Zou deze niet voor D (eindproducten) moeten?

Naam student:	Projectnummer:	MBO school:
Naam beoordelaar:	Handtekening:	Datum:

Je ontwikkelingsplan tot mbo-docent kan worden beoordeeld wanneer onderstaande onderdelen zijn opgenomen:

	Minimale criteria	Opmerkingen beoordelaar
Oriënteren	<ul style="list-style-type: none"> - Je beschrijft de aanleiding van jouw deelname aan het PDG traject. Je neemt jouw reflectie van het verkenningsgesprek op. - In de verkenningsfase heb je gebruik gemaakt van verschillende bronnen, zoals: praktijkdeskundigen (collega's; studenten) en publicaties. - Je maakt je drijfveren, innerlijk vuur, persoonlijke leerdoelen zichtbaar uit de Roadmap (FC 2016) <p>In het voorstel is verbinding gemaakt met de criteria van het PDG traject, zoals de 6 taken van de mbo docent</p>	-
Richten	<ul style="list-style-type: none"> - Je motiveert jouw keuze route (A, B en C) om mbo docent te worden. Hierin laat je zien dat je opmerkzaam, nieuwsgierig, bedachtzaam en kritisch bent. - Afhankelijk van de route die je kiest, beschrijf je een of meerdere beroepsproducten - Alle taken van de mbo-docent zijn herkenbaar aanwezig in jouw professioneel ontwikkelingsplan 	
Plannen	<ul style="list-style-type: none"> - Het beroepsproduct heeft een herkenbare aanpak en het is navolgbaar waar je nu staat en waar je ontwikkeling ligt. - In het voorstel wordt gebruik gemaakt van de OVUR¹ en/of PDCA² cyclus; - Tijdsplanning: hier wordt beschreven wat er nodig is en wanneer het wordt uitgevoerd; - Concept bronnenlijst en je beschrijft in kern/steekwoorden wat maakt dat je deze bron kiest 	-

¹ Oriënteren, voorbereiden, uitvoeren en reflecteren

² Plan, Do, Check, Act

Beoordeling

De student kan:

- o Voorstel gaan uitvoeren
- o Voorstel binnen een termijn van 3 maanden aanpassen en opnieuw ter beoordeling voorleggen.
- o Anders, namelijk:

Bijlage F – I:

**Beoordelingsschema onderzoeksplan
'Praktijkonderzoek in de school'**

Naam student:	Studentnummer:	projectnummer:
Naam examiner:	Handtekening examiner:	Datum:

	Minimale criteria	Opmerkingen examiner
Oriënteren	<ul style="list-style-type: none">- De aanleiding is beschreven;- Bij de verkenning van het praktijkprobleem is gebruik gemaakt van praktijkdeskundigen (bv. collega's, leerlingen);- Bij de verkenning is gebruik gemaakt van betrouwbare literatuur over het probleem;- In de beschrijving zijn de 5w-h delen herkenbaar (geen kopjes!).	-
Richten	<ul style="list-style-type: none">- Het onderzoeksdoel en de onderzoeksvraag zijn passend bij het type onderzoek;- De onderzoeksvraag voldoet aan de criteria (blz. 123, 124).	-
Plannen	<ul style="list-style-type: none">- Het onderzoeksplan is een heldere <i>en beargumenteerde</i> beschrijving van het praktijkprobleem, onderzoeksdoel, -vraag en – aanpak;- Iedere deelvraag heeft een aanpak;- Bij de aanpak wordt onderscheid gemaakt in selecteren, verzamelen en analyseren;- Daarnaast is beschreven wat er nodig is en wanneer het wordt uitgevoerd;- Belangrijke randvoorwaarden zijn beschreven.	-

Beoordeling:

De student kan op grond van het onderzoeksrapport **wel / niet** starten met het onderzoek (doorhalen wat niet van toepassing is).

Opmerkingen:

Bijlage F – II : Beoordelingsschema onderzoeksplan didactisch ontwerponderzoek		
Naam student:	Studentnummer:	projectnummer:
Naam examinerator:	Handtekening examinerator:	Datum:

	Minimale criteria	Opmerkingen examinerator
Oriënteren op probleem analyse	<ul style="list-style-type: none"> - Verkenning van de ambitie/het probleem, aanleiding om dit onderwerp te kiezen zijn beschreven. - Analyse van de ambitie/het probleem, op basis van i.i.g. gesprekken met experts en relevante literatuur zijn beschreven. - Doelstelling en onderzoeksvragen van de ontwerpcyclus (wat wil ik bereiken) zijn realistisch en haalbaar. - Ontwerpcriteria voor het didactisch ontwerp, expliciet op basis van de probleemanalyse. 	-
Methoden	<ul style="list-style-type: none"> - Onderwijs-of experimenteel ontwerp opzetten, uitvoeren en evalueren is zichtbaar. - Laat zien dat door systematisch en methodologische analyse op verantwoorde manier relevante gegevens worden verzameld. - Wordt door het onderzoek een directe bijdrage geleverd aan het oplossen van de gestelde problemen. - Zijn meningen en feiten onderscheidend weergegeven 	-
Didactisch ontwerp	<ul style="list-style-type: none"> - Didactisch ontwerp is volledig uitgewerkt en bevat zelfgemaakt onderwijsmateriaal, studentmateriaal, begeleidings- of toetsinstrumenten. - Het ontwerp is theoretisch en praktisch met argumenten onderbouwd en doet recht aan de belangen van alle betrokken 	-

Beoordeling: De student kan op grond van het onderzoeksrapport **wel / niet** starten met het onderzoek (doorhalen wat niet van toepassing is).

Opmerkingen:

Beoordelingsformulier Participatief Actieonderzoek
(hierna actieonderzoek)

Naam student:		Projectnummer:	
Titel onderzoeks- artikel:			
Beoordelaar NHL Stenden		Handtekening:	
Beoordelaar praktijk		Handtekening:	
Datum:			

Rubrieken	Toelichting	Onvoldoende zichtbaar (toelichting)	Voldoende zichtbaar
1. Achtergrond en aanleiding van het onderzoek	<ul style="list-style-type: none"> Het onderwerp/kernconcept wordt geïntroduceerd. Het onderwerp is gelinkt naar een verandering in handelen/gedrag van een (beperkte) groep mensen De praktijksetting wordt beschreven. Je introduceert jezelf en laat zien welke affiniteit je hebt met je onderwerp. Beschrijft nauwkeurig hoe je als onderzoekende docent op het onderwerp bent gekomen Je beschrijft hoe het proces hiervan is verlopen(criteria en strategie) Brengt contextuele factoren in kaart die het onderzoek kunnen bevorderen, dan wel belemmeren. Een concluderende paragraaf, waarin de probleemstelling/ voorlopige hoofdonderzoeksvraag een logisch vervolg krijgt. In de tekst wordt volgens apa normen verwezen naar literatuurbronnen 		

2. Hoofd- en deelvragen	<ul style="list-style-type: none"> • Belanghebbenden zijn betrokken in een vroegtijdig stadium van het onderzoek, waardoor je laat zien dat je aan "commitment" werkt. • hoofdvraag en deelvragen volgen logischerwijs uit de achtergrond en aanleiding, zijn concreet en onderzoekbaar, op basis van eerste bevindingen, maar zijn open genoeg voor bijstelling. • Concepten die voor meerdere interpretaties vatbaar zijn worden theoretisch onderbouwd en kunnen daardoor geoperationaliseerd worden. 		
3. Methode van onderzoek	<ul style="list-style-type: none"> • duidelijk wordt beschreven wie de onderzoekspopulatie vormen en welke criteria om dit te bepalen zijn gebruikt en waarom. • De omvang van de populatie/ steekproef is adequaat verantwoord • De wervings- en informatieprocedure van de participanten zijn voldoende helder beschreven. • Duidelijk wordt hoe ze benaderd en geïnformeerd zijn en door wie • Voldoende duidelijk wordt beschreven hoe je data verzamelt en verantwoord. • de maatregelen die genoemd worden om de kwaliteit van de data en van de analyse te waarborgen, zijn voldoende doordacht en beschreven. 		
4. Onderzoeks-aanpak	<ul style="list-style-type: none"> • De volgende fases zijn opgenomen: <ul style="list-style-type: none"> ○ (pre) oriëntatie ○ Planning ○ Actie 1 ○ Actie 2 ○ Actie 3 <ul style="list-style-type: none"> ▪ Plan, ▪ Act, ▪ Observeer, ▪ Reflecteer ○ Reflectie ○ evaluatie 		

5. Ethische overwegingen	<ul style="list-style-type: none"> • Ethische dimensies van het "doen" van actieonderzoek worden besproken. <ul style="list-style-type: none"> ○ Privacy ○ wetgeving • Transparant handelen van jou als onderzoeker wordt zichtbaar gemaakt 		
---	--	--	--

De student kan op grond van zijn/haar ingeleverde plan van aanpak wel/niet beginnen aan zijn actieonderzoek.

Feedback en/of feedforward:

**Beoordelingsformulier
praktijkonderzoek in de school
(PDG-opleiding)**

Naam student: _____ projectnummer _____

Naam examiner: _____ Handtekening examiner: _____ Datum: _____

BEOORDELING TOTAAL: ● onvoldoende ● voldoende ● goed ● uitstekend

Ontwerponderzoek	Onvoldoende bij 1 of meer onvoldoende	Voldoende bij alle voldoende	Goed bij 5 goed	Uitstekend bij 7 goed
Ander onderzoek	Onvoldoende bij 1 of meer onvoldoende	Voldoende bij alle voldoende exclusief ontwerpen	Goed bij 4 goed	Uitstekend bij 6 goed

	● Onvoldoende	● Voldoende	● Goed
Verkenning en theoretische onderbouwing	Argumenten:	<ul style="list-style-type: none"> - Bij de verkenning van het praktijkprobleem is gebruik gemaakt van meerdere praktijkdeskundigen (bv. collega's, leerlingen). - De resultaten van de verkenning leiden tot een logische en beargumenteerde definiëring van het probleem waarin relevante onderdelen van de 5w-h vragen terug te vinden zijn - Relevante vakliteratuur over het probleem (minimaal 10 actuele betrouwbare bronnen) vormt een theoretische onderbouwing. 	En... <ul style="list-style-type: none"> - De probleemanalyse maakt duidelijk welke betekenis de resultaten mogelijk hebben voor de praktijksituatie. - De literatuur is op systematische wijze geselecteerd en systematisch bestudeerd.
Doel en vraagstelling	Argumenten:	<ul style="list-style-type: none"> - Het type onderzoek is passend bij het onderzoeksdoel en -vraag. - De onderzoeksvraag is afgebakend en raakt de kern van de praktijksituatie. - De onderzoeksvraag levert een bijdrage aan een oplossing in de praktijksituatie. - De deelvragen dragen bij aan de beantwoording van de hoofdvraag 	En... <ul style="list-style-type: none"> - Beantwoording van de onderzoeksvraag levert een bijdrage aan een oplossing in de praktijksituatie.
Planning	Argumenten:	<ul style="list-style-type: none"> - Het onderzoeksplan is een heldere beschrijving waarin het probleem vanuit de praktijk, vakliteratuur, onderzoeksdoel, -vraag en -aanpak een logisch samenhangend geheel vormen. - De aanpak bevat de te ondernemen actiestappen 	En... <ul style="list-style-type: none"> - De gekozen methode van dataverzameling is beargumenteerd (o.a. hoe deze aansluit bij het type onderzoek).

Dataverzameling vanuit de praktijk	<ul style="list-style-type: none"> ● Onvoldoende 	<ul style="list-style-type: none"> ● Voldoende 	<ul style="list-style-type: none"> ● Goed
	Argumenten:	- Je verzamelt op minimaal twee verschillende manieren data in de praktijksituatie	En - Er is beargumenteerd hoe respectvol en integer is samengewerkt met de respondenten tijdens het verzamelen van gegevens.
Analyseren en concluderen	<ul style="list-style-type: none"> ● Onvoldoende 	<ul style="list-style-type: none"> ● Voldoende 	<ul style="list-style-type: none"> ● Goed
	Argumenten:	- De data zijn volgens een navolgbare methode verwerkt. - De analyse is navolgbaar. - De conclusies die uit de analyse volgen zijn te herleiden. - De onderzoeksvraag wordt (voor zover mogelijk) beantwoord. - Bij het trekken van conclusies wordt ingegaan op de onzekerheden die hierbij een rol spelen. -	En... De conclusies worden diepgaand besproken - Mogelijke verklaringen worden bediscussieerd. - De betrouwbaarheid van de conclusie wordt onderbouwd vanuit de verzamelde gegevens.
Rapporteren en evalueren	<ul style="list-style-type: none"> ● Onvoldoende 	<ul style="list-style-type: none"> ● Voldoende 	<ul style="list-style-type: none"> ● Goed
	Argumenten:	- Het verslag is geschreven in duidelijke en eenvoudige schrijftaal voor de beroepsgroep. - Belangrijke begrippen worden uitgelegd. - Mogelijkheden voor vervolgonderzoek worden aangegeven. - APA-richtlijnen voor het verwijzen naar bronnen worden gebruikt. - Er worden aanbevelingen gedaan / interventies voorgesteld op basis van de resultaten. - Het verslag bevat een terugblik op het onderzoeksproces. -	En... - In de evaluatie bespreek je je ontwikkeling ten aanzien van het vormgeven aan een onderzoeksproces.
Ontwerpen (aan de orde bij een ontwerponderzoek)	<ul style="list-style-type: none"> ● Onvoldoende 	<ul style="list-style-type: none"> ● Voldoende 	<ul style="list-style-type: none"> ● Goed
	Argumenten:	- De gekozen ontwerpvorm past bij de onderzoeksvraag en doelgroep. - De ontwerpisen en beoogde effecten van het ontwerp zijn verantwoord. - De ontwerpisen zijn geconcretiseerd in materiaal. - Het ontwerp is bruikbaar in de praktijksituatie. - De dataverzamelingsinstrumenten zijn gekozen in het licht van het beoogde effect. -	En... - De keuze voor delen in je ontwerp die niet uit de ontwerpisen voortvloeien zijn beschreven. - Bij de keuzes en verantwoording in het ontwerp is onderscheid gemaakt in relevantie en bruikbaarheid. - Bij de keuzes en verantwoording voor dataverzamelingsinstrumenten is onderscheid gemaakt in verwachte en werkelijke bruikbaarheid en effectiviteit.

Beoordeling Didactisch Ontwerp-onderzoek

Naam student:	Handtekening student:	Projectnummer:
Naam 1°: examinator	Handtekening 1° examinator:	Datum:
BEOORDELING TOTAAL: • onvoldoende • voldoende • goed • uitstekend Vanaf 1 onvoldoende Bij geen onvoldoende Vanaf 3g/2v Vanaf 3u/2g		

Kennis en inzicht	• voldoende	• goed	• uitstekend
<p>Basiscriteria die laten zien dat de student:</p> <p>In de eigen les- of schoolpraktijk zelf een ambitie of probleem kan vaststellen dat leidt tot een didactisch ontwerp.</p> <p>Gebruik heeft gemaakt van relevante concepten, theorieën en werkwijzen van het vakgebied.</p> <p>Zich verdiept heeft in nieuwe ontwikkelingen in het vakgebied relevant voor het onderwerp van het ontwerpcyclus</p> <p>Gebruik heeft gemaakt van gespecialiseerde handboeken, wetenschappelijke artikelen en vakliteratuur</p> <p>Gebruik heeft gemaakt van experts die veel van het onderwerp afweten.</p>	<p>Waarmee de student...</p> <p>getuigt van kennis en inzicht met betrekking tot zijn professionele ontwikkeling op basis van nieuwe inzichten.</p>	<p>... en daarin recente maatschappelijke en/of wetenschappelijke ontwikkelingen mee neemt.</p>	<p>... en in het verlengde hiervan een originele, onderbouwde bijdrage kan leveren aan het ontwikkelen van voorstellen voor de praktijk.</p>
	<p>Door in zijn eigen probleemanalyse specifiek te laten zien dat: (in te vullen door begeleider en student.)</p>	<p>Door in zijn eigen probleemanalyse specifiek te laten zien dat: (in te vullen door begeleider en student.)</p>	<p>Door in zijn eigen probleemanalyse specifiek te laten zien dat: (in te vullen door begeleider en student.)</p>

Toepassen kennis en inzicht	• voldoende	• goed	• uitstekend
<p>Basiscriteria die laten zien dat de student:</p> <p>Onderwijsleeractiviteiten of een experimenteel ontwerp kan opzetten, uitvoeren en evalueren.</p> <p>Relevante gegevens heeft verzameld uit schriftelijke bronnen en deze correct heeft geïnterpreteerd.</p> <p>Door middel van onderzoek / analyse in de praktijk op een systematische en methodologisch verantwoorde manier relevante gegevens heeft verzameld.</p> <p>Aantoont dat het onderzoek een directe bijdrage levert aan het oplossen van de gestelde problemen.</p> <p>Een duidelijk onderscheid kan maken tussen meningen en feiten.</p>	<p>Waarmee de student...</p> <p>getuigt in de praktijk van kennis en inzicht in zijn professionele ontwikkeling op basis van nieuwe inzichten</p>	<p>... en argumentaties kan geven voor het oplossen van praktische problemen op dit gebied ook in relatie tot wetenschappelijke ontwikkelingen</p>	<p>... alsmede binnen een bredere maatschappelijke of interdisciplinaire context.</p>
	<p>Door in zijn eigen ontwerp specifiek te laten zien dat: (in te vullen door begeleider en student)</p>	<p>Door in zijn eigen ontwerp specifiek te laten zien dat: (in te vullen door begeleider en student)</p>	<p>Door in zijn eigen ontwerp specifiek te laten zien dat: (in te vullen door begeleider en student)</p>
Oordeelsvorming	• voldoende	• goed	• uitstekend
<p>Basiscriteria die laten zien dat de student:</p> <p>Oplossingen heeft ontwikkeld die met theoretische en praktische argumenten zijn onderbouwd en recht doen aan de belangen van alle betrokkenen.</p> <p>De oplossingen op haalbaarheid heeft getoetst en de implementatie ervan heeft uitgewerkt</p> <p>In de oordeelsvorming zijn alle relevante aspecten meegenomen en meegewogen zoals toepasbaarheid in de praktijk, maar ook implementatieaspecten en relevante sociaal-maatschappelijke en ethische aspecten.</p> <p>De conclusies en aanbevelingen heeft gebaseerd op een eigen afweging van argumenten en informatie en heeft met valide argumenten onderbouwd.</p>	<p>Waarmee de student...</p> <p>zich een oordeel gevormd heeft over de professionele gevolgen van nieuwe inzichten op relevant maatschappelijk, wetenschappelijk en ethisch gebied</p>	<p>... en de praktische uitvoering hiervan consequent kan verbinden aan het door hem gevormde oordeel over deze nieuwe inzichten</p>	<p>... en daarin de eigen visie op leren en onderwijs mee neemt.</p>
	<p>Door in zijn eigen ontwerp specifiek te laten zien dat: (in te vullen door begeleider en student)</p>	<p>Door in zijn eigen ontwerp specifiek te laten zien dat: (in te vullen door begeleider en student)</p>	<p>Door in zijn eigen ontwerp specifiek te laten zien dat: (in te vullen door begeleider en student)</p>

Communicatie	• voldoende	• goed	• uitstekend
<p>Basiscriteria die laten zien dat de student:</p> <p>Gedurende het afstudeeronderzoek nieuwe kennis en vaardigheden heeft verworven.</p> <p>Uitlegt hoe dit onderzoek heeft bijgedragen aan de eigen onderzoekende, professionele houding en wat dat brengt voor de toekomst voor het professioneel handelen als docent.</p>	<p>Waarmee de student... in staat is om effectief en doelmatig te communiceren over ontwikkelingen op basis van nieuwe inzichten.</p>	<p>... en in staat is om informatie, ideeën en oplossingen hierover over te brengen op een publiek bestaande uit specialisten of niet-specialisten en is hierin gepast interactief.</p>	<p>...en dat gefundeerd kan onderbouwen.</p>
	<p>Door in zijn eigen ontwerp specifiek te laten zien dat: (in te vullen door begeleider en student)</p>	<p>Door in zijn eigen ontwerp specifiek te laten zien dat: (in te vullen door begeleider en student)</p>	<p>Door in zijn eigen ontwerp specifiek te laten zien dat: (in te vullen door begeleider en student)</p>
Leervaardigheden	• voldoende	• goed	• uitstekend
<p>Basiscriteria die laten zien dat de student:</p> <p>In staat is om informatie, ideeën en oplossingen op correct wijze over te brengen.</p> <p>Opgedane ervaringen uit het ontwerpcyclus deelt met betrokken uit de eigen les- of schoolpraktijk.</p>	<p>Waarmee de student... op basis van reflectie en feedback blijkt van inzicht geeft in het eigen ontwikkelings-perspectief m.b.t. nieuwe inzichten en dit vertaalt naar acties en plannen voor voortgaande professionele ontwikkeling en neemt daarin recente onderwijs-ontwikkelingen mee.</p>	<p>... en daarin maatschappelijke en/of wetenschappelijke ontwikkelingen mee neemt.</p>	<p>... alsmede de eigen visie op leren en onderwijs.</p>
		<p>Door in zijn reflectie specifiek te laten zien dat: (in te vullen door begeleider en student)</p>	<p>Door in zijn reflectie specifiek te laten zien dat: (in te vullen door begeleider en student)</p>
<p>Aanbevelingen bij onvoldoende:</p>			

Bijlage G – III :
Beoordelingsformulier
Participatief Actie-onderzoek

Beoordelingscriteria (Participatief) actieonderzoek

De beoordelingscriteria voor het onderzoeks-artikel zijn hieronder beschreven per beoordelingsonderdeel met een bepaalde weging. Het definitieve artikel wordt door de eerste beoordelaar en een tweede beoordelaar, onafhankelijk van elkaar, beoordeeld aan de hand van deze beoordelingscriteria. Na overleg stelt de eerste beoordelaar het definitieve eindcijfer vast.

BEOORDELING TOTAAL: onvoldoende voldoende goed uitstekend

(participatief)
actieonderzoek

Onvoldoende bij 1 of meer
onvoldoende

Voldoende bij alle
voldoende

Goed bij 5 goed

Uitstekend bij 7 goed

Beoordelingscriteria			
	<i>Onvoldoende (toelichting)</i>	<i>Voldoende</i>	<i>goed</i>
1. Samenvatting		<ul style="list-style-type: none"> • Omvang abstract is max. 300 woorden en kent de volgende subkopjes: Achtergrond, Vraagstelling, Methode, Resultaten, Conclusie. • Samenvatting is goed te volgen zonder het hele artikel gelezen te moeten hebben. • Benoemt de achtergrond van het onderzoek. • Welke dataverzamelingstechnieken gebruikt zijn. • Wat de belangrijkste uitkomsten van het onderzoek zijn. • Welke conclusie getrokken kan worden. 	<ul style="list-style-type: none"> • Inhoud samenvatting komt overeen met wat in het artikel beschreven is. • De samenvatting maakt voldoende duidelijk op welke vraag het onderzoek een antwoord heeft.

Beoordelingscriteria			
	<i>Onvoldoende (toelichting)</i>	<i>Voldoende</i>	<i>goed</i>
2. Inleiding	<ul style="list-style-type: none"> • 	<ul style="list-style-type: none"> • De inleiding is logisch en begrijpelijk gestructureerd. • De relevantie, c.q. omvang van het probleem is beschreven. • Er is nagegaan wat er in de literatuur bekend over het onderwerp en de belangrijkste bevindingen zijn daarvan in de inleiding weergegeven. • In de tekst wordt naar de literatuurbronnen verwezen, volgens APA-normen. • De aanleiding voor het onderzoek, dus het probleem waar men in de praktijk tegenaan loopt, wordt duidelijk geformuleerd Er is sprake van een heldere doelstelling, d.w.z. wat met de resultaten van het onderzoek wordt beoogd (veranderdoel). • de doelstelling is een logisch gevolg van het geformuleerde probleem (de aanleiding). • De onderzoeksvragen sluiten aan op het doel en zijn duidelijk/precies genoeg geformuleerd 	<ul style="list-style-type: none"> • Oorzaken en of gevolgen mbt het onderwerp wordt in de inleiding beschreven.

Beoordelingscriteria			
	<i>Onvoldoende (toelichting)</i>	<i>Voldoende</i>	<i>goed</i>
3. Methode van onderzoek	<ul style="list-style-type: none"> • 	<ul style="list-style-type: none"> • Voldoende duidelijk is beschreven wie de onderzoekspopulatie vormen en welke criteria om dit te bepalen zijn gebruikt en waarom. • De omvang van de populatie/ steekproef wordt adequaat verantwoord. • De wervings- en informatieprocedure van de participanten zijn voldoende helder beschreven. • Bij kwantitatief onderzoek; Wordt van de gebruikte dataverzamelingstechniek/meetinstrument de inhoud (aspecten en aantal items) beschreven • Bij kwalitatief onderzoek: is aangegeven hoe de data zijn verzameld. (Bijvoorbeeld: Wordt het type interview of het type observatie voldoende duidelijk beschreven en verantwoord.) • Bij kwalitatief onderzoek: zijn de maatregelen die genoemd zijn om de kwaliteit van de data en van de analyse te waarborgen, voldoende doordacht en beschreven. 	<ul style="list-style-type: none"> • Duidelijk is beschreven hoe ze benaderd en geïnformeerd zijn en door wie. • de variabelen van het onderzoek worden duidelijk benoemd en op welke manier hier rekening mee wordt gehouden • het gebruik van kwantitatief onderzoek is verantwoord en de betrouwbaarheid en validiteit is besproken.

Beoordelingscriteria			
	<i>Onvoldoende (toelichting)</i>	<i>Voldoende</i>	<i>goed</i>
4. Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> • 	<ul style="list-style-type: none"> • De kenmerken worden (de demografische data) van de populatie/steekproef overzichtelijk gepresenteerd (in een tabel dan wel in de tekst). • De resultaten worden ter beantwoording van de onderzoeksvragen volgens een bepaalde structuur (en met sub-kopjes) gepresenteerd. • Deze structuur een logische volgorde. • De gepresenteerde resultaten zijn relevant en goed te volgen, geven ze een antwoord op de vraagstelling. • De feitelijke resultaten zijn gepresenteerd en beschreven, bevatten geen interpretaties en discussie 	<ul style="list-style-type: none"> • In de tekst wordt verwezen naar de bijbehorende tabellen/figuren. • De resultaten zijn inhoudelijk correct beschreven.

Beoordelingscriteria			
	<i>Onvoldoende (toelichting)</i>	<i>Voldoende</i>	<i>goed</i>
5. Discussie	•	<ul style="list-style-type: none"> • De belangrijkste resultaten worden bediscussieerd in de zin van hun betekenis en meerwaarde in het licht van de bestaande literatuur • Er worden logische en begrijpelijke verklaringen gegeven voor de onderzoeksresultaten. • beschreven wordt wat de praktische implicaties zijn van de resultaten. 	<ul style="list-style-type: none"> • Er wordt aandacht geschonken aan de methodologische beperkingen van het onderzoek. • Beperkingen qua interne en externe validiteit worden beschreven.
6. Conclusie en aanbevelingen	•	<ul style="list-style-type: none"> • Er is antwoord op de onderzoeksvraag(vragen) gegeven. • De conclusies zijn helder geformuleerd. • De conclusies zijn gebaseerd op de resultaten/bevindingen Worden er geen nieuwe resultaten beschreven? • De aanbevelingen zijn voor verder onderzoek relevant, dus gebaseerd op de resultaten/bevindingen. 	<ul style="list-style-type: none"> • daarbij is rekening gehouden met de methodologische beperkingen van het onderzoek?

Beoordelingscriteria			
	<i>Onvoldoende (toelichting)</i>	<i>Voldoende</i>	<i>goed</i>
7. Algemene zaken	<ul style="list-style-type: none"> • 	<ul style="list-style-type: none"> • Er is sprake van een onderzoeksmatige stijl van schrijven, bijvoorbeeld geen ik-gebruik of een veelheid van eigen meningen en ervaringen. De tekst van het artikel is correct gespeld en grammaticaal juist. • de tekst is passend vormgegeven (leesbaarheid) • de bronnenlijst is conform APA-norm • Het verslag is opgebouwd volgens de vaste structuur van een onderzoeksverslag: abstract, inleiding, methode van onderzoek, resultaten, conclusies en aanbevelingen, bronnenlijst. • Het artikel heeft een titel die de lading dekt. • het verslag bestaat (excl. abstract/samenvatting, tabellen/figuren, referentielijst) uit maximaal 4000 woorden 	<ul style="list-style-type: none"> • Er is daarbij sprake van een duidelijke scheiding tussen praktijkervaringen en onderzoeksbevindingen/feiten. • De feiten zijn onderbouwd met literatuur.

Naam kandidaat:	Werkzaam bij:	Datum:
Namen examinatoren:	Paraaf examinatoren:	Andere aanwezigen
1	1	
2	2	

EINDBEOORDELING Aandachtsgebieden:

- Je geeft informatie over jezelf en je werkcontext.
- Je maakt jouw professionele ontwikkeling als mbo-docent zichtbaar. Hoe is dit proces verlopen en hoe gaat deze ontwikkeling verder richting toekomst?
- Je maakt inzichtelijk vanuit welke onderwijsvisie je werkt en hoe deze visie aansluit bij jou werkcontext en organisatie.
- Feedback vanuit drie perspectieven ten aanzien van je ontwikkeling als docent. (bijvoorbeeld collega's, studenten, werkomgeving)
- Je plannen (wensen en mogelijkheden) voor verdere professionalisering als mbo-docent.
- Bij de verschillende taken leg je uit wat is het belang van deze taak voor jou en je werkcontext en welk gedrag laat je dan zien als mbo docent.

VOLDOENDE **ONVOLDOENDE**

Als een taak met 'onvoldoende' beoordeeld wordt, is automatisch de eindbeoordeling 'onvoldoende'.

Taak 1: De docent draagt er zorg voor dat hij professional is en blijft.	
Beoordeling	Toelichting
• voldoende • onvoldoende	

Taak 2: De docent ontwikkelt een onderwijsprogramma.	
Beoordeling	Toelichting
• voldoende • voldoende	

Taak 3: De docent voert een onderwijsprogramma uit.	
Beoordeling	Toelichting
• voldoende • onvoldoende	

Taak 4: De docent begeleidt de studenten tijdens de leerbaan.	
Beoordeling	Toelichting
• voldoende • onvoldoende	

Taak 5: De docent is actief betrokken bij de beroepspraktijkvorming.	
Beoordeling	Toelichting
• voldoende • onvoldoende	

Taak 6: De docent construeert, hanteert en evalueert beoordelingsinstrumenten	
Beoordeling	Toelichting
• voldoende • onvoldoende	

Algemene toelichting:

Deelnemer komt wel / niet in aanmerking voor het Pedagogisch Didactisch Getuigschrift.

Handtekening examinatoren:

BIJLAGE I:

**Beoordelingsschema
ICT & Didactiekportfolio PDG-traject**

Naam deelnemer:

Datum interview:

Interviewer:

Handtekening:

Resultaat: Onvoldoende / Voldoende / Goed / Uitstekend

	Voldoende	Goed	Uitstekend
Attitude	<ul style="list-style-type: none"> Je hebt een onderbouwde visie op de rol van ICT in jouw lespraktijk. Je bent op de hoogte van ICT-ontwikkelingen en mogelijkheden in het onderwijs. 	<p>En...</p> <ul style="list-style-type: none"> Je laat zien dat je creatief en flexibel bent in het gebruik van ICT in je les. Je kunt verantwoorden wat de didactische meerwaarde is van ICT in jouw onderwijs. 	<p>En...</p> <ul style="list-style-type: none"> Je toont je een <i>'reflective practitioner'</i> in het gebruik van ICT in jouw onderwijs. Je laat zien dat je een voortrekkersrol vervult/kunt vervullen waar het gebruik van ICT in het onderwijs betreft.
Digitale Basisvaardigheden	<ul style="list-style-type: none"> Je beschikt over de basisvaardigheden om ICT in het onderwijs te kunnen inzetten. 	<p>En...</p> <ul style="list-style-type: none"> Je laat zien dat je in staat bent tijdens je lessen gevarieerd gebruik te maken van instrumentele vaardigheden. 	<p>En...</p> <ul style="list-style-type: none"> Je beheerst een zeer breed repertoire van instrumentale vaardigheden en doet hier in je lessen prachtige dingen mee.
Digitale Media- & Informatiegeletterdheid	<ul style="list-style-type: none"> Je bent mediawijs en informatie vaardig. 	<p>En...</p> <ul style="list-style-type: none"> Je laat zien dat je ook in staat bent om je leerlingen hierin te ondersteunen. 	<p>En...</p> <ul style="list-style-type: none"> Je laat zien dat je ouders, collega's en leerlingen mediawijs maakt.

Didactisch Handelen	<ul style="list-style-type: none"> • Je laat zien dat je met behulp van ICT kunt presenteren, instrueren, activeren, samenwerken en laten samenwerken, toetsen en evalueren, begeleiden en feedback geven en differentiëren. • Je laat zien dat je digitaal leermateriaal kunt vinden en vervolgens in een eenvoudig web-arrangement kunt klaarzetten voor je leerlingen, rekening houdend met de copyright regel. 	En... <ul style="list-style-type: none"> • Je laat zien dat je kunt onderbouwen wat de meerwaarde is van de door jouw ingezette middelen met betrekking tot het leren van de leerlingen. • Je laat zien dat je met behulp van digitale leermiddelen leerlingen motiveert en activeert tot leren. • Je laat zien dat in jouw arrangementen vorm en inhoud gerelateerd zijn aan verschillen in interesse, niveau, tempo en leerstijl. • Je beargumenteert voor jouw eigen arrangement voor welk copyright model je hebt gekozen. 	En... <ul style="list-style-type: none"> • Je laat zien dat je dit in authentieke situaties hebt toegepast. • Je laat zien dat je dit in een authentieke situatie hebt toegepast en gekeken hebt in welke mate het een meerwaarde heeft voor het leren van de leerling.
----------------------------	--	---	--

Pedagogisch Didactisch Getuigschrift 2018-2020
NHL Stenden Hogeschool en Noordelijke mbo-instellingen

Bijlage J

Verkenningfase

Dit document is een weergave van de start, het proces en een beschrijving van de verwachte eindbestemming van het PDG traject. Zowel student als werkgever en opleider zijn eigenaar van dit document. Na aanmelding voor het PDG traject vindt er een startgesprek plaats met als deelnemers student, werkgever en opleider. Als Bijlage J uit het Studieprogramma dient dit document in zijn volledigheid te zijn ingevuld als bewijslast voor deelname aan het eindgesprek ter afronding van de opleiding.

Het document bestaat uit drie onderdelen, hier in chronologische volgorde aangegeven:

[Verkenning: Praktische gegevens](#)

[Verkenning: het Startgesprek](#)

[Verkenning: het Voortgangsgesprek en de BPV](#)

Verkenning: Praktische gegevens

Persoonsgegevens	MBO instelling
Naam: Adres: Postcode/woonplaats: Geboortedatum: Email: Telefoon:	MBO: Locatie/adres: Leidinggevende: Email: Telefoon: Coach: Email: Telefoon:

Assessment	
<p>Toelatingsdossier: In het toelatingsdossier moeten de volgende bescheiden aanwezig zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kopie identiteitsbewijs • Bewijs van HBO-werk en -denkniveau door of een kopie van diploma HBO/WO of uitslag van een hbo-capaciteitentest bij een gecertificeerd bureau. • Geschiktheidsverklaring van je werkgever • Overeenkomst Werkplekieren PDG (indien het om een stageplek gaat) <p>Het toelatingsdossier wordt door de examencommissie beoordeeld.</p>	Soort identiteitsbewijs: Diploma's: HBO-capaciteitentest: ja*/nee/nvt *Indien Ja: datum en resultaten vermelden

Beschrijving context	Geef in deze kolom de beschrijving van je context
Startdatum aanstelling: Vakgebied/richting: Aanstellingsomvang: Taken: Rollen:	

Verkenning : Het startgesprek

Een van de drie deelnemende partijen organiseert tijd en plaats voor een startgesprek bij voorkeur in de periode voor de eerste bijeenkomst van de opleiding. Bij het startgesprek is aanwezig: student, leidinggevende, opleider. In het startgesprek staat de kennismaking met de deelnemende partners centraal en een eerste verkenning van de aanwezige professionaliteit en ontwikkelingsmogelijkheden van een ieder. Op basis van deze verkenning komen de deelnemers tot afspraken over het PDG traject mbt doelen, tijdspad en begeleiding. Rode draad is de eerste taak van de mbo docent zoals omschreven in het kwalificatiedossier: *De docent draagt er zorg voor dat hij professional is en blijft*. Het gesprek wordt gevoerd waarbij onderstaande vragen aan bod kunnen komen. Hierbij worden de perspectieven van de verschillende deelnemers in meegenomen. De drie uitgangspunten *Ik, Wij, Het* in de *Context* zijn afkomstig uit het TGI model (Thema Gecentreerde Interactie) van Ruth Cohn <http://www.tgi-forum.com/>

Uitgangspunten	Begeleidende vragen
<p>IK</p> <ul style="list-style-type: none"> • Verkenning professionele competenties, (werk)ervaring, kwaliteiten, talenten • Motivatie • Verwachtingen • Vragen • Ambitie <p>WIJ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beroepsbeelden • Verwachtingen • Betrokkenen <p>HET</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vaststellen van startpunt/leervragen • Keuze Route A, B of C • Verwacht tijdspad • Kaders van de opleiding 	<p>Waar sta je nu tov je professionele ontwikkeling? Wat motiveert jou om in het onderwijs te werken? Wat breng je mee aan (vak)kennis en kunde? Welke kwaliteiten en talenten heb je? Welke potentie hoop je aan te boren, te ontwikkelen? Wat zien we jou doen aan het einde van het traject?</p> <p>Wat zijn jouw beelden tav onderwijs? Wat maakt dat jij docent bent of wordt? Wat heb je nodig van een ander om gemotiveerd te blijven? Welke verwachtingen heeft de organisatie?</p> <p>Hoe leer jij? Wat vraagt op dit moment je aandacht? Hoe ga je je ontwikkeling zichtbaar maken? Wanneer zou je je eindgesprek willen voeren? Wie of wat helpt jou om daar te komen?</p>
<p>Context Werken vanuit <i>Ik, Wij, Het</i> Ecologie: wanneer het goed is voor alle deelnemers.</p>	<p>Hoe is het goed voor jou? Hoe gaan we nu de context van het traject inrichten? Met wie ga je aan de slag en waarmee op de afgesproken momenten zowel bij de opleider als de werkgever?</p>

Verslag Startgesprek

Schrijf hieronder een verslag van het startgesprek waarin je aandacht hebt voor de thema's en begeleidende vragen uit de tabel. Vraag feedback en eventuele aanvulling van je leidinggevende en coach. Sluit af met de afspraken die gemaakt zijn t.a.v. begeleiding, route, investering en tijdsplan. De opleider noteert geplande data voor beroepsproducten en diplomering voor zover bekend in het SLB Excel overzicht in Google Drive bij het juiste projectnummer.

Deel dit document met de deelnemers van het Startgesprek. Deelnemers kunnen het document bewerken d.m.v. aanvullingen.

Datum startgesprek:
Deelnemers:
<i>Schrijf hierin je verslag (richtlijn half A4)</i>
<i>Noteer hier de afspraken</i>

Verkenning: het voortgangsgesprek

In het eerste jaar van de opleiding organiseert de student een voortgangsgesprek waarbij hij/zij de deelnemers uitnodigt van het startgesprek. Tijdens dit gesprek wordt teruggeblikt op de inhoud van het startgesprek, het proces tot nu toe en de gemaakte afspraken. Zijn we op de goede weg? Ter voorbereiding van het gesprek organiseert de student een gesprek met medestudenten waarbij hij/zij feedback en feedforward vraagt over zijn/haar proces: de input van dit gesprek wordt ingebracht tijdens het voortgangsgesprek. Tenslotte worden nieuwe afspraken geformuleerd t.a.v. proces, voortgang (waardering) en begeleiding. Deel het document opnieuw met alle betrokkenen voor feedback en aanvulling.

Datum Voortgangsgesprek:	Deelnemers voortgangsgesprek:
<i>Schrijf hier een verslag van het gesprek</i>	
<i>Noteer hier de gemaakte afspraken</i>	

BIJLAGE K

Overeenkomst Werkpleklers PDG

Versie 11 mei 2017

Ondergetekenden:

- 1 [school] gevestigd te [plaats] en kantoorhoudende aan [adres, postcode, plaats], ingeschreven in het handelsregister onder nummer (KvK) [nummer] vertegenwoordigd door de [naam, functie],
hierna te noemen 'praktijkschool',
- 2 [naam stagiaire, geboortedatum] [adres, postcode, plaats],
Opleiding Pedagogisch Didactisch Getuigschrift (PDG) voor mbo-docenten,
Werkpleklers,
hierna te noemen 'stagiair',
- 3 **Stichting NHLStenden**, gevestigd te Leeuwarden en kantoorhoudende aan Rengerslaan 10, 8917 DD, Leeuwarden, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 41002686, vertegenwoordigd door drs. W.W. Eikelenboom, directeur Instituut Educatie,
hierna te noemen 'NHLStenden'.

De praktijkschool, stagiair en NHLStenden worden hierna ieder afzonderlijk mede aangeduid als 'partij' en tezamen als 'partijen'.

in overweging nemende dat:

- NHLStenden de NHLStenden Hogeschool in stand houdt, welke hogeschool de opleiding tot het kwalificeren tot mbo-docent verzorgt;
- de stagiair bij NHLStenden een opleiding tot het kwalificeren tot mbo-docent volgt die tot het hoger beroepsonderwijs behoort;
- het werkpleklers een kenmerkend onderdeel van het opleidingsprogramma is;
- de praktijkschool aan de stagiair de mogelijkheid wil bieden bij de praktijkschool het werkpleklers uit te voeren;
- de stagiair bij de praktijkschool het werkpleklers wenst uit te voeren;
- partijen hun afspraken betreffende het werkpleklers in deze overeenkomst wensen vast te leggen.

verklaren het volgende te zijn overeengekomen:

Artikel 1 Werkpleklers

- 1 De stagiair zal in het kader van zijn opleiding bij de praktijkschool het werkpleklers uitvoeren in overeenstemming met het bepaalde in deze overeenkomst.
- 2 De stagiair zal zich gedurende het werkpleklers ingeschreven houden als cursist bij de NHLStenden opleiding Pedagogisch Didactisch Getuigschrift (PDG) voor het kwalificeren tot mbo-docenten.
- 3 De praktijkschool zal de stagiair werkzaamheden en/of opdrachten laten uitvoeren zoals omschreven in de Handleiding PDG en in het Reglement PDG en verschaft de stagiair daartoe voldoende informatie en faciliteiten.

- 4 De praktijkschool zal de stagiair uitsluitend overige werkzaamheden en opdrachten laten uitvoeren voor zover deze aansluiten bij de richtlijnen voor het werkplekieren en deze bij de uitvoering van de daarin vermelde werkzaamheden en opdrachten niet belemmeren.
- 5 Het werkplekieren is nader omschreven in de Handleiding PDG en in het Reglement PDG. De Handleiding PDG en het Reglement PDG zijn als bijlage bij deze overeenkomst opgenomen.
- 6 In geval van strijdigheid tussen de bepalingen van de Handleiding PDG en het Reglement PDG prevaleert het Reglement PDG boven de Handleiding PDG.

Artikel 2 Duur, standplaats, werkomgeving, werktijden en verlof

- 1 Het werkplekieren omvat [minimaal 0,4 op jaarbasis, conform het reglement PDG] fte en vangt aan op [datum] en eindigt op [datum], verdere gegevens rondom het aantal dagen en uren staan beschreven het Reglement PDG.
- 2 De stagiair heeft als standplaats [plaats].
- 3 De praktijkschool draagt er zorg voor dat de werkomgeving van de stagiair bij de praktijkschool voldoet aan de wettelijke eisen.
- 4 De werktijden van de stagiair worden in overleg tussen de stagiair en de praktijkschool bepaald en sluiten aan bij de bij de praktijkschool gangbare werktijdenregeling. De praktijkschool biedt de stagiair overeenkomstig het bepaalde in de Handleiding PDG en in het Reglement PDG voldoende gelegenheid te voldoen aan zijn verplichtingen in het kader van het werkplekieren jegens NHLStenden.
- 5 De stagiair heeft recht op verlof overeenkomstig het bepaalde het Reglement PDG

Artikel 3 Begeleiding en beoordeling

- 1 De stagiair wordt zowel door NHLStenden als door de praktijkschool begeleid overeenkomstig het bepaalde in de Handleiding PDG en in het Reglement PDG.
- 2 De begeleiding van de stagiair geschiedt overeenkomstig het bepaalde in de Handleiding PDG en in het Reglement PDG
- 3 De beoordeling van de stagiair geschiedt overeenkomstig het bepaalde in de Handleiding PDG en in het Reglement PDG.

Artikel 4 Vergoedingen

- 1 De praktijkschool is NHLStenden geen vergoeding verschuldigd en NHLStenden is de praktijkschool geen vergoeding verschuldigd betreffende het werkplekieren.
- 2 De praktijkschool is de stagiair geen vergoeding tenzij anders overeengekomen, namelijk: € 300 bruto per maand³ / anders, nl. € per
- 3 De praktijkschool vergoedt uitsluitend na haar voorafgaande schriftelijke toestemming de door de stagiair tijdens en ten behoeve van het werkplekieren te maken kosten.

Artikel 5 Uitvoering werkzaamheden en opdrachten

- 1 De stagiair zal bij de uitvoering van de werkzaamheden en opdrachten in het kader van het werkplekieren de voorschriften en aanwijzingen van NHLStenden en de praktijkschool opvolgen.
- 2 De stagiair zal de werkzaamheden en opdrachten naar beste kunnen, in overeenstemming met de wettelijke voorschriften en deze overeenkomst uitvoeren.

³ Conform de afspraken in de Noordelijke Alliantie over een betaalde afstudeerstage op basis van een stagevergoeding.

Artikel 6 Intellectuele eigendom⁴

- 1 Intellectuele eigendomsrechten op werken die in het kader van het werkplekieren door de stagiair zijn vervaardigd, behoren toe aan de praktijkschool. Voor zover vereist zal de stagiair zijn medewerking verlenen aan overdracht van deze rechten aan de praktijkschool.
- 2 De stagiair en NHLStenden behoeven voor openbaarmaking en verveelvoudiging van de rapportage de uitdrukkelijke schriftelijke toestemming van de praktijkschool onverminderd het bepaalde in lid 3 van dit artikel.
- 3 De praktijkschool verleent hierbij aan de NHLStenden een onherroepelijke licentie voor het gebruik van de rapportages van het werkplekieren in het kader van de beoordeling van de stagiair alsmede in het kader van accreditatie van de opleiding en mogelijke onderzoeken door toezichthouders van overheidswege voor de duur van tien jaar vanaf de einddatum van het werkplekieren als bedoeld in artikel 2 lid 1.
- 4 De stagiair is niet gerechtigd de resultaten die in het kader van het werkplekieren zijn bereikt of de kennis ter zake op enigerlei wijze te exploiteren.

Artikel 7 Geheimhouding en persoonsgegevens

- 1 Iedere partij verplicht zich tot geheimhouding, zowel tijdens de looptijd van deze overeenkomst als na beëindiging daarvan, van alle informatie die haar direct of indirect ter kennis komt in het kader van het werkplekieren en ten aanzien waarvan haar geheimhouding is opgelegd of waarvan zij het vertrouwelijk karakter begreep of hadden moeten begrijpen, tenzij een wettelijk voorschrift of rechterlijke uitspraak haar tot mededeling of openbaarmaking verplicht.
- 2 Partijen zullen zowel tijdens als na afloop van de overeenkomst geen voor een andere partij schadelijke uitlatingen doen.
- 3 NHLStenden verwerkt de persoonsgegevens van medewerkers van de praktijkschool die zij in het kader van het werkplekieren verkrijgt ten behoeve van de organisatie en evaluatie van de het werkplekieren en de beoordeling van de stagiair. NHLStenden zal de persoonsgegevens in overeenstemming met de wettelijke voorschriften verwerken.

Artikel 8 Aansprakelijkheid en verzekering

- 1 NHLStenden is niet aansprakelijk jegens de stagiair voor schade van de stagiair direct of indirect verband houdende met de het werkplekieren anders dan in de Inschrijfvoorwaarden van NHLStenden is bepaald.
- 2 NHLStenden is niet aansprakelijk jegens de praktijkschool voor schade van de praktijkschool direct of indirect veroorzaakt door de stagiair.
- 3 NHLStenden heeft een aansprakelijkheidsverzekering voor onderwijsinstellingen afgesloten waarop in beginsel mede als verzekerden worden aangemerkt stagiairs als zodanig voor zover hun aansprakelijkheid niet elders is gedekt.
- 4 NHLStenden heeft een collectieve ongevallenverzekering afgesloten waarop in beginsel mede als verzekerden worden aangemerkt de stagiairs en werknemers van NHLStenden.
- 5 De praktijkschool en de stagiair kunnen op verzoek bij NHLStenden nadere informatie verkrijgen over de dekking en de verzekerde sommen van de in dit artikel genoemde verzekeringen van NHLStenden.

Artikel 9 Inwerkingtreding, duur en beëindiging overeenkomst

- 1 Deze overeenkomst treedt per heden in werking.
- 2 Deze overeenkomst eindigt zonder dat daarvoor enige rechtshandeling is vereist door het verstrijken van de overeengekomen duur als bepaald in artikel 2 lid 1.

⁴ Een andere regeling mag worden overeengekomen. De opgenomen regeling sluit aan bij de wettelijke regeling, zoals artikel 7 Auteurswet.

- 3 Deze overeenkomst eindigt tussentijds zonder dat daarvoor enige rechtshandeling vereist is en zonder enige verplichting tot schadevergoeding van enige partij:
- a op de datum waarop de stagiair niet meer bij NHLStenden als staat ingeschreven;
 - b op de datum van overlijden van de stagiair.
- 4 NHLStenden en de stagiair kunnen ieder afzonderlijk deze overeenkomst met onmiddellijke ingang, zonder rechterlijke tussenkomst en zonder verplichting tot schadevergoeding aan hun zijde, tussentijds beëindigen door schriftelijke mededeling aan de andere partijen, indien:
- a de praktijkschool de stagiair geen werkpleklerenplek biedt overeenkomstig de Handleiding PDG en het Reglement PDG zoals genoemd in artikel 1 of de bepalingen zoals opgenomen in de Handleiding PDG en het Reglement PDG niet nakomt;
 - b de praktijkschool de wettelijke voorschriften betreffende de stagiair niet nakomt;
 - c de praktijkschool wordt ontbonden, in staat van faillissement wordt verklaard, aanvraag tot surseance van betaling heeft gedaan of op het gehele of een gedeelte van het vermogen van de praktijkschool beslag is gelegd.
- 5 De praktijkschool kan deze overeenkomst met onmiddellijke ingang, zonder rechterlijke tussenkomst en zonder verplichting tot schadevergoeding aan haar zijde, tussentijds beëindigen door schriftelijke mededeling aan de andere partijen, indien:
- a de stagiair naar het oordeel van de praktijkschool de voorschriften of aanwijzingen van de praktijkschoolbegeleider of een andere tot het geven van aanwijzingen bevoegde persoon niet opvolgt;
 - b de stagiair zich anderszins zodanig gedraagt of zodanige omstandigheden zich voordoen dat van de praktijkschool in redelijkheid niet kan worden gevergd de stagiair het werkplekleren te laten voortzetten bij de praktijkschool;
 - c de stagiair of de NHLStenden-begeleider de geheimhoudingsverplichting van artikel 7 niet nakomt.
- 6 Iedere partij kan deze overeenkomst zonder rechterlijke tussenkomst en zonder verplichting tot schadevergoeding van enige partij, tussentijds opzeggen door een schriftelijke mededeling aan de andere partijen met inachtneming van een opzegtermijn van een maand.
- 7 Het bepaalde in dit artikel laat de wettelijke mogelijkheden tot beëindiging van deze overeenkomst onverlet.
- 8 Bepalingen die daartoe naar hun aard bestemd zijn, behouden hun geldigheid ook na beëindiging van deze overeenkomst. Hieronder worden ten minste begrepen artikel 7 (Geheimhouding en persoonsgegevens), artikel 8 (Aansprakelijkheid en verzekering), artikel 14 (Toepasselijk recht, geschillen en jurisdictiekeuze) en deze bepaling.

Artikel 10 Aanvullingen en wijzigingen

Aanvullingen en wijzigingen van deze overeenkomst en de daaraan verbonden bijlagen zijn uitsluitend van toepassing indien deze zijn vastgelegd in een schriftelijke aanvullende overeenkomst tussen partijen.

Artikel 11 Overdracht en derden

- 1 Het is een partij zonder schriftelijke toestemming van de overige partijen niet toegestaan rechten uit deze overeenkomst aan een derde over te dragen, te verpanden of daarop een ander beperkt recht te vestigen. Deze bepaling geldt als een beding met goederenrechtelijke werking als bedoeld in artikel 3:83 lid 2 Burgerlijk Wetboek.
- 2 Derden kunnen aan deze overeenkomst geen rechten ontleen.

Artikel 12 Aard overeenkomst

Deze overeenkomst is geen arbeidsovereenkomst in de zin van artikel 7:610 Burgerlijk Wetboek.

Artikel 13 Bijlagen

- 1 Deze overeenkomst bevat de volgende bijlagen: de Handleiding PDG en het Reglement PDG
- 2 Deze bijlagen maken volledig onderdeel uit van deze overeenkomst.
- 3 Iedere partij verklaart deze bijlagen te hebben ontvangen.

Artikel 14 Toepasselijk recht, geschillen en jurisdictiekeuze

- 1 Op deze overeenkomst is uitsluitend Nederlands recht van toepassing, tenzij op grond van een dwingendrechtelijk wettelijk voorschrift een ander recht van toepassing is.
- 2 Partijen zullen geschillen die voortvloeien uit deze overeenkomst eerst in goed onderling overleg trachten te beslechten, onverminderd het recht van iedere partij om een voorlopige voorziening te verzoeken bij de rechter op grond van lid 3 van dit artikel.
- 3 Partijen zullen geschillen die voortvloeien uit deze overeenkomst bij uitsluiting voorleggen aan de rechter te Leeuwarden, tenzij op grond van een dwingendrechtelijk voorschrift een andere rechter bevoegd is. De stagiair is gerechtigd binnen een maand nadat de praktijkschool of NHL Stenden zich schriftelijk op deze bepaling heeft beroepen, te verklaren dat hij kiest voor beslechting van het geschil door een volgens de wet bevoegde rechter. In dat geval is de laatstgenoemde rechter bevoegd. De praktijkschool of NHL Stenden blijft gerechtigd het geschil direct voor te leggen aan een volgens de wet bevoegde rechter.

Aldus overeengekomen en in drievoud opgemaakt en ondertekend te Leeuwarden, [datum]

Praktijkschool

Stagiair

NHL Stenden Hogeschool

Naam

Naam

Drs. W.W. Eikelenboom

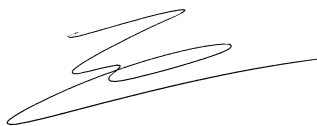
Functie

Opleiding

Directeur Instituut Educatie

Handtekening:

Handtekening:

.....

.....

De cursist is verantwoordelijk voor het invullen en laten plaatsen van handtekeningen van deze overeenkomst. Het origineel wordt ingeleverd en gearhiveerd door NHLStenden, secretariaat PDG, kopieën van deze overeenkomst zijn bestemd voor de stagiair en de praktijkschool.

BIJLAGE L

Literatuurlijst (aanbevolen)

- Leenders, Y.G., Naafs, F.G., Oord, I.J. van den, Veenman, S.A.M., & Wiltink, H. (2002). *Effectieve instructie: leren lesgeven met het activerende directe instructiemodel*. (Amersfoort: CPS.) Amersfoort : CPS.
- Bakker-de, J. M., & Mijland, I. (2009). *Handboek positieve groepsvorming*. Esch: Quirijn.
- Barge E., Voogd M., (2014) *Veerkracht in je werk*. Via ECNO/NHLStenden Hogeschool.
- Berben, M., Teeseling, M., & CPS, onderwijsontwikkeling en advies. (2014). *Differentiëren is te leren! Omgaan met verschillen in het voortgezet onderwijs: praktische handreiking voor docenten*. Amersfoort: CPS, Onderwijsontwikkeling en advies.
- Berg, F., & Bouweriks, E. (2012). *De trein van boos naar middel: Een nieuw transportmiddel in oplossingsgerichte gesprekken*. Amsterdam: SWP.
- Biesta, G. (2012). *Goed onderwijs en de cultuur van het meten: Ethiek, politiek en democratie*. Meppel: Boom Lemma.
- Bijkerk, L., & Heide, W. (2012). *Activerend opleiden: Didactiek voor resultaatgericht beroepsonderwijs*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Bijkerk, L., & Heide, W. (2006). *Het gaat steeds beter!: Activerende werkvormen voor de opleidingspraktijk*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Brown, B., & Horst, M. (2013). *De kracht van kwetsbaarheid: Heb de moed om niet perfect te willen zijn*. Utrecht: LeV.
- Delfos, M. (2005). *Ik heb ook wat te vertellen!: Communiceren met pubers en adolescenten*. (Communiceren met kinderen en jeugdigen.) Amsterdam: SWP.
- Donk, C. & Lanen, B. (2012). *Praktijkonderzoek in de school*. Bussum: Coutinho.**
- Dweck, C. S., Swart, Y., & Heuvel, C. (2011). *Mindset, de weg naar een succesvol leven: Ouderschap, bedrijfsleven, sport, school, relaties*. Amsterdam: SWP.
- Ebbens, S., & Ettekoven, S. (2013). *Effectief leren: Basisboek*. Groningen: Noordhoff Uitgevers.
- Fred, K., Bob, K., Ko, M., & Anke, T. (2008). *Docenten leren reflecteren: Systematische reflectie in de opleiding en begeleiding van leraren*. Boom Lemma uitgevers.
- Geerts, W., Balen, J., & Postma, W. (2014). *Praktijkboek voor leraren: Professionele ontwikkeling op de werkplek*. Bussum: Uitgeverij Coutinho.
- Geerts, W., & Kralingen, R. tweede herziene druk 2016. *Handboek voor leraren*. Bussum: Coutinho.**
- Goossens, F. A., Vermande, M., & Meulen, M. (2012). *Pesten op school: Achtergronden en interventies*. Den Haag: Boom Lemma.
- Gordon, T. (2008). *Luisteren naar kinderen*. Baarn: Tirion.
- Gordon, T. (1985). *Luisteren naar elkaar*. Antwerpen [etc.: De Nederlandsche Boekhandel [etc.]
- Gordon, T., Bolsenbroek, J., & Herwerden-Eendebak, D. (2011). *Luisteren naar kinderen: Dé methode voor overleg in het gezin*. Utrecht [etc.]: Kosmos.

- Haan, E., & Burger, Y. (2007). *Coachen met collega's: Praktijkboek individuele consultatie*. Assen: Koninklijke Van Gorcum.
- Haan, E. (2006). *Leren met collega's: Praktijkboek intercollegiale consultatie*. Assen: Koninklijke Van Gorcum.
- Hendriksen, J. (2009). *Cirkelen rond Kolb: Begeleiden van leerprocessen*. Barneveld: HNB/Nelissen.
- Hoogeveen, P., & Winkels, J. (2005). *Het didactische werkvormenboek: Variatie en differentiatie in de praktijk*. Assen: Koninklijke Van Gorcum.
- Juul, J., Werkman, W., & Jetten, G. (2011). *Pubers opvoeden, kan dat?* Baarn: Forte.
- Kagan, L., Kagan, S., Kroeze, A., & Bod, E. (2001). *Coöperatief leren: Praktijkboek*. Middelburg: RPCZ Educatieve Uitgaven.
- Kanamori, T., & Hansen, I. (2012). *De levenslessen van meester Kanamori*. Driebergen: hetkind.
- Korthagen, F. A. J., & Lagerwerf, B. (2009). *Leren van binnenuit: Onderwijsontwikkeling in een nieuwe tijd*. Barneveld: HNB/Nelissen.
- Löning, N., & Uitgeverij Edu'Actief (Meppel). (2012). *Werkvormenboek voor het puberbrein: Energize IV : meer dan 60 werkvormen voor het voortgezet onderwijs*. (Leefstijl.) Meppel: Edu'Actief.
- Marzano, R. J., Marzano, J. S., Pickering, D., & Kole, L. (2010). *Wat werkt: pedagogisch handelen & klassenmanagement: Evidence-based strategieën voor iedere leraar*. Vlissingen: Bazalt.
- Marzano, R. J., Pickering, D., Pollock, J. E., Bazalt (Rotterdam), & Concorde Group (Amstelveen). (2010). *Wat werkt in de klas: Research in actie*. Vlissingen: Bazalt.
- Marzano, R. J., Collignon, F., & Maarschalkerweerd, J. (2013). *De reflectieve leraar: Bouwen aan excellentie*. Rotterdam [etc]: Bazalt Educatieve Uitgaven [etc].
- Nelis, H., Sark, Y. M., & Vroegen, J. (2009). *Puberbrein binnenstebuiten: Wat beweegt jongeren van 10 tot 25 jaar?* Utrecht [etc]: Kosmos.
- Ruijters, M. (2006). *Liefde voor leren: Over diversiteit van leren en ontwikkelen in en van organisaties*. Deventer: Kluwer.
- Slooter, M. (2009). De vijf rollen van de leraar. Amersfoort: CPS, onderwijsontwikkeling en advies.**
- Stevens, L. M., Bors, G., & Andersson, A. (2013). *Pedagogische tact: Op het goede moment het juiste doen, óók in de ogen van de leerling*. Antwerpen: Garant.
- Teitler, P. I. (2009). Lessen in orde: Handboek voor de onderwijspraktijk. Bussum: Coutinho.**
- Tielemans, E. (2004). *Energize II: Ruim 100 leuke en leerzame energizers voor volwassenen, jongeren, kinderen, iedereen!*. (Leefstijl voor jongeren.) Amstelveen: Stichting Lions-Quest Nederland.
- Voogd, M., Barge ten E. (2014) Werkboek Veerkracht in je werk. Groningen: NHL Stenden Hogeschool/ECNO en Coachkwadraat**

ⁱ Daar waar "hij" staat, wordt ook "zij" bedoeld